DE

DELAVSKA ENOTNOST

23. X. 1976 — Št. 42 — L. XXXV — CENA 3 DIN

GLAVNI UREDNIK: VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK: BOJAN SAMARIN

SEJA PREDSEDSTVA RS ZSS

Pospešiti in obogatiti akcijo

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je minulo sredo obravnavalo dve pomembni vprašanji: razvoj samoupravnih odnosov med temeljnimi organizacijami združenega dela in krajevnimi skupnostmi ter vlogo potrošnikov v izgrajevanju sistema samoupravljanja. Skupna ugotovitev je, da razvoj na teh dveh področjih poteka vse preveč počasi in da se nalog lotevamo preveč formalno, premalo pa vsebinsko.

Tako stanje seveda moramo čimpej preseči. Pot k cilju vodi skozi hitrejšo in vsebinsko bogatejšo akcijo, v kateri imajo pomembne naloge tudi sindikati. Tako lahko strnemo ugotovitve in akcijske napotke predsedstva RS ZSS.

R. N.

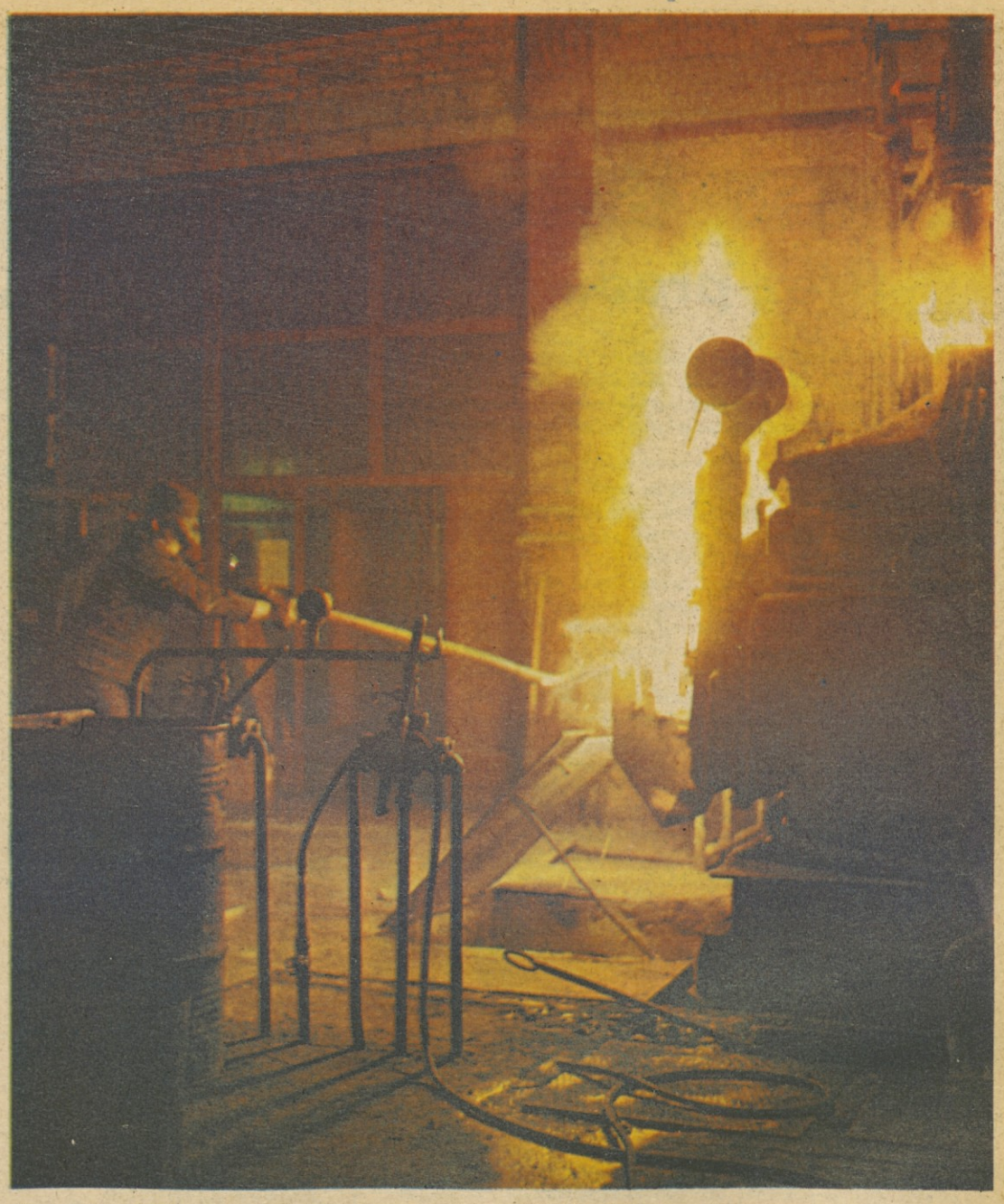

Že od leta 1971 je kolektiv Mute v sestavi ZP Gorenje. Z drugimi delovnimi organizacijami ZP Gorenje planira Muta kompleten program kmetijske mehanizacije, vrtnega orodja in proizvodnjo odlitkov, o čemer smo se lahko prepričali na sejmu vzorcev „Gorenja", ki je bil te dni v Velenju. Razstava dosežkov ZP Gorenje je bila tokrat prvič, postala pa bo tradicionalna. A. Ul.

V OKVIRU

Učinkovita šola delovne vzgoje

Delovna – proizvodna tekmovanja kovinarjev, kmetijskih, gozdarskih in delavcev še nekaterih drugih dejavnosti imajo pri nas že precejšnjo tradicijo in še zdaleč ter že dolgo ne pomenijo zgolj boja za uvrstitev na prva mesta v stroki. Praksa namreč kaže, najnovejšo potrditev takih izkušenj pomeni tudi nedavno, že deseto tekmovanje kovinarjev Jugoslavije v Novem Sadu, da že smemo govoriti o dosti pomembnejših dejstvih, o sestavnem delu naporov delavskega razreda in njegove organizacije sindikatov za uveljavljanje dela in ustvarjalnosti, za vsestranski razvoj delavčeve osebnosti. Tako delovno-proizvodna tekmovanja oziroma festivali dela, kot jim pravimo (čeprav je tako poimenovanje prej preozko kot pa res primerno!) v bistvu pomenijo prispevek naporom, ki jih vlagamo v napredek proizvodnje, povečevanje produktivnosti dela in kakovosti izdelkov, v stabilizacijo gospodarstva, boljšo organizacijo dela in v razvoj celovitih samoupravnih odnosov.

To, kar smo zapisali, seveda lahko povemo tudi drugače. Denimo s trditvijo, da omenjena tekmovanja v osnovi pomenijo tudi svojevrstno šolo delovno vzgojo, ki se začenja v TOZD in ki, če je vsestranska, bistveno prispeva k produktivnosti dela. Zato si moramo tudi v sindikatih prizadevati, kot je v Novem Sadu poudaril predsednik sveta ZSJ Mika Špiljak, da bi TOZD postale osnova in izhodišče vseh oblik ustvarjalnega dela. Sindikati morajo spodbujati k temu razvoju in med drugim poskrbeti, da bomo resnično in povsod znali poudariti zglede dobrih, uspešnih, zavzetih in predanih delavcev. Pri tem niso pomembna zgoj materialna priznanja, čeprav jih ne kaže zanemarjati, ampak bi veljalo „oživeti" pomen moralnih priznanj in spodbud, kajti – zgledi vlečejo!

Tudi z zakonom o združenem delu želimo doseči, da bi delavec odločujoče vplival na pogoje in rezultate svojega dela. Spodbudno naj bi torej vplival tudi na take procese in usmeritev, kakršno je v Novem Sadu nakazal predsednik jugoslovanskih sindikatov. Od nas vseh, predvsem pa od našega odnosa do resnično ustvarjalnega dela je odvisno, če bo res tako – ne v daljnji prihodnosti, ampak z vsakim dnem bolj in bolj.

M. G.

PREDSEDSTVO RS ZSS O USTANAVLJANJU SVETOV POTROŠNIKOV

POTREBUJEMO DEJANJA!

Premalo je, če sveti potrošnikov obstajajo na papirju, zaživeti morajo v praksi

Organiziranje potrošnikov v krajevni skupnosti in tudi sicer bi moralo postati pomemben dejavnik v usklajevanju interesov delovnih ljudi kot proizvajalcev in kot potrošnikov tudi na področju skupnega planiranja, zlasti pa v procesu družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja o ustrezni oskrbi in kvaliteti proizvodov, ravni kulturne postrežbe in storitev pa še o cenah, zagotavljanju rezervnih delov in servisov za vzdrževanje in popravila tehničnih naprav in strojev, razširjenosti maloprodajnega trgovskega omrežja in njegovem poslovnem času ter o poslovni etiki. Kot pa so ugotovili na zadnji seji člani predsedstva RS ZSS, moramo ob vsem tem žal priznati, da smo za takšno vsebino dogovarjanja o medsebojnih pravicah in obveznostih delovnih ljudi kot proizvajalcev in posredovalcev blaga in storitev v TOZD z ene oziroma kot potrošnikov in porabnikov v krajevni skupnosti z druge strani storili še vse premali, čeprav na ves glas trdimo, da so tudi sveti potrošnikov pomembne celice krajevne samouprave in sestavni del našega družbenopolitičnega sistema. Res je, da smo take svete marsikje že ustanovili, toda pomembnejša je resnica, da dlje od tega nikjer še nismo prišli.

Povezovanje vseh, ki tako ali drugače sodelujejo v procesu družbene reprodukcije, pripisujemo najširši družbeni pomen. Zato je dolžnost družbenopolitičnih organizacij, da poskrbijo za najbolj ustrezno vključitev organiziranih potrošnikov v ta proces. Samoupravna osnova za povezovanje potrošnikov in porabnikov storitev je kajpak krajevna skupnost. Zato socialistična zveza, ki ima v krajevnih skupnostih svoje temeljne celice, nastopa kot nosilec akcije za organiziranje potrošnikov. SZDL pa je frontna organizacija, kar pomeni, da se v njej močno izraža tudi vloga sindikatov, kajti organiziranje potrošnikov pomeni pomembno obliko uresničevanja delavske oblasti zlasti glede na samoupravno družbeno povezanost delovnega človeka kot proizvajalca in potrošnika. Prav zato je nujna usklajena akcija SZDL in sindikatov, da bi pospešili proces organiziranja potrošnikov in v vseh krajevnih skupnostih na osnovah našega časa „obudili" svete potrošnikov.

Iniciativni odbor za organiziranost potrošnikov pri RK SZDL je pred časom predlagal, naj bi to storili najkasneje do konca naslednjega leta. Predsedstvo RS ZSS pa je menilo, da bi bilo bolje, če bi ta rok pomaknili na konec prvega tromesečja 1977. leta, dotlej pa dejansko poskrbeli ne le za ustanovitev svetov potrošnikov tam, kjer jih še ni ampak predvsem zato, da bi takrat tudi začeli delovati tako, kot od njih pričakujemo.

R. N.

V DANAŠNJI ŠTEVILKI PRILOGA SINDIKATI:

OSNUTEK SINDIKALNE LISTE 77

DODATNE IZVODE LAHKO NAROČITE NA UPRAVI DELAVSKE ENOTNOSTI, LJUBLJANA, DALMATINOVA 4

»SINDIKALNI UTRIP« V KRAJEVNI SKUPNOSTI MEDVODE

Samoupravljalska nuja

STRAN 3

DELAVCI O SVOJEM DRUŽBENO-EKONOMSKEM POLOŽAJU

KDO ODLOČA V PROCESU ODLOČANJA

STRAN 5

Na obisku pri nemških sindikatih

Ljubljana, 18. oktobra: V okviru sodelovanja med nemško zvezo sindikatov in slovenskimi sindikati je v Baden – Wuerttemberg odpotovala delegacija republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, ki jo vodi generalna sekretarka Ivanka Vrhovčak, kot gost nemške zveze sindikatov DGB bo delegacija obiskala Stuttgart, Heilbron ter Villingen-Schweingen. Delegacija se bo srečala s predstavniki tamkajšnjih nemških sindikatov ter z našimi delavci, zaposlenimi v tej nemški zvezni deželi, kjer dela veliko delavcev iz SR Slovenije. Poleg pogovorov o sodelovanju obeh sindikalnih organizacij na različnih področjih se bodo predstavniki republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije dogovarjali o še bolj učinkovitem reševanju problemov s področja socialnega in pokojninskega zavarovanja naših delavcev, zaposlenih v ZRN.

Predstavniki slovenskih sindikatov bodo obiskali tudi klub „Triglav" v Stuttgartu, ki združuje delavce iz SR Slovenije, ki so zaposleni v Baden-Wuerttembergu.

M. V.

Obisk iz Ukrajine

LJUBLJANA, 21. oktobra: V Ljubljano je nocoj prispela na enotedenski obisk tričlanska delegacija ukrajinskega sveta sindikatov, ki jo vodi njegova sekretarka Ludmila Šendrikova. Ukrajinski gostje si bodo ogledali Klinični center v Ljubljani, sprejel pa jih bo tudi predsednik slovenskih sindikatov tovariš Janez Barborič, obiskali bodo več krajev v Sloveniji ter si ogledali organizaciji združenega dela Meblo v Novi Gorici in Kroj v Škofji Loki. Pogovore bodo imeli še na kraško-obalnem svetu ZSS v Kopru, CK ZKS in RK SZDL v Ljubljani. Obisk ukrajinskih sindikalnih delavcev sodi v okvir večletnega sodelovanja slovenskih sindikatov z ukrajinskimi.

KAJ SMO STORILI...

Brez predaha

Tudi v naslednjih mesecih je težišče delovanja za spreminjanje in poglabljanje samoupravnih odnosov v političnih akcijah osnovnih organizacij sindikata, kamor mora biti usmerjena tudi vsestranska pozornost in pomoč sindikalnih organov v občini in republiki.

Praktična izpeljava te izhodiščne misli, zapisane v operativnem načrtu nadaljnjih sindikalnih akcij za spreminjanje samoupravnih razmer — načrt je že sprejelo predsedstvo RS ZSS — je kajpak razvejana k več ciljem. Predvsem bi opozorili, naj bi se v nadaljevanju akcije, ki je bila začeta z javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu, čimprej in v vsaki TOZD ali delovni skupnosti na skupni seji sestala IO osnovne organizacije sindikata in odbor za organizacijo javne razprave. Oba organa naj bi predvsem ocenjevala, kako so bile v njihovi organizaciji uresničene naloge iz načrta za delovanje sindikatov v javni razpravi o »mali ustavi«. Ali če delavci niso bili seznanjeni z osnutkom zakona ali so bili seznanjeni preveč pomanjkljivo, če morda niso obravnavali analize samoupravnih razmer ali pa je bila ta analiza zavrnjena kot pomanjkljiva, je treba določiti nosilce teh nalog in roke, ko je te naloge vendarle treba opraviti. Skrajni rok je začetek decembra 1976. Za primere pa, ko v TOZD oziroma v delovnih skupnostih na podlagi analiz samoupravnih razmer še niso sprejeli podrobnih operativnih načrtov za izpopolnitev družbenoekonomskih odnosov, samoupravne organiziranosti in uresničevanja samoupravljanja, morata sindikalna organizacija in odbor za organizacijo javne razprave predlagati delavskemu svetu, da takoj sprejme konkreten operativni načrt in v njem določi nalogo, nosilce in roke.

Že po sklepu konference Zveze sindikatov Slovenije morajo vse osnovne organizacije sindikata, vse njihove konference v organizacijah združenega dela in vse občinske, medobčinske in republiške organizacije ter organi sindikatov preveriti vsebino in obliko svoje aktivnosti. Ugotovitve o delovanju in predloge za odpravo ugotovljenih slabosti — zlasti še z vsebinskega, organizacijskega in kadrovskega področja — je treba predložiti v oceno članstvu oziroma delegatsko sestavljenim sindikalnim vodstvom na letnih sejah, ki bodo v decembru 1976 in v januarju 1977.

V središču pozornosti letnih sej oziroma letnih skupščin naj bi bila temeljna vprašanja delovanja sindikata na vseh ravneh njegovo organiziranosti, zlasti še vprašanja v zvezi z razvojem samoupravljanja in nadaljnjimi ukrepi glede na določila zakona o združenem delu, gospodarskimi razmerami, ukrepi za uspešnejše gospodarjenje, razvojno usmeritvijo za leto 1977, kadrovskimi razmerami in še drugimi, prav tako pomembnimi oziroma bistvenimi problemi samoupravljanja, gospodarjenja in delovanja sindikata.

To, kar smo zapisali, seveda ne vključuje vseh nalog, ki so si jih slovenski sindikati zapisali v svoj operativni načrt za spreminjanje samoupravnih razmer. Zato bi opozorili le še na nadaljevanje organizirane akcije za temeljito in konkretno usposabljanje sindikalnih aktivistov za naloge, ki jih morajo opravljati sindikalne organizacije in njihovi organi pri uresničevanju zakona o združenem delu in drugih sistemskih zakonov, družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov. Programi tega izobraževanja niso le pripravljeni, ampak jih tudi že izvajajo tako, da bi lahko bili seminarji zaključeni najkasneje do konca aprila 1977.

M. G.

OBISK DELEGACIJE RS ZSS V POKRAJINI BREMEN

Nove možnosti sodelovanja

Inž. Janez Barborič: »Obisk lahko ocenim kot koristen in uspešen, saj je odprl nove možnosti tesnejšega sodelovanja na gospodarskem in socialnem področju.«

„Obisk lahko ocenim kot koristen in uspešen, saj je odprl še nove možnosti tesnejšega sodelovanja na socialnem in gospodarskem področju," je v razgovoru za DE izjavil inž. Janez Barborič po vrnitvi iz pokrajine Bremen v ZRN, kjer je vodil delegacijo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

Kot je znano, slovenski sindikati skoraj že deset let razvijajo sodelovanje z deželno zbornico v Bremnu. Sodelovanje se je sčasoma iz izrazito „sindikalnih tem" razširilo tudi na mnoga druga področja in danes smemo govoriti o številnih gospodarskih in političnih vezeh med to pokrajino in republiko Slovenijo. V kratkem lahko pričakujemo obisk predsednika IS skupščine SR Slovenije inž. Andreja Marinca v Bremnu. Med konkretne sadove sindikalnih stikov pa velja prišteti tudi sodelovanje luke Koper z luko Bremen ter začetne stike med EMO Celje – TOZD za izdelavo kontejnerjev in luko Bremerhawen, ki je največji evropski kontejnerski terminal.

Slovenska delegacija je odšla na pot predvsem z namenom, da bi spoznala možnosti za še tesnejše gospodarsko sodelovanje republike Slovenije s pokrajino Bremen in proučila še druga vprašanja, ki so zanimiva za sindikate obeh strani. Po pričakovanju se je delegacija sestala z najvidnejšimi sindikalnimi in drugimi političnimi osebnostmi pokrajine Bremen. Razgovori so potekali v zelo odkritem in ustvarjalnem vzdušju.

Če se zdaj povrnemo k uvodoma zapisani oceni, velja zapisati še naslednje podrobnosti iz razgovora s predsednikom RS ZSS inž. Janezom Barboričem.

Ne le ribiška družba v Bremerhawnu, ampak tudi odgovorni politični in gospodarski dejavniki pokrajine Bremen so pokazali zelo veliko zanimanje za pobudo Delamarisa Izola o sodelovanju na področju ribolova, predelave in prodaje rib. Uresničitev te zamisli so pripravljeni podpreti tudi v obliki skupne naložbe ali celo z ustanovitvijo mešane družbe. Možnosti in predvsem obojestranski interes za sodelovanje pa obstajajo tudi na področju elektro in elektronske industrije ter še nekaterih drugih dejavnosti.

Delegacija RS ZSS je v Bremnu obiskala potrošniški center, katerega osnovna naloga je zaščita potrošnikov. Obisk je bil nadvse koristen zaradi tega, ker tudi pri nas zdaj na osnovah nove ustave in zakona o združenem delu spet ustanavljamo potrošniške svete.

S predstavniki univerze v Bremnu, ki je edina v ZRN, v katere upravnem svetu so zastopani tudi sindikati, pa so se člani slovenske delegacije načelno dogovorili za sodelovanje pri različnih raziskovalnih nalogah, katerih nosilec bi z naše strani bil Raziskovalni center za samoupravljanje pri RS ZSS. Podrobneje se bomo o tem pogovorili med obiskom raziskovalcev bremenske univerze pri nas. Nemška stran je že predlagala, naj bi se tudi naši strokovnjaki vključili v raziskovalno nalogo, ki jo je pripravljena financirati vlada ZRN in v kateri naj bi vsestransko proučili položaj tujih delavcev v tej državi.

M. G.

RAZVOJ SAMOUPRAVNIH ODNOSOV MED TOZD IN KRAJEVNIMI SKUPNOSTMI

PROTISLOVIJ NI!

Že začete akcije moramo pospešiti in vsebinsko razširiti ter obogatiti, je poudarilo predsedstvo RS ZSS na seji v sredo, ko je obravnavalo razvoj samoupravnih odnosov med temeljnimi organizacijami združenega dela in krajevnimi skupnostmi. Taka ocena je bila izrečena predvsem ob ugotovitvi, da še nismo uspeli razrešiti navidezne protislovnosti v interesih delovnih ljudi, ki kot proizvajalci vse preveč pogosto kolektivno-lastniško ravnajo z družbenimi sredstvi, kot občani pa se tudi še niso otresli proračunske miselnosti glede zagotavljanja sredstev za delo in razvoj odnosov v krajevnih skupnostih, kjer živijo.

Kako ravnati, da bi našli pot iz sedanjih zadreg, je torej jasno. To pa med drugim pomeni, da bodo morale organizacije in organi sindikatov v organizacijah združenega dela in v občinah usmeriti svojo aktivnost tudi v razreševanje problemov krajevnih skupnosti, ne pa usmerjati svojo pozornost le na razreševanje perečih vprašanj organizacij združenega dela. Sindikati kot celota pa bodo morali v prihodnje povečati politično aktivnost za konstituiranje vseh potrebnih samoupravnih interesnih skupnosti v občinah, v katerih urejamo največji del materialne podlage za delo in življenje v krajevni skupnosti. Pri tem naj uveljavljanje delegatskih odnosov med izvajalci in uporabniki storitev pripomore k uresničevanju takih razvojnih programov, ki bodo izražali dejanske potrebe in možnosti.

Če se omejimo na najbolj bistvene naloge, velja vsekakor poudariti nujnost, da s politično pobudo dosežemo, da bodo v nadaljnjih samoupravnih postopkih in pri urejanju samoupravne zakonodaje v TOZD in v krajevnih skupnostih dosledno urejeni družbenoekonomski in drugi samoupravni odnosi med TOZD in krajevnimi skupnostmi, s tem pa tudi pogoji delovanja delegatov v krajevnih skupnostih na enak način, kot smo to že storili za vse druge delegate.

R. N.

IZ REPUBLIŠKIH ODBOROV

SINDIKAT DELAVCEV PROMETA IN ZVEZ SLOVENIJE: Člani komisije za samoupravljanje so kritično ocenili razvitost delegatskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih v tej panogi, izpolnjevanje nalog, ki so si jih zadale, ter se dogovorili za akcije, da bi ugotovljene vrzeli pri delu čimprej odpravili. Naloge sindikata so na tem področju jasne in odgovorne. Obravnavali so tudi samoupravni sporazum o ustanovitvi samoupravne interesne skupnosti za ceste.

SINDIKAT DELAVCEV TRGOVINE SLOVENIJE: Predsedniki občinskih organizacij sindikata trgovine so se zbrali na posvetovanju o uveljavljanju delegatskega sistema in odnosov v tem sindikatu. Ugotovili so, da so še vedno prešibko povezane osnovne organizacije sindikata z občinskimi vodstvi in z republiškim odborom. Vse dosedanje zapreke bo treba nemudoma odpraviti in v praksi uveljaviti delegatske odnose. Sprejeli so tudi dogovor o uresničevanju nalog sindikata v procesu uveljavljanja, določil osnutka zakona o združenem delu ter ocenili, da je kljub mnogim pozitivnim rezultatom v dosedanji dejavnosti še mnogo nalog, ki se jih niso dovolj zavzeto lotili. Gre za povezovanje trgovine, proizvodnje in potrošnikov; uveljavljanje dohodkovnih odnosov med temeljnimi organizacijami združenega dela in uresničevanje določil, ki govore o samoupravljanju delavcev v združenem delu.

SINDIKAT DELAVCEV LESNE INDUSTRIJE IN GOZDARSTVA SLOVENIJE: Komisija za samoupravljanje je analizirala dosedanje rezultate pri uveljavljanju določil osnutka zakona o združenem delu. Oblikovali so osnutek podrobnega akcijskega načrta za dejavnost komisije, ki natančno določa nosilce posameznih nalog na različnih ravneh sindikalne organiziranosti in tudi odgovornost pri uresničevanju nalog. Predstavniki RO so sodelovali v razgovorih v nekaterih sestavljenih organizacijah združenega dela lesnopredelovalne industrije in trgovine in v samoupravni interesni skupnosti za gozdarstvo. Povsod so obravnavali samoupravno organiziranost, glede na hotenja osnutka zakona o združenem delu in poslovanje.

SINDIKAT DELAVCEV KMETIJSTVA, ŽIVILSKE IN TOBAČNE INDUSTRIJE SLOVENIJE: Na seji komisije za samoupravljanje bodo razčlenili naloge, zapisane v operativnem načrtu, za uveljavljanje samoupravnih odnosov v tej panogi. Največ skrbi morajo seveda posvečati temu v občinskih in osnovnih organizacijah sindikata. Treba pa je tudi izboljšati sistem medsebojnega obveščanja in še zlasti urediti obveščanje tako, da bodo lahko sindikalne organizacije in njihovi organi pravočasno in zadostno obveščeni o delovanju in akcijah, ki se jih lotevajo v različnih delovnih okoljih.

SINDIKAT GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE: Komisija za kadrovska in organizacijska vprašanja predlaga občinskim odborom, da presodijo o utemeljenosti predloga, naj bi zaradi uspešnejšega delovanja ustanovili tudi regijske odbore sindikata gradbenih delavcev Slovenije.

LJUBLJANSKI SINDIKATI IN PRESKRBA NAŠEGA GLAVNEGA MESTA S KMETIJSKIMI ŽIVILSKIMI IZDELKI

DRUGI ČASI...

Dosedanja skrb za preskrbo Ljubljane je bila in je prepuščena delovna organizacijam blagovnega prometa pa tudi posrednikom. Preskrba mesta, predvsem s kmetijskimi in osnovnimi prehrambenimi izdelki, ni temeljila na sistemu, ki bi izhajal iz organiziranega trga, prav tako pa ni bilo prave povezave med potrošniki, trgovino in proizvajalci. Zato smo večkrat ugotavljali, da ljubljanski trg ni organiziran. Posledica tega je bila negotovost pri proizvajalcih in nihanje proizvodnje, ker je bila slabo organizirana, usmerjena in povezana s preskrbo na eni strani, na drugi pa je bila preskrba Ljubljane obremenjena z vsemi lastnostmi podjetniškega reševanja oskrbljenosti trga. Skratka, ni bilo takih odnosov, ki bi povezovali proizvodnjo, predelavo, promet in porabo v tolikšni meri, da bi bil vzpostavljen medsebojni vpliv in odvisnost, ki vhajata iz potreb trga pa tudi iz potreb dolgoročne organizirane in usmerjene proizvodnje.

Vse te pomanjkljivosti naj bi še letos odpravili z družbenim dogovorom o organizirani proizvodnji in preskrbi Ljubljane s kmetijskimi živilskimi izdelki. O predlogu tega dogovora je na zadnji seji razpravljalo predsedstvo mestnega sveta ZSS Ljubljane. V razpravi je dobila vso podporo zahteva, da sledniič tudi v Ljubljani med organizacijami združenega dela, ki se ukvarjajo s prometom proizvodov in ki so pomembni za preskrbo mesta ter s proizvodnimi in drugimi organizacijami, s katerimi poslujejo, vzpostavimo take samoupravne odnose, ki bodo temeljili na načelih sodelovanja ter samoupravnega združevanja dela in sredstev. Prav tako naj bi v ta razmerja vključili tudi potrošnika prek njegovih oblik organiziranja ter družbenopolitičnih organizacij in skupnosti.

Zlasti pomembno je dejstvo, da bodo morale vse podpisnice družbenega dogovora najkasneje v treh mesecih po uveljavitvi dogovora ustanoviti samoupravno skupnost za preskrbo Ljubljane.

V skupnosti naj bi sodelovale vse organizacije blagovnega prometa in TOZD živilski trgi, ki danes preskrbujejo mesto, mestna skupščina, organizirani potrošniki, poslovne banke, medobčinski odbor gospodarske zbornice, družbenopolitične organizacije in organizacije združenega dela s področja primarne proizvodnje in predelave, ki bodo prav gotovo imele dolgoročni interes, da svojo proizvodnjo usmerjajo in organizirajo za potrebe preskrbe Ljubljane s kmetijskimi in osnovnimi prehrambenimi proizvodi.

I. V.

REPUBLIŠKI ODBOR SINDIKATA DELAVCEV KULTURE SLOVENIJE

Obračun bo pokazal kršitelje

Zagotoviti je treba kvalitetno ugotavljanje delitve dohodka in razporejanja osebnega dohodka

Zadnja seja republiškega odbora Sindikata delavcev kulture Slovenije je bila posvečena gibanju osebnih dohodkov v kulturi v prvem polletju letos. Temu problemu je republiški odbor posvetil še posebno pozornost glede na sklepe predsedstva RS ZSS, da je treba ukrepati proti kršiteljem samoupravnih sporazumov o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke.

Udeleženci seje so ugotovili, da na podlagi dobljenih podatkov ni mogoče točno določiti kršiteljev samoupravnih sporazumov na področju kulture. Razlogov za to je več. Zaradi pomanjkljive računovodske službe v delovnih organizacijah s področja kulturnih dejavnosti je v nekaterih primerih prišlo do napačnih izračunov kvalifikacijskih količnikov, dogovorjenih sredstev in podobno. Vprašanje je seveda, če je to zadostno opravičilo in s kakšno gotovostjo se lahko na podatke zanesemo v prihodnje. Udeleženci seje so menili, da je treba računovodstvom strokovno pomagati. Drugi razlog je neprimerljivost podatkov letošnjega prvega polletja s podatki lanskega prvega polletja. Samoupravni sporazumi o delitvi osebnih dohodkov na področju kulture so namreč začeli veljati šele v drugi polovici prvega polletja lani.

Izvršni odbor republiškega odbora Sindikata delavcev kulture Slovenije je pooblastil skupne komisije, da ugotovijo realno stanje o razporejanju dohodka in delitvi osebnega dohodka za devetmesečno obdobje letošnjega leta. Na podlagi teh podatkov, ki morajo biti zbrani do 10. novembra, bo šele mogoče ugotoviti morebitne kršitelje samoupravnih sporazumov in proti njim ustrezno ukrepati.

STANKA RITONJA

GRADBINCI IN POMOČ POSOČJU

Tudi mladinska brigada

Republiški odbor Sindikata gradbenih delavcev Slovenije je nosilec akcije za ustanovitev zvezne mladinske delovne brigade, sestavljene iz specializiranih gradbenih in obrtnih delavcev, ki bi pomagali pri izvajanju zaključnih del na potresnem območju v Posočju. V odvisnosti od potreb bo brigada štela od 50 do 100 članov in bi po izjavi sekretarja RO Andrije Vlahovića lahko začela delati v 14 dneh potem, ko bo odbor za izvajanje obnovitvenih del v Posočju sporočil, kakšna naj bo njena sestava in kje vse ter od kdaj dalje bo potrebna njena pomoč.

M. G.

NAJ OSTANE MED NAMI

V razpravi o vlogi potrošniških svetov v izgrajevanju sistema samoupravljanja smo na zadnji seji predsedstva RS ZSS med drugim slišali, da vsi po vrsti pišemo (in prepisujemo načelna stališča) o pomenu teh svetov, skoraj ničesar pa nismo storili, da bi jih dejansko uveljavili v praksi.

Če smo prav razumeli govornika, je bržčas želel reči, da bi morali potrošniške svete najprej uveljaviti v življenju, potem pa — tudi na znanstveni ravni — govoriti in pisati o dobrih in slabih izkušnjah iz njihovega dela.

SINDIKATI IN KRAJEVNA SKUPNOST V MEDVODAH

Samoupravljalska nuja

Kaj dela in kako uspeva prva sindikalna konferenca v krajevni skupnosti na Slovenskem in kako se potrebe krajanov oblikujejo v skupno akcijo proizvajalcev, potrošnikov in občanov

Ko so se pred dobrimi dvemi leti začeli v Medvodah dogovarjati, da bi osnovne sindikane organizacije v okviru krajevne skupnosti ustanovile nekakšen koordinacijski organ, v katerem bi združevale svoja prizadevanja za urejanje vseh tistih problemov, ki jih ponavadi poimenujemo kot skrb za človeka v kraju, kjer dela in živi, sem jih obiskal in potlej tudi v našem listu pisal o tej njihovi pobudi. Takrat je bila njihova zamisel sprejeta z dokajšnjim nezaupanjem in nekateri so ji celo napovedovali kaj kratko življenjsko dobo, češ, sindikalni statut ne predvideva nobenih organov v krajevnih skupnostih, takšne protistatutarne akcije pa utegnejo povzročiti nepotrebne težave v odnosih med osnovnimi organizacijami in občinskim sindikalnim svetom.

»Zdaj lahko rečemo, da tedanja črnogledost ni bila umestna,« mi je pred dnevi dejal Janko Tribušon, vodja kadrovske službe v medvoškem Colorju in eden od pobudnikov za ustanovitev krajevnega sindikalnega vodstva. »Naša takrat ustanovljena sindikalna konferenca je doslej že neštetokrat dokazala svojo vrednost.«

Branko Praznik, ki je bil pred dvemi leti sekretar te konference, sedaj pa je predsednik sveta krajevne skupnosti in tehnični sekretar družbenopolitičnih organizacij v Donitu, mi je nedavno tega pripovedoval:

»Poprej smo v Medvodah predvsem ugotavljali, kaj nam manjka, in o tem smo govorili na vseh sestankih, zdaj pa vsi skupaj uresničujemo konkretne delovne programe in skušamo s skupnimi močmi storiti kar največ za boljše počutje krajanov.«

O vodstvu, ki je in ni forum

Sprva so, ko jim je zgolj potreba narekovala, da združujejo svoja prizadevanja, sklenili, da bodo ustanovili »nekakšen koordinacijski organ za skupne akcije«, iz tega spoznanja pa je nastala krajevna konferenca sindikalnega aktiva. Osnovne organizacije pošiljajo vanjo svoje delegate, glede na število članstva, v predsedstvu aktiva pa so predsedniki osnovnih organizacij.

Konferenca se sestaja nekajkrat letno. Na teh sestankih se dogovorijo o skupnih programih; njihovo uresničevanje pa potlej spremlja predsedstvo aktiva.

»Smo zgolj koordinacijski organ,« so rekli, »in ne želimo, da bi nas obravnavali kot vmesni forum med osnovno organizacijo in občinskim svetom; sklepe, ki jih sprejemamo sporazumno, vsi skupaj tudi spoštujemo. Naša konferenca je sestavni del krajevne samouprave. Pomaga predvsem, da lahko krajani, ki delajo v organizacijah združenega dela na področju krajevne skupnosti, čimbolj neposredno odločajo o preudarni porabi tistega dela dohodka delovnih organizacij, ki je namenjen za komunalne, šolske, zdravstvene, stanovanjske, izobraževalne, prosvetne in druge potrebe v krajevni skupnosti, hkrati pa skušamo s to našo dejavnostjo okrepiti prizadevanje delavcev v medvoškem zboru delegatov, v interesnih skupnostih in v drugih samoupravnih institucijah — od organizacij združenega dela pa do ljubljanske občine Šiška in še naprej.«

O potrebah krajanov, njihovih željah in delovnih načrtih

V krajevni skupnosti Medvode živi kakih 6500 ljudi; več kot 3000 pa jih je zaposlenih v tamkajšnjih organizacijah združenega dela. Iz Medvod se drugam vozi na delo skoraj 900 delavcev, v tamkajšnja podjetja pa prihaja 1400 ljudi. Samo s kmetijstvom se ukvarja 320 krajanov, v zasebnem sektorju obrti pa je bilo ob koncu minulega leta zaposlenih 105 delavcev. Gre torej za industrijsko močno razvit kraj — samo v industrijskih podjetjih dela 2500 ljudi — in za številne probleme, ki jih je prinesla hitra rast števila zaposlenih in s katerimi so se sindikalno organizirani delavci poprej soočali zgolj v svojih kolektivih, sedaj pa jih urejajo s skupnim prizadevanjem.

Medvoški krajani so mi pripovedovali, kaj vse so v minulih dveh letih že storili, kaj še bodo in s kakšnimi težavami se pri tem svojem delu ubadajo.

Leta 1974, takoj po ustanovitvi krajevnega sindikalnega aktiva, so z anketo ugotovili, da jim primanjkuje kakih 300 stanovanj — do leta 1980; zanje so v srednjeročnih načrtih delovnih organizacij tudi zagotovili sredstva. Letos je gradbena operativa začela graditi 250 stanovanj, in, kot kaže, bodo vseljiva do konca leta 1978. Torej takrat, ko bodo delovne organizacije ustvarile kakih 60 % sredstev, namenjenih za njihov nakup. Nekaj stanovanj bodo seveda lahko prodali tudi zasebnikom, nameravajo izkoristiti še vse svoje kreditne sposobnosti, vendar bo še kar precej zgrajenih stanovanj, kot vsaj trenutno kaže, ostalo praznih, ker ne bo denarja, da bi jih kupili. Upajmo pa, da bodo v prihodnjih dveh letih našli kakšno možnost za takojšnjo vselitev v vsa na novo zgrajena stanovanja.

Tudi otroško varstvo so pred leti imeli slabo razvito. V starem vrtcu je zdaj 150 otrok. Vzgojnovarstveni zavod, ki ga grade s sredstvi prvega ljubljanskega samoprispevka, bo sprejel pod svojo streho še 150 malčkov. V programu novega samoprispevka, o katerem bodo v vseh ljubljanskih občinah letos novembra glasovali na referendumu, pa je med drugim predvidena gradnja še enega vrtca v Medvodah za kakih 90 otrok. Čez pet let bo torej v njihovih vzgojnovarstvenih zavodih skoraj 400 malčkov — od skupno 650 predšolskih otrok, kolikor jih je bilo ob koncu minulega leta v Medvodah.

In ta problem bo, kot so rekli, urejen.

Medvoška krajevna skupnost je iz prvega ljubljanskega samoprispevka že dobila novo telovadnico ob osnovni šoli heroja Franca Bukovca v Preski, v obdobju drugega samoprispevka (seveda upajo, da bo sprejet in na svojem območju so storili vse, da bi bil), pa bodo zgradili še novo osnovno šolo z 12 učilnicami. Šoloobveznih otrok imajo več kot 900. In ker je v sedanji osnovni šoli dvoizmenski pouk, nekateri otroci pa se šolajo v sosednjih krajevnih skupnostih, se boje, da še takrat — čez pet let — ne bodo mogli zagotoviti celodnevne šole. Tudi leta 1981 bodo šolske zmogljivosti še vedno premajhne, da bi lahko hkrati s šolo omogočili otrokom še celodnevno varstvo.

Pa še o tistih potrebah in težavah, ob katerih bi kazalo poklicati koga na pomoč

»Trgovska mreža,« so rekli, »pokriva vsa naša naselja. Trgovine so resda zastarele, premalo prostorne in že dopoldne, ko delavci delamo, so v njih dolge vrste, kaj šele v popoldanskem času. Marsikdaj zmanjka tega ali onega, predvsem kruha.«

V novem naselju, kjer gradijo 250 stanovanj, nameravajo tudi zgraditi sodobno samopostrežno trgovino. Še nobena trgovska hiša pa te njihove ponudbe ni sprejela, čeprav so se že pogovarjali z njimi. Pravijo, da nimajo sredstev. Tudi podjetje ABC, ki ima zdaj skoraj vso njihovo trgovino v svojih rokah, bi lahko dalo nekaj investicijskih sredstev le za adaptacije zdajšnjih trgovin, za novo gradnjo pa ne.

In ne vedo, na koga naj se obrnejo in ga poprosijo za pomoč.

Pripovedovali so tudi o svojem samskem domu z 90 ležišči, ki so ga zgradili s sredstvi delovnih organizacij že pred dvemi meseci. In ves ta čas prosijo za vselitveno dovoljenje, a ga še zdaj nimajo. Menda je v ozadju tega birokratski odnos. Morebiti imajo prav tisti, ki pravijo, da se gospodom v toplih stanovanjih prav nič ne mudi, ko urejajo probleme ljudi, ki se stiskajo v kletnih prostorih. Precej samskih delavcev, zlasti iz drugih republik, ki so v zadnjih letih prišli delat v medvoška podjetja, živi v zelo težavnih stanovanjskih razmerah, in medtem, ko čakajo, kdaj jim bodo dali vselitvena dovoljenja za samski blok, si izmensko delijo postelje; delavec, ki dela v dopoldanski izmeni, prepusti ležišče delavcu, ki dela v nočni izmeni.

In vse doslej nikogar niso našli, ki bi o tej zadevi, se pravi o vselitvi v samski blok, povedal odločilno besedo, čeprav so odprli že nešteto vrat.

V prihodnjih nekaj letih nameravajo bistveno zboljšati svojo zdravstveno službo. Zdajšnji zdravstveni dom je premajhen, vanj hodi kakih 12.000 ljudi po pomoč v stiski. Čakalna doba je hudo dolga.

Imajo pa v medvoških podjetjih tudi veliko poklicnih bolezni. V Colorju in Donitu je »čista« kemična industrija, delno to velja tudi za Celulozo Aero. Ljudje vdihavajo pri delu strupene pline in hlape, v Donitu tudi azbestna vlakna. Zato v Medvodah dokaj resno razmišljajo, da bi v okviru svojega novega ali adaptiranega sedanjega zdravstvenega doma uredili tudi medicino dela, da bi pridobili zdravnike, ki bi se ukvarjali s preventivo v podjetjih, se pravi, da bi svetovali, kaj storiti za odpravo vzrokov poklicnih bolezni.

Nekdanja fraza o skrbi za človeka je postala vsakdanja dejavnost ljudi, ki skrbe sami zase

Tako nekako, kot sem prej napisal, smo se pred dnevi pogovarjali v Medvodah. Tudi o asfaltiranju cest, o gradnji novega kulturnega doma, o prizadevanjih, da bi v vse tovarniške dimnike montirali filtre in da v reke ne bi več odtekala odplaka; za boljše delo gasilcev, o razširitvi in ureditvi pokopališč. Vendar že to, kar sem doslej povedal, dovolj zgovorno priča, kako resno so se v Medvodah lotili problemov krajevne skupnosti, zlasti tistih, ki jih vsaka delovna organizacija sama zase ne more urediti.

K temu pa je prispevala pomemben delež tudi dobri dve leti stara odločitev medvoških sindikalnih aktivistov, da bodo ob skupnih nalogah v krajevni skupnosti tudi skupaj delali.

JANEZ VOLJČ

Služiti težnjam delavcev

iz albuma sindikalnih delavcev

Konjiški gospodarstveniki se lahko pohvalijo, da imajo na območju svoje občine najstarejše zametke »težke in bazične« industrije celjskega območja. Res je, livarstvo ob zgornjem toku Hudinje, v Vitanju in kovaštvo v Zrečah dolga desetletja ni preraslo v industrijske gigante, vendar se je tamkaj kalil rod za rodom tistih delavcev, ki so po drugi vojni prevzeli na svoja ramena levji delež bremen poznejšega razvoja. Ob tem ne smemo biti krivični do konjiških usnjarjev, ki so prav tako prispevali svoj delež.

»Prav zato imamo v konjiški občini delavski razred, ki takoj prisluhne vsem gibanjem, ki razume težave in zna stisniti tudi pas,« pravi LOJZE KOROŠEC, sekretar zreškega Uniorja, kovaške industrije in zdajšnji predsednik občinskega sindikalnega sveta v Slovenskih Konjicah. »Samo mimogrede naj omenim, da je naše predsedstvo takoj po katastrofi Posočja soglasno sprejelo predlog o pomoči tamkajšnjemu prebivalstvu, da uspešno zaključujemo že drugi krog pomoči...«

Lojze Korošec se je rodil v Gračičju nad Zrečami. Pred vojno je končal nižjo gimnazijo, med vojno pa se je vključil v narodnoosvobodilni boj. Bil je eden redkih pohorskih kovačev, ki ni kot kratkohlačnik krenil takoj za nakovalo, temveč v šolo. Zdaj je že 35 let zaposlen v zreški kovaški industriji. Po vojni je opravljal raznovrstna dela v komerciali in računovodstvu, dokler se ni odločil, da bi se šolal naprej.

»Ne vem, kako danes mladi občutijo te težave, vendar menim, da praksa le ne da vsega, kar pri delu potrebuješ. Iz leta v leto se stvari spreminjajo, posodabljajo, nekatere odmirajo, druge šele uvajamo, zato moraš držati korak z njimi,« pravi. »Med ljudmi pogosto slišim: »Zakaj bi se naj zdaj učil. Tistega papirja ne potrebujem...« In vendar ni tako. Ne gre za papir, še zdaleč ne. Samo šola ti tudi ne da vsega. Vendar se človek prijetno počuti ob zavesti, da je sposoben opraviti to in ono.

Lojze Korošec ne sodi med tisto vrsto ljudi, ki mnogo govorijo in malo povedo. Govori malo, takrat, ko pa svoje mnenje pove, trdno stoji za njim. Verjetno je to lastnost pridobil z okoljem. Ob tovariših, kovačih, ki redkokdaj povzdignejo svoj glas.

»Ne morem se pohvaliti, da bi imel skozi vso svojo delovno dobo tudi staž sindikalnega funkcionarja, vendar sem bil vrsto let vključen v prizadevanja sindikata, da bi si izborili tisto mesto, ki mu gre. Z zadovoljstvom ugotavljam, da se je vloga sindikata v zadnjih letih močno spremenila, povečala. Prej je bil nekako odrinjen. Na sindikat so se spomnili takrat, če je kaj zaškripalo.

Danes se občuti vpliv sindikata tam, kjer se mora, to je prek samoupravnih organov. Gre za bistveno spremembo pri vplivu na organe upravljanja, ko ti sprejemajo odločitve, ki morajo služiti težnjam vseh delavcev. Čeprav povsod še niso povsem zaživele sindikalne skupine, je obveščenost naših delavcev z novim načinom mnogo večja. Zato tudi širši vpliv na odločitve samoupravnih organov. To je toliko bolj pomembno, ker delavci tako v resnici vplivajo na razvoj in gospodarjenje lastne delovne organizacije in v prenešenem smislu na razvoj celotne družbe.«

Svoje delo predsednika občinskega sindikalnega sveta opravlja Lojze Korošec poleg svojega rednega dela v tovarni. Poleg te zahtevne funkcije ima še nekaj dolžnosti, ki ga razpenjajo med službo, političnim delom in družino. Pogosto se dogaja, da se vrča domov pozno v noč, da bi še doma uredil nekaj stvari za jutrišnje seje...

»Pogosto sem v časovni stiski. Ker pa že leta in leta podobno razporejam svoj čas, nekako uspem usklajevati vse te dolžnosti. Priznati pa moram, da gre za hud tempo, ki onemogoča poglabljanja v težave, te pa se nujno porajajo ob takšnem delu in ostajajo pri tako hitrem družbenopolitičnem razvoju, kot je to primer pri nas.

Na srečo so v konjiški občini nekdanje težave zvečine razčiščene, tako da sindikatu ni treba še posebej trošiti sil. V občini imamo tri večje gospodarske centre, to so Konjice, Zreče in Vitanje, zdaj se v takšen center spreminjajo tudi že Loče, povsod imamo trdna sindikalna jedra, zato je delo nekoliko lažje.«

LOJZE KOROŠEC, predsednik občinskega sindikalnega sveta v Slovenskih Konjicah

Delovni dogovor

Meseca maja je bila v Ljubljani 13. plenarna seja republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, na kateri so slovenski sindikati pregledali opravljeno delo na področju oddiha in rekreacije zaposlenih v času po celjskem kongresu. Razprava, ki je potekala v duhu portoroških dokumentov, je opozorila na več stvari. Najbolj bistveni pa sta verjetno dve: prvič, da je bilo na področju letnega oddiha zaposlenih storjeno veliko veliko premalo, in drugič, da smo napravili na področju organizacije športne rekreacije delavcev precej več, čeprav nas tudi to dejstvo, ki bi ga sicer težko zanikali, nikakor ne bi smelo uspavati in nas navdajati s pretiranim zadovoljstvom.

Zato predstavniki slovenskih sindikatov opozarjajo, da moramo biti tudi do teh uspehov kritični. Res je namreč, da je iz leta v leto več zaposlenih, ki so se odločili za bolj zdrav način življenja, da so sindikalna športna srečanja vse bolj množična in da je organizacija aktivnega oddiha zaposlenih iz leta v leto na višji ravni itd. itd. Vse to je res! Pa vendar je odstotek zaposlenih oziroma število delavcev, ki so spoznali pomen aktivnega razvedrila v primerjavi z drugimi še vedno skromen. Precej preskromen, da bi lahko bili kljub doseženim uspehom zadovoljni. Še vse premalo ljudi se ukvarja z aktivnim razvedrilom, da ob tem sploh ne omenjamo delež žensk, ki je na vseh področjih telesnokulturnega udejstvovanja zelo neustrezen.

Podobno so ocenili dosedanji razvoj aktivnega oddiha naših delavcev tudi slovenski organizatorji rekreacije v temeljnih organizacijah združenega dela in v telesnokulturnih organizacijah, ki so se zbrali na svojem dvodnevnem posvetu v Poreču. Ob analizi številnih problemov, ki zavirajo hitrejši in ustreznejši razvoj športne rekreacije v naših delovnih organizacijah, so udeleženci posveta ugotovili, da izvirajo številne težave iz negativnega odnosa vodilnih delavcev do omenjenega področja. Poudarili so, da bo potrebno vložiti še velike napore v osveščanje in izobraževanje vseh zaposlenih, saj bo to najbližja pot k hitrejšemu uresničevanju sklepov kongresa slovenskih sindikatov pa tudi seje republiškega sveta zveze sindikatov v letošnjem maju. In z namenom, da bi prispevali svoj delež k nadaljnjemu telesnokulturnemu razvoju na tem področju, so sprejeli v Poreču tudi »delovni dogovor« — kot sklepni dokument posveta.

Med drugim so organizatorji športne rekreacije v svojem »delovnem dogovoru« zapisali, da morajo s svojim strokovnim delom in sodelovanjem s sindikalnimi organizacijami več prispevati k temu, da bodo delavci spoznali potrebo po aktivnem razvedrilu in obenem razumeli tudi njegov pomen tako za posameznika kot družbo. Veliko več bo potrebno v prihodnje storiti tudi za to, da bodo telesnokulturne skupnosti sprejemale take programe dela, ki bodo v kar največji meri omogočali aktivno sodelovanje delavcev in njihovih svojcev. Tako bo tudi mogoče uresničevati dogovor, da bodo telesnokulturne skupnosti usmerjale najmanj polovico svojih sredstev za množičen rekreativni šport.

In z namenom, da omenjeni »delovni dogovor« ne bi ostal le na papirju, so udeleženci posveta v Poreču tudi sklenili, da bodo v najkrajšem času ustanovili društvo organizatorjev rekreacije. Namen tega koraka je, so poudarili v Poreču, da bi združeni strokovnjaki za rekreacijo zaposlenih še več prispevali k nadaljnjemu razvoju na tem področju.

A. ULAGA

JAVNA RAZPRAVA O KMETIJSTVU

Opredeljevanje je premalo

Očitno je že, da javna razprava o uresničevanju stališč in sklepov 2. seje konference ZKS in nadaljnjih nalogah pri uresničevanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v kmetijstvu, gozdarstvu in na vasi, nikakor ne bo in ne more biti nekakšna formalnost v pripravah na sejo centralnega komiteja. To jasno dokazuje na uvodnih besedah Mirana Potrča, temveč tudi zastavljena usmeritev oziroma sprejet načrt, kako naj bi do predvidoma konca letošnjega leta obravnavali to izredno pomembno in hkrati tudi občutljivo področje.

Vsekakor smo v dobrih šestih letih od omenjene konference uresničili marsikateri sprejet sklep, čeprav temeljite analize o uresničevanju zastavljene usmeritve še nimamo. Mimo tega se je nedvomno temeljito izboljšalo, prav zaradi dosežkov, moralno-politično ozračje na podeželju, razjasnila prihodnost (predvsem mlajših) kmetov, izboljšale so se socialne razmere in družbeni standard in drugo. Pa vendar kljub temu še vedno ne moremo govoriti, da smo že celovito analizirali idejne odpore, nerazumevanja in nejasnosti, kar je marsikje oviralo uresničitev zastavljenih nalog. Toda kljub temu čas do novega leta ne bo pomenil samo analiziranje dosežkov in slabosti, temveč predvsem podrobno določitev prihodnjih nalog, ki jih zahtevajo razmere doma in v svetu kot tudi nova spoznanja.

Toda ravnali bi napak, če bi si to dejavnost predstavljali kot nekakšno načelno ugotavljanje, kdo je »za ali proti« predlaganim stališčem. Razprava, ki jo bosta posebej pozorno vodili zveza komunistov in socialistična zveza, bo dosegla svoj namen, torej razjasnitev vseh idejnih, sistemskih in tudi praktičnih vprašanj, samo z množičnostjo in konkretnostjo. Celotna družba mora spoznati ne le pomen kmetijstva, gozdarstva in podeželja. temveč moramo resnično zagotoviti potrebno enotnost in aktivnost pri uresničevanju zastavljenih nalog. Nemalokrat smo to področje očitno ocenjevali kot vsaj nekoliko odtujeno od temeljnih družbenih hotenj — in prav to bi se nam lahko krepko maščevalo!

Zato zagotovo ni odveč opozoritev predsedstva CK ZKS, da je treba predvsem v sleherni organizaciji združenega dela, krajevni skupnosti in občini temeljito oceniti in analizirati dosežke in probleme ter opredeliti najvažnejše naloge, zlasti še na podlagi zakona o združenem delu in družbenih planov razvoja za obdobje 1976—1980. To pa hkrati pomeni, da mora razprava potekati ne le na območjih, kjer je kmetijstvo in gozdarstvo »doma« , temveč resnično vsepovsod.

V tem okviru mora tudi sindikat odločneje in z vso zavzetostjo ter odgovornostjo sodelovati posebej pri uresničevanju razvoja samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v kmetijstvu in nalog pri napredovanju kmetijske proizvodnje. To pa seveda ni dolžnost le sindikatov delavcev v kmetijstvu, gozdarstvu, lesni in živilski industriji, temveč organizacije v celoti. Še posebej pa je pri tem treba proučiti možnosti za sindikalno organiziranje kmetov, ki jih nudi zakon o združenem delu in ki bodo vse večje z vedno tesnejšim vključevanjem kmetov v družbeno organizirano proizvodnjo.

Tako javna razprava, kot je bilo posebej povedano, ne sme pomeniti le opredeljevanja do predloženih tez, temveč mora hkrati pomeniti velik napor za spreminjanje družbenoekonomskih odnosov v slehernem okolju. To pa je končno tudi zahteva številnih dokumentov, v katerih smo dokaj konkretno in jasno pokazali, kje in katere so naše zadolžitve in naloge v kmetijstvu.

K. J.

— Kaj pravite, da bo vse, kar bom povedal, šlo v eter? Napredek, kar sem doslej govoril, je šlo vse v veter!

Karikatura: A. Novak

Pomoč Posočju v prvem solidarnostnem krogu

Po poročilih občinskih svetov Zveze sindikatov Slovenije smo v prvem krogu solidarnostne pomoči v viši ni enodnevnega zaslužka zbrali na zbirnem računu Rdečega križa Slovenije in na drugih računih za obnovo posočja

126.069.656,61 din
ali 115,2 % predvidene vsote.

V navedenem znesku je upoštevana tudi vrednost gradbenega in drugega materiala, ki so ga prispevali delovni kolektivi v vrednosti 11.68.671,00 dinarjev.

Po občinah pa je bilo zbrano:

Občina	Predvideni enodnevni zaslužek din	Zbrano v prvem solidarnostnem krogu – din	
Ajdovščina	939.573,00	2,022.762,60	215,29
Brežice	754.845,00	723.755,70	95,99
Celje	5,520.312,00	7,536.660,85	136,53
Črnomelj	670.215,00	766.651,00	114,39
Cerknica	647.045,00	650.352,90	100,51
Dravograd	345.696,00	418.417,00	121,04
Domžale	1,595.568,00	1,521.555,50	95,36
Gornja Radgona	739.453,00	825.237,45	111,60
Grosuplje	762.304,00	990.213,75	129,90
Hrastnik	708.794,00	872.296,00	123,07
Izola	749.520,00	619.796,80	82,69
Ilirska Bistrica	629.706,00	396.202,70	62,92
Idrija	893.700,00	1.034.101,50	115,71
Jesenice	2,339.865,00	3,160.439,00	135,07
Kočevje	981.463,00	1,299.324,75	132,39
Krško	1,253.645,00	1,806.860,45	144,13
Kamnik	1,364.015,00	2,199.508,25	161,25
Koper	3,157.857,00	3,250.000,00	102,92
Kranj	4,671.315,00	4,852.629,05	103,88
Ljubljana-Bežigrad	4,898.310,00	8,022.716,00	163,78
Ljubljana-Vič-Rudnik	3,103.826,00	3,893.411,00	125,44
Ljubljana-Center	11,937.510,00	12,765.326,65	106,93
Ljubljana-Moste-Polje	3,486.690,00	4,714.330,10	135,20
Ljubljana-Ši ška	5,310.500,00	5,592.638,00	105,31
Laško	797.160,00	703.142,85	88,21
Lenart	219.898,00	203.518,00	92,55
Lendava	693.972,00	712.230,10	102,63
Litija	420.000,00	469.586,90	111,80
Ljutomer	509.625,00	454.719,30	89,22
Logatec	362.880,00	644.228,00	177,53
Maribor	12,656.877,00	13,151.241,45	103,90
Metlika	316.479,00	365,075,00	115,35
Murska Sobota	2,003.850,00	2,500.423,65	124,78
Mozirje	494.420,00	477.600,75	96,9
Nova Gorica	3,855.770,00	3,369.610,15	87,39
Novo mesto	3,121.764,00	3,464.457,70	110,98
Ormož	361.698,00	412.426,10	114,03
Pi ran	948.236,00	1,293.840,60	136,40
Postojna	1,092.624,00	1,690.212,95	154,69
Ptuj	2,211.000,00	2,006.267,91	90,74
Radlje ob Dravi	588.088,00	625.810,00	106,41
Radovljica	1,0690.458,00	2,095.638,10	123,97
Ravne na Koroškem	1,719.963,00	2,101.845,00	122,20
Ribnica	358.255,00	364.232,00	101,67
Sežana	1,169.516,00	1,211.714,60	103,61
Slovenj Gradec	811.206,00	953.621,10	117,56
Sl ov. Bistrica	1,067.269,00	1,164.814,75	109,14
Slov. Konjice	821.400,00	835.174,00	101,67
Sevnica	654,300,00	629.338,20	96,18
Šmarje pri Jelšah	734.944,00	662.225,95	90,10
Škofja Loka	1,974.545,00	1,640.000,00	83,00
Šentjur pri Celju	351.948,00	494.911,75	140,62
Tržič	835.312,00	954.251,95	114,24
Trebnje	482.400,00	581.340,00	120,50
Tolmin	816.291,00	964.963,90	118,21
Trbovlje	1,734.600,00	1,788.457,85	103,10
Velenje	3,212.960,00	4,282.691,20	133,29
Vrhnika	651.015,00	1,067.200,10	163,92
Zagorje	792.792,00	579.967,40	73,16
Žalec	1,422.300,00	1,217.690,35	85,61
SKUPAJ:	109,415.542,00	126,069.656,61	115,2

V nekaterih občinah je odstotek nekoliko nižji predvsem zato, ker so prispevki nakazani v tistih občinah, kjer je sedež TOZD ali OZD, in ne tam, kjer je bil prispevek zbran.

Zahvaljujemo se vsem, ki so dali prispevek za obnovo krajev, ki jih je prizadel potres.

Medtem ko poročamo o uspehu dosežene solidarnostne akcije, se delovni kolektivi odločajo že za dodatno pomoč in namenjajo še en enodnevni zaslužek za prizadete kraje.

Sekretar RS ZSS za LO in DS
JULIJ PLANINC

DELAVCI O SVOJEM DRUŽBENOEKONOMSKEM POLOŽAJU

Kdo odloča v procesu odločanja

Izhodišče našega pristopa k proučevanju delegatskega sistema je bilo naslednje: delegatski sistem je temelj za čimbolj neposredno izražanje in uveljavljanje interesov delovnih ljudi v temeljni organizaciji združenega dela. **Zato je poudarek v raziskavi veljal intenzivnosti stikov, načinu in obliki delegatskih stikov ter procesov odločanja in usklajevanje stališč v novih razmerah.**

Delegatski sistem predstavlja sistem odnosov v družbenem upravljanju in omogoča ljudem sodelovanje v procesu odločanja na vseh ravneh neposredno po svojih delegatih oziroma po delegaciji kot celoti. Zato smo deloma vključili naš raziskovalni interes v sistem delegatskih odnosov, ki so osnova povezovanja delegatov in delegacij, ki se srečujejo v skupščinah in v družbenopolitičnih skupnostih, v čimvečji popolnosti pa sistem delegatskih odnosov, ki postaja temelj samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela. Takšno povezovanje delegatov in delegacij omoboča optimalno povezanost samoupravnih skupnosti v širši družbenopolitični skupnosti, znotraj TOZD pa učinkoviro sporazumevanje in odločanje o vprašanjih in problemih, ki so pomembni za ustvarjanje in delitev dohodka in za vse druge zadeve, ki neposredno zadevajo TOZD.

NEPOSREDEN STIK DELEGATOV, OZIROMA ČLANOV DELEGACIJ Z DELAVCI

Z delavci mislimo seveda vse tiste proizvajalce, ki niso delegati v delavskem svetu niti niso člani delegacij za zbore združenega dela. **Izhajali smo iz domneve, da je neposredno komuniciranje med delegati delavskega sveta in delavci boljše kot pa med delegati oziroma člani delegacij za zbor združenega dela občinske skupščine in delavci. Našo domnevo so rezultati ankete tudi potrdili.** Vzroke za različnost stikov, ki nastopajo med delegati delavskega sveta in delegati za zbor združenega dela, moramo prav gotovo iskati v slabši integriranosti delegatov za zbor združenega dela v samoupravno organiziranost TOZD. Treba je povedati, da so bile delegacije za zbor združenega dela izvoljene in konstituirane kasneje kot delavski sveti, ki sicer obstajajo že dolgo, vendar so bili postavljeni na delegatske temelje.

V raziskavi smo predvidevali, da z delovnim stažem v isti delovni organizaciji raste pozitiven oziroma ugodnejši odnos do delegatskih stikov, toda izkazalo se je, da temu ni tako. Kaže, da pri tistih delavcih, ki so se komaj zaposlili ali so v delovni organizaciji krajši čas (do enega leta), izsto pa velika želja po seznanjanju ter spremljanju vseh tekočih zadev v delovni organizaciji. Tisti, ki so zaposleni krajši čas, se do sprejemanja in dajanja informacij vedejo bolj aktivno kot tisti, ki so dlje v delovni organizaciji. Ugodnejše ocenjevanje delegatskih stikov pri tistih, ki imajo blizu dvajset let delovnega staža, pa kaže že na nekatere druge dejavnike, ki vplivajo na aktiven odnos do delegatskega odločanja, česar pa v tej raziskavi podrobneje nismo mogli razčlenjevati.

Nikakršno presenečenje pa niso pozitivnejše ocene delegatskih stikov, ki so jih dali člani samoupravnih organov ter člani organov družbenopolitičnih organizacij. To je nedvomno pogojeno z večjo vključenostjo v vse družbene procese.

Razlika, ki smo jo prikazali, vsekakor ni željeno stanje, vendar vsaj še zdaj ni pričakovati, da bi vsi enako ocenjevali intenzivnost komunikacij in njihovo pomembnost za delegatski sistem.

ODNOS DELAVCEV DO DELEGATSKEGA ODLOČANJA

V ocenah stikov, ki jih vzpostavljajo delegati z delavci, se ne odraža samo stopnja intenzitete teh stikov, temveč tudi odnos delavcev do delegatskega odločanja; **ta odnos pa je tem bolj pozitiven, čim bolj so delavci motivirani za delo v samoupravnih organih (delavskem svetu) in v delegaciji za zbor združenega dela občinske skupščine.** Vpliv motivacije na oceno delegatskih stikov se odraža predvsem v stiku navzgor, to je v stikih, ki jih delegati vzpostavljajo z delavci (in delavci z delegati) v fazi usklajevanja mnenj in stališč ter dajanja predlogov, ne pa v tolikšni meri v stiku, ki se vzpostavlja potem, ko je odločitve že sprejel delavski svet ali zbor združenega dela.

Podatki v raziskavi vsekakor potrjujejo predvidedanje, da tisti delavci, ki izražajo veliko željo po aktivnosti v delavskem svetu ali v delegaciji za zbor združenega dela, veliko ugodneje ocenjujejo stike, ki jih delegati vzpostavljajo pri zbiranju mnenj, stališč in predlogov delavcev, kot pa tisti, ki izražajo nižjo stopnjo motiviranosti za delo v delavskem svetu oziroma v delegaciji za zbor združenega dela. Pri „stiku po sprejetih odločitvah" je med bolj ali manj motiviranimi sicer podoben odnos, toda mnogo manj izrazit. S stikom po sprejetju odločitve – to pomeni, z obveščanjem o sprejetih odločitvah – v delovnih organizacijah ni bilo nikoli posebnih problemov, čeprav tudi tako obveščanje ni bilo povsod dosledno izvedeno. Zato tudi glede na motivacijo delavcev ni razlik. **Razlike, ki nastajajo pri stikih pred odločanjem, kažejo, a je pri usklajevanju mnenj, stališč in predlogov delegatski sistem še sorazmerno slabo uveljavljen. Vzpostavitev resničnih delegatskih odnosov pa odpravlja možnost, da bi pristojni delavcem samo sporočali sprejete sklepe in odločitve, kar lahko povzroči med posameznimi skupinami delavcev nezadovoljstvo, ki velikokrat preraste v odkrita nasprotja.**

KAKO SE VZPOSTAVLJAJO DELEGATSKI STIKI?

Stik med delegati in delovnimi ljudmi v TOZD je najpogosteje neposreden – po navadi v razgovoru s posamezniki ter na sestankih, bolj redko pa posredno z zbiranjem napisanih mnenj in stališč. Med oblikami obveščanja oziroma vzpostavljanja stikov med delegati delavskega sveta in delegati za zbor združenega dela ni bistvenih razlik. Neposreden stik je namreč učinkovitejši, mnenja je mogoče usklajevati sproti, na sestankih pa se oblikujejo celo skupinska podpora nekemu predlogu oziroma enotno mnenje ali stališče celotne skupine.

URESNIČEVANJE DELEGATSKEGA ODLOČANJA

Osnovno vodilo delegatskega sistema in njegova osnovna naloga, ki jo naj ta sistem in delegatska razmerja pomagajo uresničevati, je uresničevanje delavčeve osnovne pravice in izpolnjevanje njegove osnovne dolžnosti, da neposredno in demokratično odloča o pogojih in rezultatih svojega dela ter neposredno ureja skupna družbena vprašanja.

Delovni ljudje uresničujejo svoje osnovne pravice in dolžnosti skupno, povezani v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih in ne kot neorganizirani posamezniki, razpršeni po posameznih enotah družbene organiziranosti.

Osnovna pravica in dolžnost delavca je neposredno, demokratično odločanje o posebnih in skupnih zadevah, **zastavlja pa se nam vprašanje, kakšne komponente vsebuje neposredno in demokratično odločanje.** Neposredno se delovni ljudje odločajo na zborih delovnih ljudi ali na sestankih samoupravnih delovnih skupin. Temeljna značilnost demokratičnosti odločanja je zagotovljena že s tem, da se imajo pravico izrekati „za" ali „proti" vsi in enakopravno! Toda dejanje odločitve „za" ali „proti" je samo eden od končnih aktov v procesu odločanja, ki se prične s prvo seznanitvijo o zadevah oziroma o vprašanjih, o katerih je potrebno izdelati predlog oziroma pripraviti problematiko za javno razpravo, konča pa se z verifikacijo sprejetih odločitev v ustreznem organu. Vsi tisti, ki so seznanjeni s problemi oziroma vprašanji, ki jih kasneje obravnava delegatski organ v povsem začetni fazi procesa odločanja ali vsaj v eni naslednjih faz, so aktivizirani subjekti delegatskega sistema.

S preverjanjem, v kateri fazi procesa odločanja se delovni ljudje v temeljnih samoupravnih organizacijah seznanjajo s pomembnimi problemi, ki jih obravnava njihova občinska skupščina, želimo ugotoviti, v kolikšni meri je delovnim ljudem približano odločanje o pomembnih družbenih zadevah oziroma v kolikšni meri je delegatski sistem prispeval k neposrednosti in demokratičnosti odločanja.

Med vsemi vprašanimi je največ takšnih (28,7 %), ki izjavljajo, da se po navadi, s pomembnimi problemi, ki so kasneje v obravnavi v občinski skupščini, prvič seznanijo takrat, ko pride strokovno obdelan predlog v javno razpravo. Pred javno razpravo je informiranih o zadevah, ki so kasneje predmet razprave v delegatski skupščini, samo 17,2 % delavcev (glej tabelo 13), torej skupaj s tistimi, ki se seznanjajo v javni razpravi 45,9 % delavcev. Ti rezultati kažejo, da se delovni ljudje sorazmerno pozno vključujejo v proces delegatskega odločanja. Takšno vključevanje delovnih ljudi v procese odločanja je še vedno precej daleč od zamišljenega.

KAKO DELUJE DELEGATSKI SISTEM V TOZD?

Iz analize rezultatov raziskav je možno sklepati, da so delegatski odnosi kljub začetnim težavam pri njihovem uveljavljanju dosegli določeno stopnjo razvitosti. Vključevanje v procese odločanja v ožji ali širši družbeni skupnosti je možno le ob stalnem in delovnem stiku delegatov z delavci, ki je v skupščinskem sistemu bolj posreden, v odnosu do delavskega sveta pa bolj neposreden.

Kot eden najpomembnejši h (formalno-tehničnih) dejavnikov delovanja delegatskih odnosov izstopa predvsem delegatski stik z delavci. Tam, kjer je ta stik slab oziroma ga ni, tudi ni delegatskih odnosov. V takih primerih delegacije životarijo in v sebi združijo vso „demokratičnost" odločanja.

Delegatski stiki nasploh so na današnji stopnji razvoja slabi, kar potrjuje pomanjkanje medsebojne zveze med strinjanjem delavcev s stališči, ki jih njihovi delegati zastopajo v delavskem svetu oziroma združenega dela ter pogostostjo delegatskih stikov. Toda te zveze ni predvsem zato, ker je pogostost stikov delegatov z zaposlenimi še vedno premajhna. Predvsem je premalo stikov zaradi objektivnih ali subjektivnih razlogov na relaciji zbiranja mnenj, stališč in predlogov delavcev pred sejami delegacij ali delegatskih skupščin. Delegatski stik v tem primeru ne more in ne sme ostajati enostranski, temveč se mora vzpostavljati med delegati in delavci stalen delovni stik oziroma komunikacija.

Kot velik problem, ki mu bo potrebno posvetiti v bodoče – predvsem na ravni družbenopolitičnih dejavnikov – veliko mero pozornosti, izstopa premajhno oziroma neustrezno vključevanje delovnih ljudi v posamezne faze oblikovanja predlogov in sklepov kot najpomembnejših faz procesa odločanja.

V tem delu analize smo se dotaknili delegatskih odnosov le v nekaterih temeljnih točkah njihovega uveljavljanja. Na tem mestu ni bilo mogoče razi skati delegatskih teles ter njihove aktivnosti v njihovi celovitosti, s čimer bi lahko pojasnili mnoge dejavnike uspešnega uveljavljanja delegatskih odnosov. **Predvsem pa bo potrebno v bodoče poseči v vsebino delegatskega dela in odgovoriti na vprašanja, kako vplivati na to vsebino ter spreminjati oziroma zmanjševati količino materialov in s tem dejansko omogočiti delegatom, da bodo „predelali" gradiva v dogovorjenem roku.** S tem pa se ustvarjajo pogoji za seznanjanje in konsultiranje delavcev s problemi in vprašanji, ki prihajajo v razpravo. Le ob zagotovitvi vseh teh pogojev – in pri tem bo potrebno sodelovanje tako samoupravnih kot družbenopolitičnih dejavnikov – bo možno delegatski sistem uveljavljati v normativno zamišljenem obsegu in intenziteti.

SINDIKAT V DELEGATSKEM SISTEMU

Najpomembnejše naloge pri razvijanju delegatskih odnosov v delovnih organizacijah so naložene prav sindikatu kot najširši organizirani sili delavskega razreda. Ob rezultatih analize, ki kažejo na precejšnje število slabosti, predvsem na področju delegatskega odnosa in delegatskega odločanja, se sindikatu zastavlja naloge v intenzivnejši obliki kot doslej. Prva naloga sindikata je spremljati delovanje delegacij in delegatov v delavskih svetih, družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnostih, ki jo bo treba še aktivneje zastaviti. Le na osnovi natančnega poznavanja dela in aktivnosti delegacij bo sindikat lahko uresničeval tudi druge naloge, ki so določene z ustavo (161. člen ustave SRS), s statutom Zveze sindikatov Jugoslavije, s sklepi 8. kongresa Zveze sindikatov Slovenije ter v dokumentih drugih družbenopolitičnih organizacij. Predvsem bo sindikat tako lahko aktivno sodeloval pri zavzemanju stališč ter seznanjanju članov delegacij s svojimi stališči, skrbel za usklajeno delovanje delegatov, v različnih samoupravnih in skupščinskih telesih in, kar se zdi najpomembneje, sindikat mora aktivneje težiti k ustvarjanju pogojev za delo in delovanje delegatov. Največjo skrb je potrebno posvečati prav ustvarjanju ugodnih delovnih razmer za delovanje delegatov v vseh samoupravnih in skupščinskih telesih.

Rezultati naše analize v mnogih točkah kažejo na pomanjkljivo skrb za usposabljanje delegatov za opravljanje njihovih funkcij. Poleg opredelitve dolžnosti in obveznosti sindikalnih organov v njihovih statutarnih in poslovniških aktih pri zagotavljanju ustreznih pogojev za odgovorno delovanje delegatov in delegacij TOZD in drugih samoupravnih delovnih skupnostih in tudi družbenopolitičnih skupnostih, je pomembna dolžnost sindikata v zagotavljanju politične podpore delovanju delegatov in delegacij, skupno sestavljanje v zvezi z oblikovanjem stališč delavcev in druge dolžnosti. Seveda bo potrebno vse te naloge in dolžnosti sindikata opredeljevati glede na specifične razmere v praksi; le tako bo mogoče na učinkovit način spremljati in odstranjevati posamezne anomalije v delegatskih odnosih.

MARJAN ŠETINC
ILIJA GLOBAČNIK

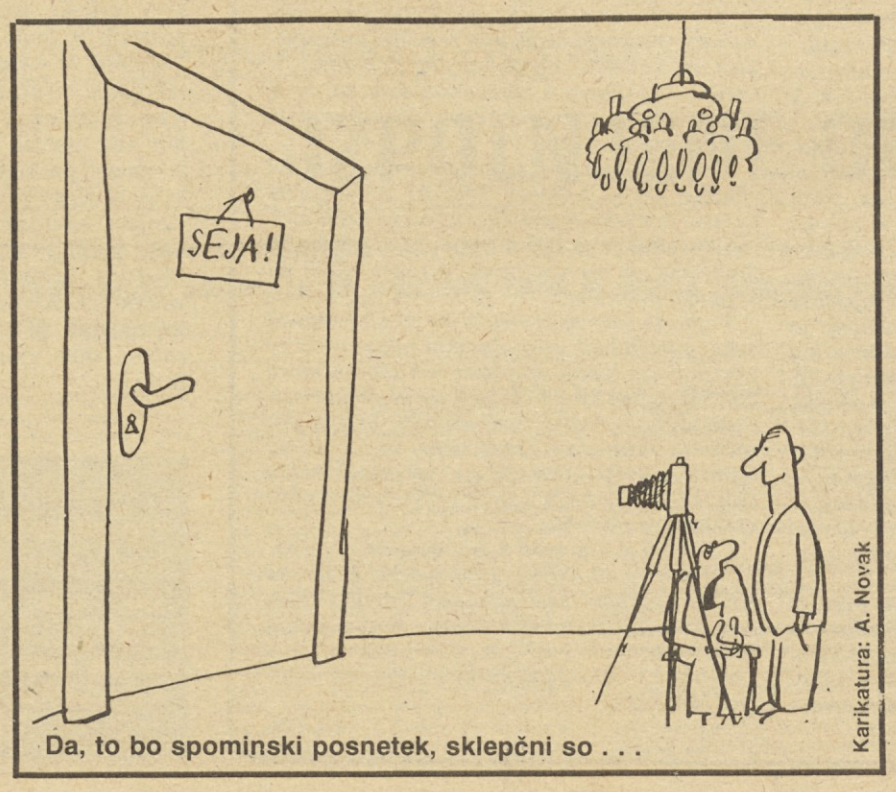

Da, to bo spominski posnetek, sklepčni so . . .

KOGA NAJ SKRBI?

Včasih skorajda ne moreš doumeti, kako se lahko različni načrti, ki jih opredeljujemo sicer dovolj strokovno in odgovorno, pokažejo kot nerealni že v kratkem času. Še lani so predstavniki jugoslovanskih rudnikov na posvetu ob tednu Komunista v Zagorju ugotavljali, da imajo težave s prodajo premoga, toda danes ga prodajajo skorajda za med.

Tako so tudi v Rudniku lignita Velenje načrtovali, da bodo letošnje leto nakopali 3,318.860 ton premoga, kar je za 200 tisoč ton več kot lani. Samo to povečanje pomeni celoletno proizvodnjo marsikaterega premogovnika, ki ga moramo poznati še iz šolskih klopi. V prvih devetih mesecih načrta sicer niso povsem uresničili, saj so nakopali 98,2 odstotka načrtovane proizvodnje, toda odločno poudarjajo, da bodo zastavljeno tonažo do konca leta izpolnili, če ne celo presegli. Pa vendar je premoga očitno še premalo.

Že doslej so velenjski rudarji ne le izpolnili, temveč celo presegli sklenjene pogodbene obveznosti, ker so se tudi zavedali, da ne dela Kanižarica. Mimo tega so namenili za široko potrošnjo, čeprav o tem niso sklenili nobenega dogovora, 135 tisoč ton, kar pa je za te namene očitno zdaleč premalo. Stara hiba nas vseh je pač, da se spomnimo na kurjavo šele takrat, ko nas stresa mraz, zato se ni čuditi, da se naročila šele zdaj kar vrstijo, čeprav se v toplih dneh za premog skorajda nihče ni preveč zanimal. Toda vse te potrebe velenjski rudarji še razumevajoče sprejemajo.

Poudarjajo pa predvsem podatek, da so namenili za proizvodnjo električne energije kar 12,9 odstotka več nakopanega premoga, kot so imeli družbenih obveznosti. Razumejo sicer, da so zaradi suše morale termoelektrarne povečati proizvodnjo, toda, pravijo, očitno razmetujemo zaloge premoga, ki še zdaleč niso neizčrpne.

Da bi varčevali z elektriko vsaj tako, kot delajo marsikje drugje, nam še zdaleč ni prišlo v meso in kri. Vsakdo raje odšteje tistih nekaj dinarjev, ki jih porabi na račun nepotrebne porabe električne energije, kot pa razmišlja, koliko bi prihranil ne le sam, temveč celotna družba. In zato morajo rudarji neprestano povečevati število nakopanih tisočev ton, izpolnjevati različne prošnje in zahteve po premogu, delati praktično vse sobote v letu in se zavedati, da bodo krivci predvsem oni, če bi spet »mrknila elektrika«. In kaj bo prihodnje leto oktobru, se spraašujejo, ko bo začela obratovati T-4 v Šoštanju? Takrat bo šlo za termoelektrarne po predvidenem planu kar 95 odstotkov njihovega premoga, namesto sedanjih 75.

»Do danes, pravijo, smo se resnično potrudili, da smo zadovoljili ne le vse obveznosti, temveč tudi vse druge potrebe, toda vprašanje je, če bomo lahko proizvodnjo povečevali v nedogled, saj ima vsaka stvar svoj vrh«.

In prav o takih in podobnih vprašanjih skorajda ničesar ne pišemo. Redukcij električne energije že dolgo ni, zaradi pomanjkanja premoga se nobena delovna organizacija ne more pritoževati, v pisarnah in stanovanjih nam je toplo. Toda če bo na tem tekočem traku dobave spet nekoliko zaškrtalo, se bomo resnično začeli spet spraševati, kaj je narobe, in iskati krivca. Po stari navadi pa smo marsikdaj, čeprav tudi ne povsem odkrito, kaj radi pokazali s prstom na tiste, ki morajo globoko pod zemljo kopati črno zlato in ga spraviti na beli dan. In zato si zdaj ne delamo skrbi, ker je vse v redu, kaj šele, da bi knapom vsaj sem in tja, tako ali drugače dejali: »Hvala, fantje, da smo lahko brez skrbi«.

Če je resnično treba, pravijo v Velenju, smo pripravljeni delati noč in dan. Toda, dopolnijo, zakaj, hudiča, nihče ne zna resnično ceniti našega dela in premoga, ki ga tudi naša družba nima na pretek?

In res, ali naj to vprašanje skrbi le rudarje?

JANEZ KOROŠEC

Komunist za DE

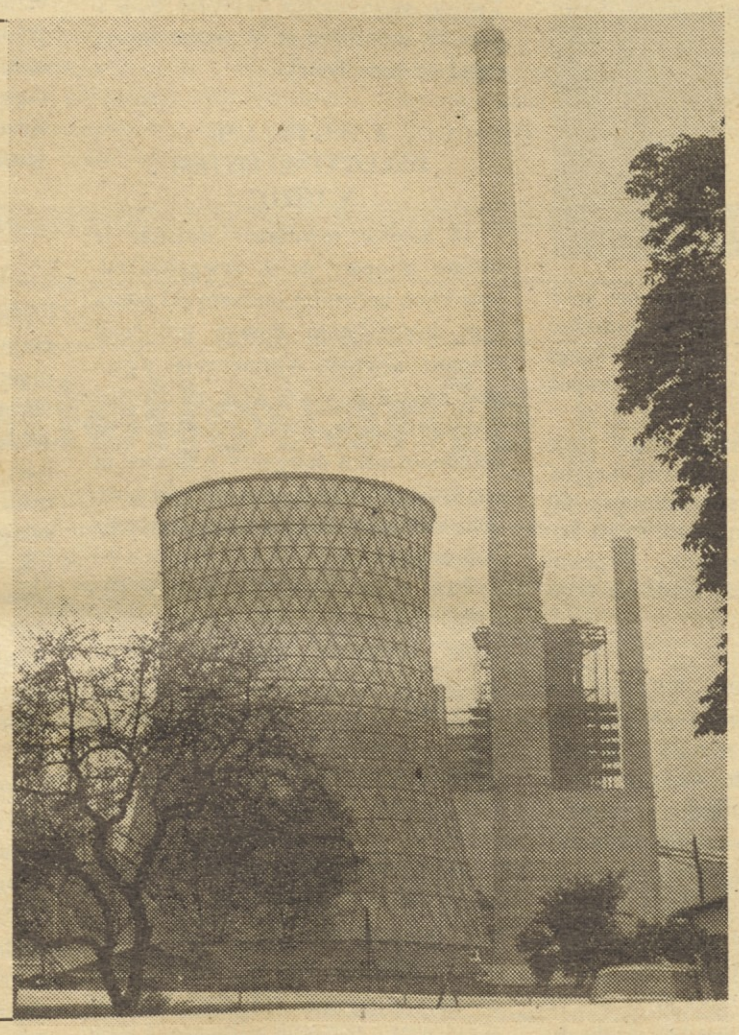

Te dni, ko praznuje delovni kolektiv Termoelektrarne Šoštanj 20-letnico svojega obstoja, so v tej delovni organizaciji slavili novo delovno zmago: končana so bila glavna gradbena dela IV. faze TE Šoštanj. Že prihodnje leto bo pričela z obratovanjem tudi ta, kot pravimo zadnja faza TE Šoštanj, katere moč bo 335 MW. To z drugimi besedami pomeni, da tečejo v Šoštanju zadnja dela na največjem elektroenergetskem objektu v Jugoslaviji. Ko bo nared za obratovanje, predvidoma bo to na jesen prihodnjega leta, bo znašala moč celotne TE Šoštanj 745 MW! Na našem posnetku je del IV. faze TE Šoštanj, levo pa kot gora velik hladilni stolp, v katerem je bil pred nekaj dnevi ob zaključku glavnih gradbenih del velik „likof". – A. Ul.

REKLI SO

STANE DOLANC, sekretar IK predsedstva CK ZKJ, na seji predsedstva zvezne konference SZDL Jugoslavije:

Sodelovanje Jugoslavije z deželami v razvoju na gospodarskem področju se je začelo razvijati že davno. V začetku je potekalo samo v obliki pomoči in blagovne izmenjave, pozneje pa tudi v drugih oblikah – industrijskem, finančnem, investicijskem in znanstveno-tehničnem sodelovanju. V tem smo zadnja leta dosegli velik napredek.

Naš izvoz v dežele v razvoju stalno narašča. Tako se je leta 1974 izvoz v te dežele povečal za dobrih 50 odstotkov, leta 1975 pa za blizu 30 odstotkov v primerjavi s prejšnjim letom. Na naš izvoz v dežele v razvoju je leta 1972 prišlo 8,1 odstotka, 1973. leta 11,9, 1974. leta 14,9 in 1975. leta 18,8 odstotka celotnega izvoza. Naš uvoz iz dežel v razvoju je v primerjavi z našim celotnim uvozom znašal 1972. leta 9,8 odstotka, 1973. leta 13,0, 1974. leta 16,9 in 1975. leta 15 odstotkov. Pozitivne težnje, ki so se pokazale v gibanju našega izvoza in uvoza iz dežel v razvoju v prvih mesecih tega leta, upravičujejo pozitivna pričakovanja za vse leto 1976.

V letih 1956–1974 je naše gospodarstvo opravilo v 43 državah v razvoju za več kot štiri milijarde dolarjev različnih investicijskih in drugih del. Med drugim smo zgradili 26 hidroelektrarn in termoelektrarn, več kot 40 večjih transformatorskih postaj, več daljnovodov za prenos električne energije, na tisoče kilometrov razdelilnega električnega omrežja, 28 pristanišč in dokov, izvrtali 2346 vodnjakov in postavili več kot 1000 črpalnih postaj, več namakalnih kanalov, veliko jezov, več sto perutninskih in drugih farm, veliko modernih cest, letališč pa stanovanj, bolnišnic, šol in administrativnih poslopij. V jugoslovanskih ladjedelnicah so v teh letih zgradili 217 ladij za potrebe trgovske mornarice in pomorski ribolov v teh državah.

ANDREJ MARINC, predsednik slovenskega IS, v razgovoru s časnikarji Nove Makedonije:

V zadnjem času so potresi in naravne nesreče resno prizadele reprodukcijsko sposobnost Slovenije. Bil je potres na Kozjanskem, o katerem v Jugoslaviji niso mnogo govorili, nalaga pa slovenski skupnosti izredno velike napore. Viharji so podrli gozdove, voda je zalila rudnik Kanižarica. Ogromno škodo je povzročil tudi potres v Posočju. Iz neposredne emisije smo za odpravo posledic potresa v Posočju dobili 250 milijonov dinarjev, 740 milijonov pa smo zagotovili iz republiških sredstev. To je velika obremenitev. Na zvezni sklad za solidarnost se nismo obrnili, saj je zahtev za 10 do 15-krat več, kot ima sklad denarja. Mislili smo, da bomo zmogli sami. Gre pa za visoke zneske, jemljemo jih iz sredstev, namenjenih gospodarskemu in družbenemu razvoju. Zato je zelo dobrodošla akcija, da bi vsaka republika in pokrajina zgradila v Posočju po en objekt.

JURE BILIČ, sekretar IK predsedstva CK ZKJ, v oddaji „Odprti studio" radia Beograd:

Od 21. seje predsedstva smo veliko dosegli pri gradnji solidarnostnih stanovanj, v otroškem varstvu, znova odpiramo delavske domove oddiha, šolarjem dajemo brezplačne učbenike. V tem pogledu, v tej socialni enakopravnosti družbe smo naredili veliko.

Toda družbeni standard skriva v sebi tudi neko nevarnost. Zdaj se pri ljudeh poraja parazitstvo. Zato mora združeno delo – s tem da stimulira delo in ustvarjalnost, ne pa zajedalstvo – planirati tako osebni kot družbeni standard, ki bo spodbujal družbeno delo in večjo produktivnost. Pri tem je treba gledati, da ne bo prišlo do socialnih deformacij in da ne bo prihajalo do privilegijev.

Kako, da se v naši samoupravni skupnosti še vedno pojavljajo podkupovanje, korupcija, bogatenje? Dokler bo stal svet, bodo tudi taki pojavi. Glavne razredne razlike smo odpravili ali jih bomo vsak čas odpravili. Toda s takimi pojavi imamo in bomo še imeli opravka. Jih je pa čedalje manj, zlasti po 21. seji in pismu izvršnega biroja in tovariša Tita.

Najbolj uspešen boj proti korupaciji, podkupovanju itd. je kolektivno delo, da samoupravna kolektivna telesa delajo in da je vsaka odločitev javna. To je najboljše zdravilo proti takim pojavom.

POMOČ KANIŽARICI

Tudi nova dejavnost

Razdeljena razpoložljiva sredstva solidarnostnega sklada

Minuli ponedeljek se je drugič sestal odbor solidarnostnega sklada za pomoč rudniku Kanižarica. Na seji odbora so razreševali nekatera vprašanja, ki so se trenutno pojavila glede finančnih težav in glede zaposlitve nekaterih delavcev, ki so doslej opravljali različna sezonska dela na področju občine Črnomelj. Odbor je na seji razpravljal o namenski porabi sredstev iz sklada, ki se zbira v organizacijah združenega dela dolenjske regije, in o sredstvih, ki se zbirajo v organizacijah združenega dela energetike in rudarstva Slovenije.

Iz sredstev, zbranih na področju dolenjske regije, je odbor nakazal 700.000 din za nakup kalupov za izdelavo plošč in za nabavo kamiona z nakladalcem za opeko. Sredstva, zbrana na področju energetike in rudarstva Slovenije, pa bodo po sklepu odbora namenili za dela, ki bodo potekala pri pripravi opreme za jamo, ureditvi ceste in dvorišča rudnika, razširitvi ploščadi na rudniku in odkrivanju peska. Za ta dela sklad prispeva samo sredstva za osebne dohodke delavcev, ki bodo zaposleni pri teh delih. Oba ukrepa pa omogočata, da bo v zimskih mesecih pri teh delih zaposlenih 50 ljudi.

Odbor je razpravljal tudi o razvijanju novih dejavnosti rudnika Kanižarica. Prikazano je bilo več možnih rešitev. Odbor je sprejel predlog za dejavnost, ki je še zlasti primerna in sprejemljiva zato, ker v bistvu pomeni uvajanje za nas povsem nove in perspektivnoe proizvodnje. Po sklepu odbora bodo za začetna dela na tem področju lahko porabili 850.000 dinarjev.

J. L.

OD SOBOTE DO SOBOTE

ZA GLOBLJE BRAZDE

Minuli teden je nekako vrvel v notranjepolitičnem dogajanju, saj je bilo pomembnih dogodkov na pretek. Izvzemimo zato res najbolj pomembne. Na začetku obdobja, za katerega veljajo ti zapisi, se srečamo najprej s sejo predsedstva CK ZKS, ki je bila namenjena razpravi o sedanjem položaju in bodočih nalogah kmetijstva. Kje je bilo težišče razprave in za kaj sploh gre? Nedvomno smo v zadnjih letih na podlagi precej razjasnjene politike v kmetijstvu že marsikaj dosegli. Kar uspešno se je razvijal družbeni sektor kmetijstva v proizvodnji in predelavi. Sodelovanje z zasebnim kmetijstvom je steklo bolje kot v prejšnjem desetletju, ko smo se srečevali z stagnacijo. Spremenila se je kmetijska tehnologija, povečal delež kmetijske mehanizacije in porabe agrotehnišnih sredstev. Možnosti, zlasti še neizrabljene rezerve, pa so seveda še mnogo večje. Kje so te rezerve? Predvsem so v boljši organiziranosti, združevanju in ustvarjanju ustreznih dohodkovnih odnosov med proizvajalci in trgovino, v boljšem načrtovanju proizvodnje in prodaje. Naša največja težava je namreč še vedno nezadovoljivo organiziran trg kmetijskih pridelkov, k njej pa se pridružujejo še takšni problemi, kot so boljši promet, zagotovitev sodobnih skladišč in trgovske mreže, predvsem pa ureditev cen, ki so ponekod, zlasti v živinoreji in pridelovanju pšenice pokazale že absurdne posledice za pridelovalce. Kot je znano, so najnovejši ukrepi ZIS že posegli na to področje, da bi izravnali nespodbudne razlike za pridelovalce.

Še pomembneje je, kako spodbuditi trdnejše kooperacijske vezi med zasebnim in družbenim sektorjem kmetijstva. S tako imenovanimi usmerjenimi, vzorčnimi kmetijami smo v minulem obdobju uspešno prebili led stagnacije v zasebnem kmetijstvu.

Večja proizvodnost in storilnost v kmetijstvu danes zahtevata nadaljnji razvoj kooperacije med zasebnim sektorjem in družbeno organizirano proizvodnjo. Moramo namreč izrabiti vse možnosti in zadovoljiti naraščajoče potrebe. To pa pomeni, da se bo moral družbeni sektor bolje organizirati in povezati, da bo lahko prevzel vlogo pobudnika in nosilca nadaljnjega razvoja. V ta razvoj je treba pritegniti tudi zasebno kmetijstvo, predvsem z boljšim načrtovanjem, racionalno izrabo mehanizacije in zemljišč, arondacijami in uporabo agrotehničnih prednosti. V skladu z zakonom o združenem delu naj bi se oblikovali ustrezni proizvodni dohodkovni in samoupravni odhosi.

Veliko zanimanje v slovenski javnosti je te dni zbudila akcija »Blegoš 76«, ki je pokazala izredno borbeno pripravljenost enot JLA in teritorialne obrambe. Nič manj pa se niso izkazali prebivalci, ki so sodelovali v veliki akciji na »vojnem področju.«

V zborih slovenske skupščine so obravnavali nekaj pomembnih gospodarskih zakonov, ki so v pristojnosti zvezne skupščine in h katerim mora dati Skupščina SR Slovenije svoje pripombe oziroma soglasje. Največ zanimanja sta sprožila poročilo in razprava o spoštovanju in varovanju ustavnosti ter problematiki ustavnega sodišča kot tudi dolgoročni načrt dela slovenske skupščine v prihodnjem obdobju.

CK ZKS je ustanovil tudi pripravljalni odbor za proslavo 40-letnice ustanovnega kongresa KPS na Čebinah, medtem ko so v Titovih Užicah proslavili 35-letni jubilej izhajanja Borbe, glasila KPJ, ki je začelo s svojim poslanstvom v dneh znamenite Užiške partizanske republike v oktobru 1941. leta.

—GOK

Dodatne izvode te številke Delavske enotnosti lahko naročite na naslov: ČZP DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4-II, ali po telefonu (061) 322-947.

Na zalogi imamo značke Zveze sindikatov Jugoslavije po ceni 15 dinarjev. Naročila sprejema: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4-II.

IZJEMNO UGODNA PRODAJA PRINAŠA LESNI INDUSTRIJI TUDI SKRBI

AKUMULACIJA NAJBOLJ OGROŽENA

Zavoljo zamrznjenih cen je akumulativnost lesne industrije v zadnjih letih močno upadla, letos pa so nekatera podjetja že zagrizla v lastno substanco — Največje skrbi: kako zadostiti povpraševanje trga in kako nadomestiti dosedanjo izgubo ter povečati akumulacijo

Potem ko se je v prvi polovici leta lesna industrija, posebej pa še tovarne pohištva, znašla v zelo težkem gospodarskem položaju, v katerem so že lani visoke zaloge izdelkov naraščale prek vseh mej, se je po uveljavitvi novih pogojev za najemanje potrošniških posojil trg nenadoma odprl. Industrija pa je sedaj ponovno v težavnem položaju, vendar tokrat zavoljo prevelikih naročil, ki jim ne more več ustreči. Hkrati pa je v zagati zavoljo cen, ki so še vedno „zamrznjene", in zavoljo tega ta panoga ne dosega akumulacije, kakršno bi lahko v normalnih tržnih razmerjah. Tako bodo letošnji rezultati slabši, kot bi sodili po sedanjem hlastanju trga za izdelki, kajti tudi v izvozu cene niso kdove kako ugodne. Zavoljo vsega tega v lesni industriji niso preveč navdušeni nad sedanjim tempom prodaje, čeprav jim je dodobra izpraznil skladišča izdelkov. Ljubša so jim enakomernejša gibanja, saj se večina proizvodnih podjetij, pohištvena industrija pa še posebej težko prilagodi hitrim spremembam v povpraševanju in ponudbi.

Slaba prodaja na domačem trgu pa je vendarle „rodila" sad: podjetja so se z velikim poletom lotila obdelave tujih trgov. Posledica tega je znatno povečan izvoz lesne industrije — v jugoslovanskem merilu po vrednosti za blizu 60 odstotkov glede na lansko prvo polovico leta. Po obsegu pa je izvoz porastel manj, kar priča, da so se na zunanjem trgu cene pohištva vendarle popravile. Vsekakor pa imajo tako doma kot na tujem največje težave proizvajalci ploskovnega pohištva; stilno in masovno pohištvo gre doma in na tujem dobro v denar.

Iztržek je, kot smo že omenili, šibka točka proizvajalcev pohištva. Akumulacija je v zadnjih letih padla pod raven akumulacije večine tujih proizvajalcev, v letošnjem letu pa je še slabše, in v prenekateri dejavnosti lesne industrije so že zarezali v lastno substanco. Zavoljo tega si v tej panogi že dlje prizadevajo dvigniti cene izdelkom in tako dohiteti rast stroškov. V pohištveni industriji so cene nespremenjene od lanskega maja, v drugih dejavnostih lesne industrije pa celo že dve ali tri leta. Lesarji sicer priznavajo, da bi urejeni dohodkovni odnosi v celotni proizvodni verigi, — od gozdarstva prek vseh stopenj predelave lesa do trgovcev — ublažili tempo naraščanja cen marsikaterega od polizdelkov. Prav tako bi se posamezni proizvajalci ne greli več na trenutni konjunkturi; manj bi bilo podjetniškega vedenja. Seveda vsega tega v lesni industriji še nimajo urejenega po ustavnih načelih in zavoljo tega prihaja do velikega pritiska na cene končnih izdelkov.

Tako je torej sedanje veliko povpraševanje proizvajalcem pohištva in drugim podjetjem iz lesne industrije sicer izpraznilo skladišča, prineslo pa tudi nove skrbi: kako ponuditi celotno izbiro izdelkov zavoljo preobremenjenih kapacitet, kako nadomestiti dosedanjo izgubo zavoljo slabe prodaje v prvem polletju ter kako preprečiti upadanje akumulativnosti zavoljo zamrznjenih cen.

R. B.

DRUGA PLAT

GOSPODARSKI KOMENTAR

Ni možno trditi, da so gospodarskih težav proizvajalcev blaga za široko porabo trajne vrednosti, kot so pohištvo, bela tehnika, zabavna elektronika in drugo, krive samo letošnje spremembe v načinu zagotavljanja plačil in nov način ugotavljanja dohodka. Večini teh proizvajalcev so se že lani kopičili izdelki v skladiščih čeprav prodaja ni bila tako slaba kot v prvi polovici letošnjega leta. Letošnje težave ob prehodu na omenjene spremembe v predpisih so, kot pravimo, izbile sodu dno.

Polna skladišča so se začela prazniti šele v poletnih mesecih, ko je zvezna vlada ublažila pogoje za najemanje potrošniških posojil (povišala najvišji možni znesek potrošniškega posojila na trideset tisoč dinarjev in znižala obvezni depozit na 10 odstotkov), dodala seznamu izdelkov, ki jih je možno kupiti na potrošniško posojilo, nekaj novih izdelkov ter znižala (v poprečju) prometni davek od 24 na 18 odstotkov.

Vsi ti in nekateri drugi ukrepi so povečali prodajo potrošniškega blaga, tako da so danes mnoga podjetja v povsem drugačnem položaju, kot so bila še pred štirimi ali petimi meseci: povpraševanje po njihovih izdelkih se je tako povečalo, da preprosto ne zmorejo zadovoljiti naročil. Tako je s proizvajalci bele tehnike, tako je s tovarnami pohištva: pojavilo se je celo pomanjkanje opeke (ki se po novem tudi prodaja na posojilo), čeprav so zaloge v začetku leta zrasle krepko čez kritično mejo.

Največ zaslug za tako temeljit in nagel preobrat v povpraševanju ima prav gotovo znižanje obveznega depozita pri najemanju potrošniškega posojila in povečanje najvišjega možnega zneska tega posojila. Politika potrošniških posojil se je tako ponovno potrdila kot izredno učinkovit uravnalec povpraševanja in ponudbe na trgu. Žal pa praksa tudi kaže, da s tem občutljivim instrumentom ravnamo preveč okorno. Resda so se v zadnjem obdobju pogoji za najemanje potrošniških posojil nekajkrat spremenili in se prilagajali razmeram na trgu, vendar preveč togo in tudi prepočasi. Tako je bilo zlasti letos. Olajšave bi lahko uvedli že prej, saj je bilo že od lani znano, da je veliko proizvajalcev potrošnega blaga trajnejše vrednosti v zagati zavoljo opešane prodaje. Tako pa olajšave, uveljavljene v sredini letošnjega leta, niso pomagale toliko, kot bi lahko.

Izbira v trgovinah je še vedno skromna, saj so posamezni proizvajalci v težkih časih opuščali proizvodnjo dohodkovno najbolj kritičnih izdelkov; zdaj ne morejo v celoti nadomestiti izpada. Kljub velikemu povpraševanju je tudi vprašanje, ali bodo lahko do konca leta nadomestili izgubo zavoljo slabe prodaje v prvih mesecih.

Ne nazadnje pa velja omeniti, da je sedanji razmah prodaje tudi bič za proizvajalca. Trg jih namreč sili v prekomerno proizvodnjo, v zaposlovanje novih delavcev, v dolge dobavne roke. Dolgi dobavni roki pa skrivajo v sebi kal bodočega nezaupanja potrošnika, ki si sedaj želi kupiti pod ugodnimi pogoji izdelek, mora pa čakati nanj po dva do tri mesece. To pa seveda v bodočnosti pomeni ponovno — manjše povpraševanje. Zavoljo tega bi nekateri proizvajalci bili že spet zadovoljni s prejšnjimi pogoji za najem potrošniškega posojila.

Lahko jim damo prav; kot so sicer ugodnejši pogoji za najemanje potrošniških posojil in s tem za nakup industrijskih izdelkov trajnejše vrednosti olajšali položaj tovrstnim proizvajalcem, so na drugi strani premalo selektivni, da bi podprli dobre proizvajalce. To pa je že stara napaka politike potrošniških posojil, ki takšna, kakršna je, prej slabi napore za stabilizacijo, kot pa jih podpira.

I. S.

BEOGRAD

Vrniti sredstva gospodarstvu

Upravni odbor združenja bank je priporočil poslovnim bankam, naj vrnejo gospodarstvu presežek svojih dohodkov in proučijo možnost za znižanje obresti in tarif za svoje storitve, še posebno za avaliranje menic. Iz šestmesečnih podatkov SDK je namreč razvidno, da dohodki poslovnih bank hitro rastejo, hitreje kot v enakem času leta 1975, pa tudi izdatki so se v letošnjem polletju povečali za 31%. V bančnem poslovanju zelo hitro naraščajo vse obresti, tarife za bančne storitve in drugo. Zaradi tega so se sredstva, s katerimi razpolagajo banke, povečala za 38%, za enak odstotek pa so se povečali tudi osebni dohodki. V skladih bank se je ostanek dohodka povečal za blizu 43% v primerjavi s prvim polletjem leta 1975. Čeprav so bančniki imeli pripombe, da je zaradi prekratkega časa še prezgodaj sklepati o končnih rezultatih, so kljub temu sprejeli predlog, da bodo analizirali svoje dohodke.

ALPOS SE REŠUJE TEŽAV S PRODAJO NA TUJE

VEČJI IZVOZ — MANJŠA IZGUBA

Čeprav so cene izdelkov na tujem za 40 odstotkov nižje kot doma, so tudi uvožene surovine za toliko cenejše — Nad izgubo s povečevanjem izvoza in večanjem produktivnosti

Skoraj 500-članski kolektiv Alposa iz Šentjurja pri Celju se v letošnjem letu krepko bojuje, da bi do konca leta popravil slabe rezultate gospodarjenja v prvem polletju in ustvaril nekaj ostanka dohodka. Po devetih letošnjih mesecih kaže, da bodo ukrepi, ki jih je kolektiv podvzel, obrodili sadove. Vsekakor pa izkupiček ob letni bilanci ne bo takšen, kot bi lahko bil ob normalnih razmerah na trgu.

Največje težave je »zmedeni« domači trg povzročil proizvodnji jeklenih cevi, TOZD Cevarna. Ta je dosegla v prvem polletju samo 78 odstotkov načrtovanega celotnega prihodka, toda čeprav se je proizvodnja v primerjavi z lanskim prvim polletjem povečala kar za 77 odstotkov, je bil iztržek komajda za 14 odstotkov večji kot lani. Ker tudi TOZD Oprema ni šlo najbolje, je ob polletju skupna izguba ob 105 milijonih dinarjev ustvarjenega celotnega prihodka znesla kar 23,5 milijona dinarjev. Kljub temu, da je večina izgube, blizu 18,5 milijona dinarjev, nastala zavoljo novega sistema zavarovanja plačil in novega načina ugotavljanja dohodka, pa je položaj zlasti v TOZD Cevarna dokaj perečc. Vsa dejanska izguba v višini kakih 5 milijonov dinarjev je namreč nastala v tej TOZD, in to pri prodaji na domačem trgu.

Kolektiv je takoj po prvih znamenjih letošnje stagnacije na domačem trgu uveljavil nekatere ukrepe. Med najpomembnejšimi sta nedvomno dvigovanje produktivnosti, kjer se je le dalo, in preusmeritev prodaje na inozemski trg. Konjunktura, ki se je v zadnjih dveh, treh mesecih spet »pojavila« na domačem trgu, pa zavoljo cen, ki na njem trenutno veljajo, še vedno ne bo tisti dejavnik, ki bi rezultate poslovanja izboljšal. Zavoljo tega se bo kolektiv Alposa tudi v bodoče v večji meri posvečal izvozu. Tam sicer izdelke prodajajo tudi do 40 odstotkov ceneje, kot so dosegali cene doma ob normalnih pogojih prodaje. Vendar hkrati lahko kupijo surovino — toplo valjane pločevinaste trakove — na tujem trgu za blizu 40 odstotkov ceneje kot v domačih železarnah. Skratka, cene surovin in izdelkov so na tujem mnogo bolj uravnovešene kot doma, kjer je prevelika medsebojna konkurenca proizvajalcev »zbila« cene v poprečju za 15 odstotkov, hkrati pa omogočila kupcem, da so izsilili še nenormalno ugodne prodajne pogoje.

Alpos kupi blizu 40 odstotkov potrebnih surovin doma; če k temu podatku dodamo visoke cene domače pločevine, znižane cene izdelkov (ki jih dve tretjini proda doma) ter zelo slabo prodajo v prvih letošnjih mesecih, je prej omenjena izguba kaj logična posledica razmer na trgu. Zavoljo takšnih pogojev gospodarjenja so morali v Alposu napraviti rebalans plana in nekatere začrtane naloge prenesti iz prvega v drugo polletje. Konkunktura naj bi skupaj s povečevanjem produktivnosti in izvoza (kjer izgube ni) do konca leta vendarle popravila poslovni uspeh podjetja; začetek druge polovice poslovnega leta to obeta in v Alposu so prepričani, da bodo s skrajnimi napori kolektiva le ustvarili nekaj akumulacije.

I. S.

LJUBLJANA

Po administrativnih kanalih

Znano je, da je ljubljanska Emona pred dvema letoma kupila v Centralnoafriški republiki opuščeno plantažo kave. Doslej je vanjo investirala 26 milijonov dinarjev, a do leta 1980 bo vložila še 40 milijonov dinarjev. Vse kaže, da gre za pametno zamisel, toda kaj, ko je že prva pošiljka naše kave naletela na probleme. Ko bo prispela v državo, bo Emona morala kavo, pridelano na lastni plantaži, ponuditi v odkup zvezni direkciji za rezerve, in to na osnovi razpisane licitacije. Za našo kavo, pridelano v Afriki, velja uvozni režim kot za katerikoli uvoženi proizvod. Odkupna cena, ki jo plačuje zvezna direkcija za rezerve, pa je znatno manjša, kot so proizvodni stroški kave. Emona mora potem to kavo spet odkupiti, in to po znatno višji ceni. Po takšni poti si namreč zvezni proračun nabira dinarje, ki mu jih kar naprej primanjkuje.

O tem čudnem pojavu je razpravljala tudi zvezna gospodarska zbornica, ki je predlagala zveznemu izvršnemu svetu, naj zagotovi »uvoženi« kavi kriterij jugoslovanskega proizvoda. S tem bi bila ta kava oproščena tudi carinskih dajatev. Če tega predloga ne bi sprejeli, se bo Emona, zaradi »nerentabilnosti investicije«, morala posloviti od svoje plantaže na afriških tleh.

O. V.

KLJUB MANJŠEMU IZKOPU PREMOGA V REK VELENJE

IZPOLNJENE OBVEZNOSTI

Za TE Šoštanj 250 tisoč ton lignita več, prav tako mimo načrta za široko porabo 150 tisoč ton lignita — Izkop sicer zaostaja za planom, zato je treba podvzeti vse ukrepe, da bo plan le dosežen

V prvih devetih mesecih letos so rudarji temeljnih organizacij združenega dela velenjskega premogovnika, združeni v Rudarsko elektroenergetski kombinat Velenje, nakopali 3,259.000 ton lignita. Dosežena proizvodnja zaostaja za planirano za 59.860 ton, vendar pa so v zadnjih tednih rudarji, njihove družbenopolitične organizacije in samoupravni organi sprejeli več ukrepov, da izpolnijo letni proizvodni načrt — izko 4,350.000 ton lignita.

Kljub temu, da devetmesečna proizvodnja lignita v TOZD Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje za 1,8% zaostaja za planom, pa so doslej velenjski rudarji izpolnili vse pogodbene obveznosti. Še več! Termoelektrarni Šoštanj, TOZD Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje, ki je do konca septembra proizvedel 12,9% več električne energije, kot je bilo določeno z energetsko bilanco, so odpremili 250.000 ton lignita več, kot je bilo določeno na začetku leta. Na tolikšno porabo lignita v šoštanjski Termoelektrarni ni nihče računal in so zdaj zaloge premoga na deponiji minimalne. Toplarna Ljubljana bo dobila letos iz Velenja 25.000 ton premoga, kot določa pogodba, s čimer bodo velenjski rudarji krili izpad dobav iz rudnika v Kanižarici. Rudarsko elektroenergetski kombinat Velenje izpolnjuje obveznosti tudi do slovenske industrije. In čeprav na začetku leta niso sklepali pogodbe za dobave široki potrošnji, so do začetka oktobra odpremili blizu 150.000 ton premoga, kar prav tako ne gre prezreti. v Avstrijo pa so izvozili 146.000 ton lignita, da bi izpolnil obveznosti iz mednarodne kreditne pogodbe.

Rudarsko elektroenergetski kombinat Velenje oziroma TOZD rudnika lignita se trudijo, da bi kljub nekaterim večjim proizvodnim težavam, ki so jih spremljale, nakopali kar največ premoga in tako v največji možni meri zadovoljili potrebe po tem energetskem viru.

Dosežena proizvodnja premoga in električne energije v Rudarsko elektroenergetskem kombinatu Velenje potrjujeta nujnost in upravičenost povezovanja energetskega gospodarstva Šaleške doline. Po mnenju glavnega direktorja kombinata, dipl. inž. Mirka Bizjaka, se vse bolj kaže pomen povezovanja primarnih in sekundarnih energetskih virov. To sodelovanje se mora v prihodnje odraziti tudi na področju dohodkovnih odnosov, in sicer skladno z vsebino zakona o združenem delu.

Brez dogovarjanja, sporazumevanja in dohodkovne soodvisnosti temeljnih organizacij združenega dela, ki so znotraj Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje udeležene pri funkcioniranju energetskega kompleksa in njihovega enotnega nastopa v okviru elektrogospodarske skupnosti, namreč v prihodnje ne bo mogoče zagotoviti normalnega delovanja tega kompleksa. Nove dohodkovne odnose pa bo treba uveljaviti tudi v SOZD Elektrogospodarska skupnost, obenem pa uveljaviti svobodno menjavo dela tudi v interesni skupnosti elektrogospodarstva Slovenije.

P. O.

O NJIH, KI NE VEDO ZA SVOJO MLADOST

Resnica o zamaknjenem obrazu

Kljub temu, da za Bežigradom že nekaj let deluje center za dnevno varstvo in delovno usposabljanje duševno prizadete mladine, čaka samo v Ljubljani na sprejem v zavod 250 zmerno ali huje prizadetih oseb

V slehemi družini se lahko zgodi, da se rodi otrok, ki se duševno ali telesno ne razvija normalno. V primerjavi z drugimi otroki starši s tesnobo in zaskrbljenostjo opažajo, da je njihov otrok drugačen. Seve, otrokova prizadetost jih boli, skrbi pa jih tudi njihova prihodnost.

Mimogrede: v Sloveniji je ta čas kar 5000 zmerno in huje duševno prizadetih oseb. Domove in oddelke za duševno prizadeto mladino pa lahko preštejemo na prste. V Ljubljani od 1968. leta deluje demonstracijski eksperimentalni center za dnevno varstvo in delovno usposabljanje duševno prizadete mladine.

Pred dnevi smo bili na obisku v tem centru. Za Bežigradom nas je stisnjena med vojašnico, obdana z ograjo, „pozdravila" nekdanja vojaška kuhinja, ki so jo pred leti preuredili v zavod. V njem je pod posebnimi pogoji zaposlenih 50 zmerno in teže prizadetih oseb. Toda, to je odločno premalo. Samo v Ljubljani čaka na sprejem v zavod kakih 250 zmerno in huje prizadetih oseb. Pri tem skoraj ne kaže opozarjati na nujne prošnje, ki se iz dneva v dan kopičijo na direktorjevi mizi.

Zato je razumljivo, da smo v našem pogovoru vodjo zavoda Janka Šmoleja najprej vprašali, kako poteka varstvo in delovno usposabljanje duševno prizadete mladine.

„V okviru našega zavoda že osem let delujejo tri delavnice pod posebnimi pogoji. V njih smo zaposlili tiste duševno prizadete mlade ljudi, ki lahko sami skrbe zase, obenem pa lahko opravljajo tudi lažja ročna opravila. Naši varovanci delajo izdelke v lastni režiji: čestitke, ogrlice, prtičke, šivajo za otroške vrtce, izdelujejo pleskarske lestve, skladiščne police... Predvsem bi rad povedal, da že lep čas dobro sodelujemo z nekaterimi delovnimi organizacijami: Rog, Žito, Totra, Velana, pred njimi pa pred leti kot „začetnik" Kolinska, so podjetja, ki so že z odprtimi rokami sprejela naš predlog za sodelovanje. Razveseljivo, za nas pa toliko bolj spodbudno, je dejstvo, da so te delovne organizacije dojele pomen delovnega usposabljanja duševno prizadete mladine. Poleg omenjenih podjetij je še veliko zasebnikov, s katerimi prav tako dobro sodelujemo. Naši varovanci delajo danes 16 različnih polizdelkov za 8 delovnih organizacij. Delo, ki ga opravljajo, je organizirano po tekočem traku. Posamezne delovne faze so sila enostavne, seveda pa naši fantje in dekleta nimajo norme."

BREZ DELA NE GRE

Ko sva stopila v prvo delavnico, se mi je zdelo, kakor da je pred nami povsem vsakdanja delovna skupina. Če bi jo primerjal s tisto, ki jo vidiš v katerikoli tovarni, zagotovo ne bi opazil razlike.

Čeprav so vsi starejši od 18 let, se njihova mentalna starost razteza od tretjega do devetega leta!

„Kljub temu pa so sposobni skrbeti sami zase. Od tod tudi njihova sposobnost za opravljanje lažjih ročnih opravil", je pripovedoval Janko Šmolej. In čeprav so prizadeti, jih stalno izobražujemo... Učimo jih, kako se reče temu ali onemu izdelku, zakaj jih uporabljamo, za koga jih delajo... Učimo jih oblačenja, osebne higiene, lepega vedenja... Počasi zelo počasi, toda vendarle uspevamo. Zato nas vsak uspeh posameznika ali skupine navdaja s posebnim zadovoljstvom..."

Spoznanje, da se varovanci med seboj dobro razumejo, da tako ali drugače pomagajo pri delu drug drugemu in da njihov vsakdan od šestih zjutraj do dveh popoldne poteka v delavnici v vzornem redu, napravi lep vtis tudi na naključnega obiskovalca centra.

OBZORJA SE JASNIJO

O tem, kako mačehovsko gledamo včasih na duševno prizadeto mladino, bržčas ne kaže izgubljati besed. Pa vendar je pred časom za prizadevno peščico v bežigrajskem centru posijal kanček upanja.

„Ne boste verjeli, toda našemu zavodu je kmetica Antonija Hočevar iz Šiške volila v oporoki hišo in nekaj zemlje. Še letos mislimo preurediti hišo. Ko bo vse narejeno, bomo nudili dnevno varstvo in delovno usposabljali 25 mladih, ki so duševno prizadeti. Če bi imeli še 35 milijonov, bi na darovanem zemljišču zgradili dom za vse tiste duševno prizadete, za katere starši ne morejo skrbeti, bodisi, da ne znajo, ne morejo ali pa so po službah. Tako bi jim prihranili marsikatero težko uro, prizadetim pa naposled omogočili, da bi po svoje občutili človeka vredno življenje", je razgrnil načrte centra Janko Smolej.

Toda hiša v Šiški in nekaj pedi zemlje je le „kaplja v morju" potreb za družbeno organizirano varstvo in delovno usposabljanje duševno prizadete mladine v Ljubljani, da o Sloveniji sploh ne govorimo. Če bomo čakali na oporoke, na ljudi, ki jim dobrota prihaja iz srca, na tiste, ki vedo, kako težak je vsakdan z duševno prizadetimi, bomo še dolgo daleč od stvarnosti.

Za kakšno stvarnost gre, govore besede ene od mater varovancev bežigrajskega centra:

„Je že tako, da se človek hočeš nočeš sprijazni z vsakim življenjem. Želela bi samo, da bi po tolikih letih uredili pravni status naših otrok in da bi bilo več domov za duševno prizadeto mladino... ... da nas ne bi tako skrbelo, kaj bo z njimi, ko nas ne bo več..."

Ta skrb ne bi smela pestiti samo staršev, pač pa bi morali problemom duševno prizadete mladine bolj prisluhniti tudi tisti, ki so odgovorni za njihovo reševanje.

IVO VIRNIK

POSOŠKI VSAKDAN

Med tistimi, ki so minulo soboto prišli pomagat v Posočje, so bili tudi delavci zavarovalnice Sava, PE Kranj. Dvaindvajset se jih je pripeljalo v Breginj, kjer so pomagali izseljevati imetje iz hiš, ki jih bodo porušili. Vodja odprave Lado Urbanč je povedal, da so v Posočju tudi delavci drugih enot zavarovalnice Sava. Zbrali so denar za malico, sindikat pa je prispeval sredstva za avtobus.

Letošnji sindikalni izlet delavcev Fenolita iz Borovnice je bil namenjen pomoči Breginjskemu kotu. Na pobudo izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata in seveda tudi na njegove stroške je 47 delavcev Fenolita ves dan pomagalo prebivalcem Podbele. Izseljevali so imetje občanov, postavljali barake in kopali krompir. Na srečo so imeli s seboj nekoga, ki se je spoznal na živino in mu v podjetju pravijo kar »veterinar«, saj je prav ta s svojim znanjem rešil telička, ki bi brez njegove pomoči brčzas poginil.

V soboto, 16. oktobra, je prišla v Breginj druga izmena učencev poklicne lesne šole iz Škofje Loke, ki bodo pomagali pri montaži hiš iz Jelovice. Štirinajst dni do tri tedne bodo ostali v Breginju. Delo pri montaži pa se jim bo štelo kot obvezna šolska praksa.

Iz Kranja in Škofje Loke so v soboto prišli tudi zasebni obrtniki — avtoprevozniki. Deset jih je v Breginj pripeljalo iz Kranja 60 kubičnih metrov sejanega peska, potem pa so ves dan vozili gramoz in tampon. Kot je povedal Vinko Benedičič, bi tako storitev zaračunal najmanj 3.000 dinarjev. Akcijo, ki ni prva in verjetno ne zadnja, je organizirala zveza samostojnih obrtnikov Kranj.

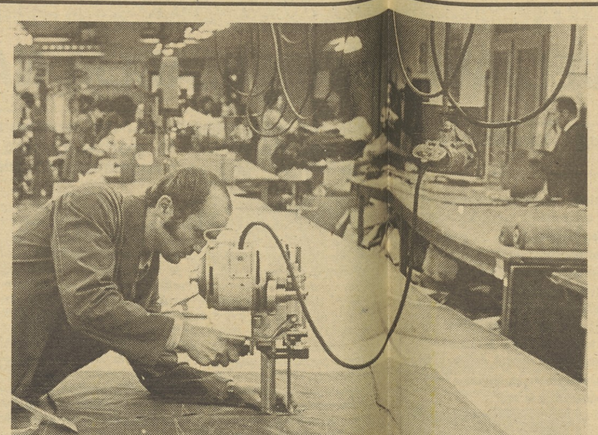

Po čigavi meri krojijo odnose?

Človek je lahko le razočaran, če prebira zapise s sestankov osnovne organizacije sindikata Modne konfekcije Krim v Sodražici. Pravzaprav gre za različno pojasnjevanje odnosov, dejstev in morda še česa. Nekdo iz skupnih služb je napisal v zapisnik, sekretar občinskega sveta zveze sindikatov Ribnica pa je naredil zapis dogajanja na sestanku osnovne organizacije sindikata. Sicer že nekaj let vemo, poslušamo, beremo in tudi razmišljamo o razmerah, o odnosih in o samoupravljanju v Modni konfekciji Krim, kjer je zaposlenih 650 ljudi. Vse, kar bomo povedali, je bilo izrečeno v razgovoru sindikalnih delavcev, ki ga je pripravil medobčinski svet ZSS za ljubljansko regijo. Sodelovala je tudi Anica Kelc iz Sodražice in namestnica predsednice OOS Majda Kalar iz Krke v grosupeljski občini.

Modna konfekcija Krim ima svoje proizvodne obrate v Mariboru, Novem mestu, Kranju, Krki na Dolenjskem in v Sodražici. Pred časom so obravnavali celo osnutek zakona o združenem delu in nekdo je pripravil — kdo, tega nam direktor TOZD ni povedal — analizo samoupravnih razmer.

Pustimo to... Dejstvo je, tako je zatrdila predsednica OOS Anica Kelc, da je kolektiv obrata Krim v Sodražici po storilnosti dela in ustvarjenem dohodku med zadnjimi v tej organizaciji. »Delavke se ne trudijo dovolj,« je dejal direktor modne konfekcije Krim Citil Ulčar, »zato obrat kot celota ne dosega norme in tudi zato delavkam v tem obratu ne pripada 200 dinarjev premije za delo nad normo.« Iz zapisa, ki ga je pripravil na sestanku OOS sekretar občinskega sveta zveze sindikatov Karel Oražem, potrdila pa je to tudi predsednica Anica Kelc, je direktor Ulčar grobo zmerjal delavke obrata Krim v Sodražici. Med drugim je dejal, da je treba predsednico sindikata v tem kolektivu suspendirati, da je potreben bič, da bi delavke spravili k pameti — torej, da bi več delale, smotrneje gospodarile. Med drugim je direktor opozoril, da ni potrebno nobeno drugo samoupravljanje, ker je za vse dogajanje v obratu odgovoren on in vodja obrata.

Pustimo zmerjanje, tudi neodgovorne izjave in še kaj... Pri direktorju temeljne organizacije združenega dela — proizvodnja smo želeli zvedeti nekatere odgovore o dilemah, s katerimi se ukvarjajo v obratu Sodražica. Ali so res le delavke krive za to, da imajo od 1250 do 1800 dinarjev mesečnih osebnih dohodkov? Ali morda v Krimu ne vedo, da že nekaj časa prav te delavke zahtevajo večje samoupravne pravice, ki seveda morajo biti v skladu z ustavo in zakonom o združenem delu?

Citiramo: »Delavci tega obrata dejansko nimajo nikakršnih samoupravnih pravic. Pravico jim deli direktor OZD oziroma pooblaščene osebe iz direkcije Krima oziroma vodja obrata.« Tako je zapisano v zapisu tovariša Oražma. To je potrdila tudi Kelčeva. »Res je,« je nadaljevala, »da imajo delavke obrata v delavskem svetu Krim predstavnike, ki pa zaradi prevladujočega števila delegatov iz drugih obratov nimajo vpliva na odločanje. Delavke obrata predlagajo, naj bi v obratu izvolili ustrezen samoupravni organ, ki bo imel pravico odločati z ustvarjenimi sredstvi.«

Direktor TOZD — proizvodnja Žnidaršič je povedal, da pustaja delavke v obratu Sodražica in meni, da niso nič manj »lene« kot vsi drugi delavci pri nas. »Ne moremo se strinjati s tem, da nekdo vali krivdo zaradi nizke produktivnosti dela in tudi zaradi slabih rezultatov gospodarjenja le na delavke. Bistvo je nekje drugje... Bil sem v Sodražici. Uvajal sem proizvodnjo in odločno smo se razumeli. Sicer pa so delavke, ki so delale v Ljubljani, same dokazale, da lahko izpolnjujejo norme in tudi zaslužijo normalne osebne dohodke.«

Tovariš Žnidaršič ni dovolj jasno povedal, kje so vzroki za slabe gospodarske rezultate v obratu Sodražica, saj je — to smo tudi njemu povedali — sam odgovoren za organizacijo dela, preskrbo s surovinami in brčzas še za marsikaj drugega.

V razgovoru z Anico Kelc, ki je predsednica OOS v Sodražici in nato tudi z namestnico predsednice sindikata obrata v Krki Majdo Kalar, smo ugotovili, da medsebojni odnosi v Krimu niso urejeni.

Tovariš Žnidaršič nam je dejal, da »so razlogi za slabe odnose tudi v odnosu obratovodij do delavcev in v neurejenem obveščanju delavcev.« Nekje smo lahko celo prebrali, da obratovodje zapisnike skrivajo v svojih predalih!

Morda bi kazalo opozoriti še na nekaj drugega. Kdo ve, kaj so dohodkovni odnosi? Le kdo ve, kakšne so naloge in odgovornosti delavcev v skupnih službah? Sprašujemo — nekateri bodo ogorčeni — zakaj delavka v Krki, kljub zahtevam, ni dobila pred porodniškim dopustom rednega letnega dopusta? Družbeni pravobranilec samoupravljanja v Ljubljani je opozarjal, zaščitil delavko... Formalno-pravno bodo morda v Krimu tožbo dobili, toda sprašujemo, ali morda ne bi kazalo, da bi tovariši, ki sicer zelo vehementno polemizirajo o zaščiti delavca in o tem, kako je ta zaščita urejena z zakonom o združenem delu in z ustavo, morda razmislili, koliko so vredni dobri človeški odnosi. Koliko je vredno to, da se delavka počuti kot članica svoje delovne organizacije? Primer je iz Krke, podobnega bi lahko navedli iz Sodražice...

Delavke trdijo — gre za tiste iz Sodražice in Krke — da niso zadovoljne s samoupravnimi pravicami in dolžnostmi. Tudi s samoupravno organiziranostjo ne. Kdaj bo zavel nov veter v medsebojnih odnosih v Krimu? Verjetno tovariši iz skupnih služb vedo, da so odgovorni za svoje delo, svoje izjave in za vedenje tistim, ki ustvarjajo dohodek. Lahko usmerjajo... lahko razmišljajo... toda, so le izvrševalci zahtev delavcev! Tudi v Krimu bodo morali spoznati, da družbeni razvoj zahteva vsebinske spremembe v odnosih in ne zgolj formalne.

M. HORVAT

Poezija kovačev pod Pohorjem

Tisoč dvesto delavcev Uniorja, kovaške industrije v Zrečah, že nekaj let na svojstven način spreminja svojo dolino, ki se razpre le dober streljaj od glavne ceste med Stranicami in Konjicami. Gradijo tovarno, gradijo šolo, gradijo vrtec, gradijo smučarski center, gradijo hotel, gradijo spomenike, predvsem pa samorastniško gradijo sebe. V nekaj letih so nekdanji zaselek, ki ima tisočletno kovaško tradicijo, spremenili v kulturno žarišče, ki prerašča večja, tudi občinska središča.

KOVAČEVA KOBILA NI VEDNO BOSA

V ozki dolini pod Roglo, ko se Skomarje in Resnik nagneta k Dravinji, so pela kovaška kladiva že pri Rimljanih. O tem v Zrečah hranijo dokaze. Zreče, do druge vojne majhen zaselek z dvajset let staro, toda za tiste čase najmodernejšo kovačijo na Balkanu, po vojni doživljajo neverjeten razvoj. Čeprav so morali po vojni na novo zgraditi vso tovarno, so gradili tako, da je danes v njej zaposlenih petkrat več ljudi, kot jih je bilo pred vojno. Danes so Zreče središče krajevne skupnosti z 2500 občani, od katerih jih je kar 1500 zaposlenih! Največ, skoraj 1200, jih zaposluje Unior, kovaška industrija, skoraj 200 Comet, industrija brusov, preostali pa so zaposleni v drugih dejavnostih. V Zrečah imajo poleg tovarn novo šolo, olimpijski bazen, vrtec, samopostrežno trgovino, obrat družbene prehrane, nekaj kilometrov naprej pa so na Rogli zgradili smučarsko rekreacijski center. Načrtujejo gradnjo modernega hotela, ki bo prevzel tudi prehrano delavcev.

„Ne preostane nam drugega, če od nikoder ne moremo privabiti investicijskega dinarja," pravi inženir MARJAN OSOLE, generalni direktor Uniorja, eden najzaslužnejših občanov za razvoj Zreč. „Sicer pa ugotavljamo, da dinar ni vedno najpomembnejši. Pomembnejša sta dobra volja in lepa beseda. Naš kovač je nagnjen k ustvarjanju, zna ceniti lepoto, zato mu tudi ni žal denarja za ureditev svoje okolice. Kovaštvo je poklic, ki zahteva žilico po oblikovanju, zato nam je tudi uspelo, da smo naše, dolgo časa zapostavljeno in zanemarjano dolino spremenili v „dolino umetnosti"..."

ČRNOGOREC, KI JE POHORC

Pred leti je VASILIJE ČETKOVIĆ, rojen Črnogorec, kipar iz Celja, iskal materiale za svoja umetniška snovanja. Tako je zašel tudi med kovače v Zrečah. To srečanje je rodilo idejo o „dolini umetnosti", saj je Četković del svojega umetniškega ustvarjanja prenesel kar v Zreče. Iz zavrženih odkovkov je nastala prva, za njo druga plastika. Četkoviću se je pridružil MOMO VUKOVIĆ, njima TONE LAPAJNE in DUŠAN TRŠAR. Ti avtorji so ustvarili osem plastik, ki so odmev najmočnejše dejavnosti v kraju s kovaštvom in izdelovanjem brusov.

„V Zrečah me je presenetila pripravljenost ljudi, da bi del svojega življenja obogatili z umetnostjo," pripoveduje duhovni oče te galerije na prostem, kipar V. Četković. „Danes je v Zrečah že enajst plastik, z letom jih bo še več. Doslej nas je v Zrečah ustvarjalo šest kiparjev, v prihodnje jih bo še več. Dolino bomo v resnici spremenili v dolino umetnosti. Tako kot jaz čutijo tudi tovariši, zato nam načrtov ne manjka. Pri tem je bistveno to, da je v Zrečah prijetno ustvarjati, saj tako široke pripravljenosti in vrednotenja našega dela še nisem doživel. Kiparji ne zahtevajo denarnega nadomestila za svoje ustvarjanje, z zadovoljstvom pa delajo, ko vidijo, da ljudje cenijo njihovo ustvarjanje."

„Prihod umetnikov v dolinico pod Pohorjem predstavlja prelomnico," poudarja FRANC ŠELIH, predsednik Kulturne skupnosti iz Konjic. „Gre za vez, ki smo jo dolgo iskali, da bi v resnici povezali umetnika z delavcem. V Zrečah nam je to uspelo. To pa je mnogo več kot samo plastike..."

„Zreče so že leta kulturno žarišče konjiške občine," zatrjuje KONRAD SODIN z občinskega sveta ZKPO v Konjicah. „Poglejte, v Zrečah delujejo med drugim tri amaterske gledališke skupine, trije zabavno-glasbeni ansambli, pet pevskih zborov, tu se je obdržala „kmečka ohcet", ki je mnogo starejša od ljubljanske, sem radi prihajajo kulturniki in športniki, tu se venomer kaj dogaja. Vse to počno delavci Uniorja in Cometa, na katerih sloni vsa dejavnost v dolini. To je mnogo več, kot pa so dosegli marsikje, kjer se je denar delil z obema rokama. Naši delavci pa vse to ustvarjajo sami. Zato so še ponosnejši na svoje uspehe..."

Vasilije Četković, kipar

Inž. Marjan Osole, direktor

V Zrečah se ne primeri redko, da ostane nekaj deset, tudi sto ljudi na drugi strani vrat, ki razmejujejo oder ali dvorano od vhoda. Cenijo vse, ki pridejo k njim, sprejmejo jih z odprtim srcem. Dajo toliko, kolikor imajo, od drugih pa so doslej dobivali le malo. Zato so tem bolj dobrodošli tisti, ki jim želijo nesebično pomagati.

J. SEVER

Moda za vas

Nesporno je, da je njega dni zala Haložanka prebila plot na Hajdini počivajoče rimske legije in postala rimska cesarica. Njeni otroci se niso imeli časa vrniti v Haloze, ker je medtem rimski imperij razpadel, Ptujčani pa tega niso pozabili. Zato imajo staro mesto. To staro mestno jedro, kot pravi kolegica Milanka Bavcon, je ravno pravšnje za TV, manekenke in Modo za vas. Ta Moda za vas je zasedla nekaj kletnih prostorov hotela Petovia in se razširila v druga nadstropja. Del je vsake tri minute preplavil vse restavracijske prostore, tako da so Ptujčani, navajeni zavajanja kupcev (manekenke so nosile za nekaj številk premajhne kavbojke, to najpogostejše halško oblačilo) tržnemu inšpektorju skorajda vložili prijavo. Upravičeno, saj se je materinstvo manekenk ob prelevitvi v make upe tako razlilo, da ga ni mogel prekriti niti škofjeloški Šešir.

Ptujčanke, ki imajo resnično kaj pokazati, so se držale ob strani. Nekaj jih je bilo za stroji bližnje tekstilne tovarne, kjer so pridno šivale srajce, druge so opravljale manjvrednostna, od manekenk vsekakor mnogo slabše plačana dela. Toda nobena se ni nastavljala v objektiv od dežja solznih kamer naše že tako solzave, vendar po besedah kolegice, mnogo odmevne TV. Človek bi zmotno mislil, da 448 brigadirjev, ki je enainštirideset tisoč ur kopalo vodovod od Skorbe do Nove vasi, tako imenovani krak haloškega vodovoda, ni plačalo naročnine za TV in Modo za vas, kajti v čudovitem mestnem jedru jih ni bilo videti. Tudi v Petovii ne. In tudi na TV ne.

IZKOPANINE IN DIREKTORJA

Takole s ptujskega gradu je Ptuj kar lepo in čisto mesto. Vse je na svojem mestu, tako rekoč pospravljeno. Odkar so zgradili halško magistralo, tudi promet odteka mimo. In z njim — marsikaj. Zato so to čudno reko poskušali zajeziti. Pri Podlehniku z motelom in pristno briško rebulo. Če se potrudiš, najdeš tudi rizling z obronkov Deliblatske peščare.

Lepega dne pa družbeni pravobranilec iz Maribora (odkar so Ptujčani z Mariborčani izgubili vinsko vojno, si nekatere službe skupno delijo) reče: tovariši, tako več ne gre. Ključi gor, ključi dol, dva tovariša ne moreta biti več direktorja. Čudijo se v dveh kolektivih, čudi se občinska kadrovska komisija. Čudita se Ivan Podhostnik in Ud Nendl. Direktorja. Kako tudi ne! Kdo pa naj ve za vso našo, tako hitro se spreminjajočo politično in drugo zakonodajo. Kako pa naj občan pozna prav 134. člen zakona o konstituiranju OZD in o njihovem vpisu v sodni register. Ta šmentani člen, smešen od daleč, določa, da ne sme opravljati funkcije individualnega izvršilnega organa, v tem primeru Ivan Podhostnik, ker je bil pravnomočno obsojen za kazniva dejanja proti narodnemu gospodarstvu, torej tudi ptujskemu, proti družbenemu in zasebnemu premoženju – glej, glej, in proti uradni dolžnosti na samo tri leta strogega zapora. Za vsak primer, kot da bi vedeli za ptujsko pozabljivost, so vrli sodniki tovarišu takrat tudi izrekli varnostni ukrep odvzema premoženjske koristi v višini 47.405 dinarjev, to pa je vsotica, ki je vse leto ne zasluži noben ptujski delavec v proizvodnji, neradelno z drugim obsojencem pa še 41.056,25 dinarjev. Tovariš direktor, kolektiv, samoupravni organi, delavska kontrola, sindikat in člani zveze komunistov so na obsodbo – pozabili... Obsojen je bil v Mariboru, ki pa je, če je treba, tudi daleč.

Daleč je lahko tudi od občinskega sodišča v Ptuju pa do dimnikarskega podjetja v Ptuju. To je, kot je znano, obsodilo Uda Nedla, direktorja dimnikarskega podjetja, na tri mesece zapora pogojno za dobo enega leta, ker si je tovariš direktor prilaščal pravice, ki gredo samoupravnim organom. Obenem je zatisnil obe očesi in še kaj, ko bi bilo treba disciplinirati neke tovariše, ki so grobo kršili delovne dolžnosti. Kolektivu je pozabil tudi povedati, kaj se na sodišču dogaja v zvezi z njegovim namestnikom, da o lastni razpravi ne govorimo...

JOJ, KAM BI DEL

Komaj se promenada najlepših med lepimi predstavnicami centra za nekakšno oblačenje v restavraciji, avli, kleti in kegljišču hotela Petovia konča, ti k vratarju pride razjarjen mož. Tako rekoč že skorajda žalosten. Bolj kot vratar, ki govori več jezikov, ki je malodane obhodil ves svet, če je Ptuj center in je zdaj za te ušive pare prisiljen dremati v vratarski loži, in se priduš: konec. Dovolj ima. Nagnal jih je domov. One z gradbišča. Pomislite, pridejo na delo pijani, med delom pijejo, tako vse ne gre. Poslal jih bo nazaj. On je začel, kot neuki Haložan, napredoval po stopničkah, tile pa tako! In to na največjem objektu sedanje ptujske občine. In jim reče: fantje, če ima kdo težave, naj gre domov, drugi poprimemo zanj. Tudi nadure mu priznam. Tako pa ne gre in ne bo šlo. Pika. Zakaj pri hudiču ni moč nikjer več dobiti niti kapljice pijače? Je to kakšen „pajzlc" ali hotel, te vprašam? Celo noč garaš, montiraš, na koncu pa nas terence nihče ne razume.

JANEZ SEVER

LJUBLJANA

Monografija »Ljubljana«

Nova in izvirna knjiga o Ljubljani!

Reprezentativno darilo, ki ga bo vesel vsak Slovenec, vsak poslovni prijatelj, vsak osebni prijatelj izven meja naše dežele.

Monografija Ljubljane je tiskana v slovenski in nemško-angleški verziji na velikem formatu 24 X 30 cm, vezana v platno, z večbarvnim ščitnim ovitkom.

Cena 400 din.

Knjigo lahko naročite pri ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4

NAROČILNICA

Nepreklicno naročamo ..... izvodov monografije »LJUBLJANA« pri ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

Knjige pošljite na naslov: .....

.....

Poštna številka, kraj .....

Datum ..... Čitljiv podpis naročnika: (z žigom)

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig.

novice iz organizacij

LJUBLJANSKA BANKA

Kdaj počitniška skupnost?

Na pobudo sindikata, družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov, vodstva delovne organizacije in drugih v Ljubljanski banki že dlje razpravljajo o zahtevah delavcev za organizirano rekreacijo in preživljanje oddiha zaposlenih. Kaže, da dosedanje pobude niso dovolj, saj počitniške skupnosti še niso ustanovili, čeprav ekonomski in socialni interesi zaposlenih narekujejo, da tako kot drugod tudi v LB oblikujejo samoupravno interesno skupnost, se dogovorijo o njeni organizaciji, upravljanju in financiranju ter o medsebojnih pravicah in dolžnostih. Dosedanji napori, da pripravijo najprej normativne akte, ki bodo osnova za samoupravno sporazumevanje na področju rekreacije in oddiha, nato pa ugotovijo, s kakšnimi rekreacijskimi in počitniškimi objekti razpolagajo delovne skupnosti LB, doslej niso dali pričakovanih rezultatov.

ISKRA — POLPREVODNIKI TRBOVLJE

Pomoč Posočju

„Namesto za tovariško srečanje kolektiva na Mrzlici namenimo sredstva za pomoč prizadetim krajem in ljudem v Posočju", so sklenili na nedavnem sestanku sindikata Iskre TOZD polprevodniki Trbovlje. Ob koncu septembra so namreč v tej delovni organizaciji nameravali pripraviti tradicionalno srečanje članov kolektiva, a so se zaradi velikih potreb v Posočju temu srečanju odpovedali, v ta namen predvidena sredstva pa namenili prizadetim.

Hkrati s tem so člani delovne skupnosti Iskre TOZD polprevodniki zbrali še blizu 18.000 dinarjev pomoči.

ŽELEZARNA JESENICE

Aktiv invalidov

V jeseniški železarni bodo na pobudo konference osnovnih organizacij sindikata ob koncu tega meseca ustanovili aktiv delovnih invalidov, medtem ko v ravenski železarni in v Železarni Štore aktiva že nekaj let uspešno delujeta. Ob koncu septembra je bilo v sindikalnem domu štorske železarne v Teharjih tovariško srečanje teh aktivov vseh treh železarn. Na njem so spregovorili o dosedanjem delu obeh že ustanovljenih aktivov, jeseniški iniciativni odbor pa je dobil smernice za formiranje svojega aktiva.

V Teharjih so se med drugim tudi dogovorili, da bodo poslej vsako leto organizirali srečanje delovnih invalidov slovenskih železarn. Ustanovili so poseben koordinacijski odbor, ki naj bi usmerjal delo odbora aktivov invalidov vseh treh železarn. Slednjič so se dogovorili, da v aktive delovnih invalidov slovenskih železern postopoma vključijo tudi invalide iz drugih delovnih organizacij v Združenem podjetju Slovenske železarne.

ELEKTROKOVINA MARIBOR

Premalo v žepu

Na zahtevo delavcev so se minulo soboto v mariborski Elektrokovini dvakrat sestali delavski sveti TOZD in skupnih služb in razpravljali o položaju, ki je nastal v delovni skupnosti zavoljo nezadovoljstva zaposlenih ob zadnjem izplačilu osebnih dohodkov. V septembru so namreč v Elektrokovini uveljavili samoupravni sporazum o delitvi osebnih dohodkov, ki je v skladu s samoupravnim sporazumom o osnovah in merilih o razporejanju dohodka in dela sredstev za osebne dohodke delavcev kovinske in elektroindustrije Slovenije.

Pri prvem izplačilu osebnih dohodkov po novem pa delavci v nekaterih proizvodnih obratih niso bili zadovoljni in so zahtevali višje osebne dohodke. Sklicevali so se na naraščanje življenjskih stroškov in poudarili, da je povišanje osebnih dohodkov za priučena delovna mesta premajhno glede na strokovna delovna mesta. Zato so zahtevali spremembo samoupravnega sporazuma. Člani samoupravnih organov so na sobotnem zasedanju sklenili, da povišanje osebnih dohodkov ne sme biti za nobeno delovno mesto manjše od 200 do 250 dinarjev.

CELICA POD DROBNOGLEDOM ● CELICA POD DROBNOGLEDOM ● CELICA POD DROBNOGLED

PO TRNOVI POTI DO VELJAVE

Pogovor o aktivnosti osnovne sindikalne organizacije v Slovenski filharmoniji — Na sindikalnih skupinah sloni celotno delo

„Reorganizacija sindikata, kot tudi drugače pravimo spremembam, ki smo jih dlje pripravljali, uresničili pa junija lani, nam je prinesla mnoge koristi. Zdaj je vsak član obveščen o vsem, kar se dogaja v naši delovni skupnosti. Vsakdo ima možnosti, da v sindikalni skupini pove svoje mnenje, predloge in zahteve. Tam, kjer se ljudje med seboj dobro poznajo, ni zadrege – razprava je odkrita in pogumna. Nimamo nobenih posebnih sindikalnih tem. Sindikat tudi pri nas, čeprav počasi, a vendarle postaja del samouprave in obenem pobudnik najboljših rešitev. Zgodi se, da moramo na sejah izvršnega odbora osnovne organizacije usklajevati stališča in razpravo o kakem predlogu prenesti na naslednjo sejo, da bi se lahko poverjeniki v miru pogovorili s člani sindikalnih skupin. Pravim torej, celo trditi bi si upal, da sindikat v našem kolektivu že dobro dela in živi med ljudmi."

Nekako tak je bil uvod v naš pogovor o dejavnosti sindikata v Slovenski filharmoniji, ki smo ga imeli te dni s predsednikom IO osnovne sindikalne organizacije Vilijem Trampušem in tajnikom OOS Francem Krušičem. Naš obisk v filharmoniji ni bil naključen, saj je osnovna organizacija sindikata te najstarejše ljubljanske kulturne institucije dobila pred letošnjimi prvomajskimi prazniki za svoje prizadevno delo in za prispevek pri uresničevanju delovnih interesov srebrni znak občinskega sveta ZSS Ljubljana-Center.

Čeprav je postal sindikat v filharmoniji delaven šele po celjskem kongresu, je izvršni odbor osnovne sindikalne organizacije s poverjeniki sindikalnih skupin zadnji dve leti krepko posegel v delo in življenje svojega kolektiva.

„Ker šteje naš sindikat 96 članov, toliko je tudi zaposlenih, smo lani zaradi učinkovitejšega dela ustanovili štiri sindikalne skupine, v katerih je od 20 do 30 glasbenikov. Tak način organiziranja se nam je zdel najbolj primeren, saj se ljudje v

Vili Trampuš, predsednik izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata Slovenske filharmonije

ožjem krogu laže pogovorijo o svojih problemih, veliko hitreje pa sprejemajo tudi odločitve, s katerimi prihajajo pred samoupravne organe", nam je zatrdil Franc Krušič.

Sestanke sindikalnih skupin sklicujejo na pobudo izvršnega odbora OOS, največkrat pa se glasbeniki pogovarjajo o urejanju problemov s področja delovnih in življenjskih razmer pred ali po vajah, če nanese pa tudi med dopoldanskimi odmori. Tak način organiziranja sindikata je med mnogimi člani orkestra naletel na odpore, češ, kaj je treba „drobiti sindikat", zakaj se ne bi raje pogovarjali o svojih problemih vsi skupaj. Toda, slednjič je obveljal dogovor, sprejet v maju lani na izredni konferenci osnovne sindikalne organizacije, da tudi v praksi in ne samo na papirju uresničijo sklepe 8. kongresa ZSS o novi organiziranosti in delovanju sindikatov.

Kot nam je povedal Vili Trampuš, drugače ni šlo. „Tako organizirani, kot smo danes, bomo prav gotovo kos vsem nalogam, ki so pred našim sindikatom, veliko laže pa bomo tudi pri nas uveljavili delavsko samoupravo, ki je še vedno nismo prilagodili zdajšnjim zahtevam. Dokazov, da v filharmoniji še ni prave samouprave, je več kot preveč . . . Naj vam jih povem samo nekaj . . .

. . . Že pred dobrim letom dni smo se v sindikatu dogovorili, da pričnemo z akcijo za izdelavo drugega dela samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu. Dogovorili smo se tudi za rok in se pred akcijo na našo pobudo sestali s člani IO RO sindikata delavcev v kulturi in predstavniki drugih kolektivov, podpisnikov sporazuma. Toda vse skupaj ni nič zaleglo . . . V filharmoniji smo se preveč obotavljali kljub temu, da gre za sporazum, ki je življenjskega pomena za naše ljudi. Tako bomo do sporazuma prišli šele ob koncu leta. Sindikat je storil vse, toda kaj so pomagala naša prizadevanja, ko drugi niso imeli posluha za akcijo . . ."

Po zatrdilu Franca Krušiča je bilo enako tudi ob pripravi drugih samoupravnih in normativnih aktov.

„Kako je po vsem tem, ko nimamo urejene celotne interne zakonodaje, mogoče uveljaviti samoupravljanje? V izvršnem odboru OOS smo storili vse, da bi se stvari premaknile in, kot kaže, nam bo to ob pomoči novega vodstva filharmonije, s katerim dobro sodelujemo, ter z namestitvijo pravnika naposled uspelo. Pa še na nekaj bi rad opozoril: sindikat je bil tudi pobudnik akcije za čimprejšnjo izvolitev odbora samoupravne delavske kontrole, toda tu smo bili bolj ali manj osamljeni bojevniki . . . Tako še danes nimamo tega organa, čeprav bi ga morali imeti že lani . . . Takih primerov je še več".

V zadnjih mesecih ko imamo novo vodstvo in ko je zaživela tudi dejavnost OO ZK ter samoupravnih organov, je kot kaže, tudi v filharmoniji zavel nov veter. Razveseljivo je, da v najstarejši ljubljanski kulturni instituciji počasi, a vendarle vztrajno postaja sindikat organizacija delavcev.

„Pa ne samo to. Sindikalni aktivisti v naši delovni skupnosti se zavedamo", nam je še dejal Vili Trampuš," da bomo v svoji aktivnosti dosegli veliko več, kot smo, če bomo okrepili delo sindikalnih skupin. Enoletne izkušnje so nas namreč poučile, da lahko samo v njih neposredno delujejo vsi člani sindikata. V sindikalnih skupinah članstvo najlaže obravnava in rešuje probleme, posreduje predloge, zastavlja vprašanja, zahteva odgovore. To smo najbolje spoznali na vseh dosedanjih razpravah v skupinah. In po trnju smo prehodili pot, da smo tudi v naši dejavnosti utrdili mesto, vlogo in pomen sindikalnih skupin pri neposrednem urejanju delovnih in življenjskih problemov članov delovne skupnosti . . . Čeprav nas čaka še kopica težkih nalog, smo v izvršnem odboru sindikata vseeno zadovoljni, da smo uspeli že v začetku naše dejavnosti uveljaviti tak sindikat, kakršnega hočemo in tudi rabimo.

IVO VIRNIK

NAŠI PRIJATELJI **FRANJO LESKOVEC, Scopolijeva 37, Ljubljana**

POZABLJENI NA JESEN ŽIVLJENJA

Triinsedemdesetletni Franjo Leskovec iz Ljubljane sodi med naše najstarejše naročnike. Trdili bi lahko, da je med tistimi, ki več kot tri desetletja dobivajo DE vsak teden na dom, najdlje zvest našemu časniku. Še sam namreč ne ve, od kdaj je naročen na DE, prav gotovo pa je bil med prvimi, ki smo ga takoj po osvoboditvi vpisali v kartoteko naših naročnikov.

Do upokojitve pred dvanajstimi leti je bil aktiven sindikalni delavec, zato še danes, čeprav je, kakor zatrjuje, zaradi slabega zdravja nekoliko odmaknjen od družbenopolitičnega življenja v svoji krajevni skupnosti in občini, spremlja razvoj našega časopisa.

Sicer pa se je Franjo Leskovec prvič srečal s sindikalnim delom že pred vojno v kamniškem Titanu, pozneje pa v Litostroju, kjer je več let opravljal več pomembnih družbenopolitičnih funkcij. Najprej je bil tajnik, potem pa predsednik sindikalnega odbora v oddelku obdelovalnice. Tako je s svojimi bogatimi izkušnjami veliko prispeval h krepitvi in uveljavitvi delavske organizacije v prvem gigantu slovenske težke industrije.

„V Titanu sem najprej končal delovodsko šolo in se kasneje kot orodjar vključil v napredno delavsko gibanje. Ko so moji sodelavci spoznali, da trdno stojim v njihovih vrstah, med njimi, ki so se borili za naše pravice, so me štirintridesetega leta izvolili za delavskega zaupnika. Čeprav mlad, brez izkušenj, sem vedel, kaj moramo storiti. Našim zahtevam delodajalci sicer sprva niso ugodili, toda ko smo jim povedali, da mislimo resno, so slednjič popustili . . . Svoje pravice smo delavci Titana terjali tudi prek tedanjega sindikata metalurških delavcev, v katerem smo bili včlanjeni od prvega do zadnjega . . . V nenehnih bojih s kapitalisti je skoraj neopazno prišla vojna . . ."

Z njo tudi Leskovčeva najtežja leta. Najprej so ga okupatorji zaprli v Begunjah, potem pa je vsa medvojna leta preživel še v taborišču pri Spittalu ob Dravi.

„Kam drugam naj bi šel po vojni kot spet v Titan. Ko pa so začeli graditi Litostroj, sem se preselil v Ljubljano in tu tudi ostal. Največjo čast sem kot dolgoletni sindikalni aktivist doživel oseminštiridesetega, ko so me sprejeli v zvezo komunistov. Od tedaj naprej sem še z večjo vnemo poprijel

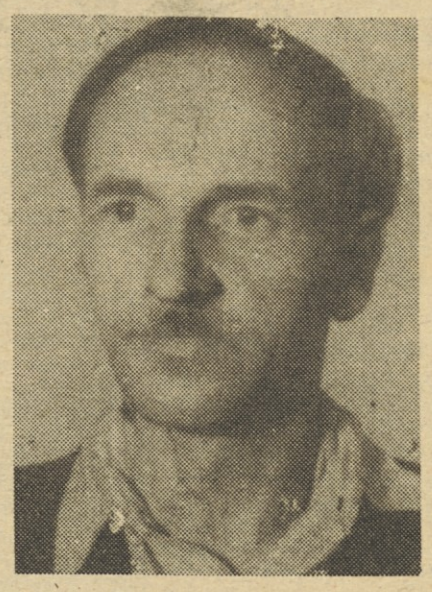

za delo povsod tam, kjer je bila potrebna moja pomoč."

Ko je sklenil pripoved o svoji življenjski poti, sva se „preselila" k našemu listu.

„Ker spremljam razvoj DE skozi vse faze njenega spreminjanja," nam je dejal, „lahko rečem, da je vedno bolj delavska. Mislim, da je sedaj naš časopis delovnemu človeku mnogo bližji. Všeč mi je preusmeritev v konkretno problematiko pa tudi oblikovno in slikovno je list veliko bolj privlačen, kot je bil."

Ni dvoma, da se je z njegovimi dolgoletnimi sindikalnimi izkušnjami izoblikoval do DE tudi kritičen odnos. Zato smo skušali v pogovoru zvedeti, česa v Delavski enotnosti še pogreša, česa si želi, kaj mu ugaja in kaj ne?

„Morda bi kazalo več pisati o manjših krajih in o delu in življenju manjših delovnih organizacij, tako da bi v DE spregovorili ljudje z vseh območij naše ožje domovine in ne samo, kar sedaj novinarji radi delate, iz večjih delavskih središč. Veliko bolj bi morali prisluhniti tudi problematiki družbenih dejavnosti. In ne samo to. Več prostora bi morali nameniti sindikalni (ne)aktivnosti na področju družbenih služb. Da ne pozabim: čeprav prejemamo naročniki – upokojenci poleg DE vsak mesec še Vzajemnost, se mi zdi, da bi morali več pisati o ljudeh, ki na jesen svojega življenja ostajajo večkrat osamljeni, pozabljeni. Spoznati bi morali tudi njihove težave. Teh pa, verjemite, ni malo . . ."

I. VIRNIK

OD TU IN TAM

LJUBLJANA – 23. oktobra so prosvetni delavci občine Ljubljana-Šiška že tretjič praznovali „dan prosvetnih delavcev". Na akademiji, katere organizator je bil občinski odbor sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, je bil slavnostni govornik sekretar MK ZKS Ljubljana Vinko Hafner. Kulturni program akademije je izpolnil recital ob 50-letnici smrti Srečka Kosovela, ki ga je izvedla skupina poklicnih igralcev iz Ljubljane.

PODKOREN – Že lani so se v hotelskem podjetju „Gorenjka" Jesenice odločili za svojevrstno turistično propagando. Podjetje ima v Kranjski gori in okolici več hotelov, depandans in drugih gostinskih objektov, zato so že lani organizirali v Kranjski gori slikarsko kolonijo. Letošnja je bila v Podkorenu od 4. do 10. oktobra. Kolonije se je udeležilo deset znanih slovenskih krajinarjev, ki so tu ustvarili več slik prelepe gorenjske krajine in motivov z značilno arhi-

Slikar Tomaž Železnik

tekturo Gornjesavske doline. Slike bodo na letošnji dan republike razstavili v Kranjski gori, njihova nadaljnja pot po domovini in zunaj nje pa bo pomenila tudi svojevrstno turistično propagando. B. B.

RAVNE NA KOROŠKEM – Ekipa RTV Ljubljana je 13. oktobra priredila v okviru serije kulturno-zabavnih prireditev „V naših kolektivih" tako prireditev v Železarni Ravne na Koroškem. Sedemdesetminutni prireditvi v obratu industrijskih nožev je prisostvovalo več kot 1500 železarjev. Navdušila jih je tudi zato, ker se v tem kraju pogosto ne srečujejo z izvajalci iz večjih središč in zato, ker so se neposredno srečali z igralci, pevci in glasbeniki zabavne glasbe, ki jih dobro poznajo bodisi iz filmov ali z malega ekrana. Orkestru Jožeta Privška je sindikalna organizacija v zahvalo podarila veliko spominsko plaketo Železarne Ravne. J. G.

Kaj pa naš dogovor, tovariši?

Mesec knjige – tradicionalna jugoslovanska akcija, namenjena širjenju in popularizaciji knjige, bo tudi letos v dnevih od 15. oktobra do 15. novembra. V Beogradu je že odprt knjižni sejem Mesec knjige 76, prireditev, ki je letos še posebej povezana s 35. obletnico vstaje in z obletnicami naših književnikov Ivana Cankarja, Vladimira Nazorja in Bore Stankoviča. Slovenci bomo ta mesec knjige še posebej označili s praznovanjem 50-letnice smrti pesnika Srečka Kosovela. Poleg velikega jugoslovanskega posvetovanja o „popularizaciji in afirmaciji knjige v naši samoupravni socialistični družbi", se bo po naših občinah zagotovo tudi letos zvrstilo več prireditev, kot so knjižne razstave, literarni večeri in srečanja s pisatelji, začeli ali znova obudili bomo akcije za ureditev knjižnic in čitalnic.

Kaj pa naš dogovor v sindikatih? Za prodor dobre in poceni knjige do delovnih ljudi smo se slovenski sindikati na celjskem kongresu zavezali zelo konkretno. Sklenili smo, da se bomo z akcijo zavzeli, da bo Prešernova družba kot edina družbena organizacija za množično knjigo v Sloveniji, dobila res množično zaledje bralcev njenih knjižnih zbirk, s tem pa tudi vsa druga knjižna ponudba številnejše odjemalce.

Da bi tak dogovor uresničili, smo se v sindikatih dogovorili naj ima sleherna komisija za kulturo pri občinskih sindikalnih svetih tudi člana, ki bo zelo konkretno zadolžen za to, da vzpostavimo široko mrežo sindikalnih zaupnikov Prešernove družbe po delovnih organizacijah. Vsi smo se s tem strinjali, ugovorov ni bilo, prevladovalo je prepričanje, da Prešernova družba lahko opravi svoje množično poslanstvo med delavci le s konkretno pomočjo sindikalnih organizacij in organov.

In kaj je storjenega po nepolnih petih mesecih, odkar smo se tako dogovorili?

Na urednikovo mizo je pred dnevi prispel sklepni zapisnik komisije za kulturo občinskega sveta ZS Nova Gorica. Vsebina: lanska akcija za določitev zaupnikov Prešernove družbe in zbiranja naročnikov za letno knjižno zbirko PD ni uspela. Dosedanja naročila kažejo upadanje, prav tako upada število zaupnikov v delovnih organizacijah. Akcijski sklepi: o pomenu širjenja knjig Prešernove družbe naj bi se animatorji kulturnega življenja seznanili na novembrskem seminarju; predstavnik Prešernove družbe za Goriško bo obiskal večje delovne organizacije, da bi jih seznanil s knjižno zbirko za leto 1977, dogovoril pa se bo tudi z Goriško knjižnico, da se bo bibliobus vključil v akcijo širjenja knjige Prešernove družbe; pozivajo tudi vse osnovne organizacije, naj se vključijo v to akcijo.

Glede te posebne kulturne akcije, ki je očitno na mrtvi točki ali kaže celo znamenja upadanja, je podoba razmer v Novi Gorici povsem enaka sliki po vsej Sloveniji. Žal, a res je, da zadnji pregled, ki nam ga je posredovala Prešernova družba, kaže, da marsikje letos upada število naročnikov knjižne zbirke in da je le kakih 45 zaupnikov iz delovnih organizacij pridobilo letos še kakšnega novega naročnika. Podatki kažejo, da imamo le blizu 200 zaupnikov v delovnih organizacijah, če odštejemo tiste, ki na (v Sloveniji pa imamo kakih 6.000 osnovnih organizacij ZS) šolah zbirajo naročila med učitelji in mladino.

Lani oziroma letos se je v seznam uvrstilo le blizu 20 novih zaupnikov, od teh jih je le sedem letos pridobilo nekaj naročnikov. Skratka, naš dogovor, v katerem ni vprašanj, kdo in kaj naj naredi, zaenkrat ni dal skoraj nobenih rezultatov.

Ostajamo torej glasni v besedah, širokopotezni v dogovorih pa majhni v dejanjih. To smo zapisali, da bi se v mesecu knjige vsi skupaj, tudi v sindikatih, spomnili naših lastnih „dolgov".

SONJA GAŠPERŠIČ

Ali ste v vaši organizaciji že izbrali sindikalnega zaupnika Prešernove družbe?

PREŠERNOVA DRUŽBA LJUBLJANA

ZAUPNICA ŠTEFKA ŠKORNIK

V Železarni Štore je zaupnica Prešernove družbe tovariši ca Štefka Škornik. Že tretje leto ši ri knjige med delavce in pridobiva vedno nove naročnike knjižnih zbirk Prešernove družbe.

Petnajst let je Štefka Škornik zaposlena v Železarni Štore in pozna veliko zaposlenih. Njeno delovno mesto je blagajna, to pa ji olajša delo ob zbiranju denarja za naročnino. V obrate železarne doslej sicer ni zahajala, delavcem pa približa knjige tako, da jih razstavi na blagajniško mizo. Tako je lani zbrala 83 naročnikov, letos pa ima doslej že sto stalnih naročnikov, poleg tega pa proda še štirideset do petdeset zbirk letno tistim, ki se ob prihodu v blagajno odločijo za nakup zbirke.

Zaupnica Štefka pravi, da opaža povečano zanimanje za knjige, naročniki ne odstopajo, postajajo stalni naročniki. Sama razmišlja tudi o tem, kako bi svojo akcijo v korist zaupane naloge še bolj razširila. Treba bo obiskovati obrate železarne – pravi – in tako vzpostavljati z delavci tesnejši stik. To bo zagotovo prispevalo, da bi se število naročnikov knjižnih zbirk Prešernove družbe še povečalo. Njeni uspehi so ji v zadovoljstvo, zato razmišlja o tem, kaj vse še lahko stori, da bi spodbudila čim širši krog ljudi k branju dobre knjige, ki pa je seveda dostopna tudi njihovemu žepu.

KATJUŠA ROJAC

STE NEMARA PREZRLI

Štiri stopnje šol za gostinstvo

Pomena gostinstva, gostinskih strokovnih kadrov in gostinskega šolstva so zavemo šele tedaj, ko dobro premislimo, kje vse potrebujemo gostinske kadre. Tu mislim predvsem na turizem, katerega glavna komponenta je prav gostinstvo. Še posebno pomembna naloga gostinstva oziroma gostinskih kadrov pa je, da zagotove vsakodnevno zdravo prehrano prebivalstva, saj se vse večji del ljudi hrani v gostinskih in drugih obratih za prehrano.

Iz programa razvoja gostinskega šolstva, ki ga je pred štirimi leti izdala Izobraževalna skupnost Slovenije (novejših podatkov, žal, nimamo) sledi, da naraščajo gostinske zmogljivosti v Sloveniji. Od leta 1966 do 1969 se je na primer število vseh organizacij, ki se ukvarjajo z gostinstvom, povečalo za 27 %. Po številu sedežev pa za 11 %. Že takrat pa je za takšne kapacitete primanjkovalo 15 – 20 % delavcev, če bi hoteli izboljšati kakovost gostinskih storitev. Ugotovimo lahko, da je obstajal absoluten primanjkljaj delavcev: od kvalificiranega delavca do delavca z visoko izobrazbo. Ta primanjkljaj pa krijejo na vseh stopnjah strokovnosti delavci, ki imajo nižjo dejansko izobrazbo. Kolikšna je neustrezna strokovnost gostinskih delavcev, je težko reči, domnevamo, da najmanj 50 % zaposlenih nima ustrezne izobrazbe.

Iz analiz naraščajočih potreb po gostinskih kadrih lahko sklepamo, da bomo leta 1985 potrebovali 34.500 gostinskih delavcev, kar pomeni 80-odstotno povečanje v primerjavi z letom 1969. Takšno povečanje bo potrebno zaradi razši rjene reprodukcije oziroma povečanih potreb po kadrih v obstoječih gostinskih kapacitetah.

Toda ko razmišljamo o povečanju števila gostinskih delavcev, moramo razmišljati tudi o njihovem strokovnem izobraževanju. V Sloveniji imamo danes osem gostinskih izobraževalnih zavodov, v katere se vključujeta dve vrsti šol za izobraževanje gostinskih kadrov na ravni srednjih šol: gostinske šole in hotelski šoli. Gostinsko-turistični kadri za višjo in visoko izobrazbeno stopnjo pa se šolajo predvsem na visoki ekonomski komercialni šoli v Mariboru.

Sedanji sistem izobraževanja mladine in odraslih za dela v gostinstvu ustreza le za delovna mesta natakarjev in kuharjev ter za delovna mesta, ki jih vsaj delno pokriva poklic gostinskega tehnika: takih delovnih mest pa je le dobra četrtina vseh mest v gostinski dejavnosti. Pri izdelavi predmetnega programa razvoja gostinskega šolstva v SR Sloveniji je treba najprej razčistiti določena vprašanja o nomenklaturi poklicev za gostinstvo. Novi sistem izobraževanja bi moral zagotoviti šolanje kadra za ustrezne poklice v skladu s stvarno zahtevnostjo delovnih mest. Sistem izobraževanja naj bi omogočil učencem redno možnost navpičnega in vodoravnega prehajanja v skupini gostinskih poklicev, to je nadaljevanja šolanja od nižje na višjo stopnjo ter iz ene v drugo osnovno stroko, če se za to pokažejo potrebe. S tem bi nadomestili dosedanji sistem zaprtosti in notranje neprehodnosti v gostinskem šolstvu. Kot značilna oblika naj bi se uveljavil stopenjski sistem šolanja. Za izobraževanje vseh gostinskih poklicev bi bile potrebne štiri stopnje strokovnih šol za gostinstvo: nižja gostinska šola, srednja gostinska šola s praktičnim poukom, srednja tehniška šola za gostinstvo in višja gostinska šola. Seveda pa bo treba še premisliti, kako bodo te stopnje vključene v sistem usmerjenega izobraževanja.

Gostinski šolski zavodi v Sloveniji so prostorsko zelo raztreseni. Smiselna bi bila povezava v gostinske šolske centre za celjsko, za primorsko in goriško, za ljubljansko in gorenjsko, za štajersko in pomursko ter za dolenjsko in spodnjesavsko območje. torej v pet centrov. Z ustanavljanjem večjih centrov bi zagotovili večjo koncentracijo dela v vzgojnoizobraževalnih procesih, večjo koncentracijo materialno tehničnih možnosti itd.

Problemi v gostinskem šolstvu dokazujejo, da je ustanovitev posebne izobraževalne skupnosti za to področje nujna. Če ste nemara prezrli – pred tremi tedni smo že pisali v „DE", da je samoupravni sporazum o ustanovitvi posebne izobraževalne skupnosti že posredovan v podpis delovnim organizacijam na področju gostinstva in turizma.

STANKA RITONJA

KAJ MI POMENI KULTURNO DELO?

ODRSKE DESKE – MOJE ŽIVLJENJE

„... Jože Kovačič je v svojem igralskem opusu zadnjih let ustvaril nekaj izredno kvalitetnih vlog, ki v strnjeni obliki predstavljajo sintezo sicer šnjih oblik njegovega umetniškega snovanja. Predvsem je to zavestna igralska disciplina, ki se kaže v kreaciji ah kot organizirana miselna skladnost, povezujoča vse emocionalne igralske prvine v prepreči ljive in sugestivne podobe. Upoštevaje vrh njegovega dolgoletnega igralskega poglabljanja, vlogo generala v Svetinovi in Povšetovi drami Ukana ter Juro Krefla v Potrčevi trilogiji o Kreflih, je mogoče pri vseh kreacijah poleg že omenjenih potez omeniti še izreden smisel za oblikovanje tako notranje človeško miselno-idejnih ostrin in čustvenih vzgibov kakor tudi izdelano zunanjo izraznost vlog. Na vsak način je igralski opus Jožeta Kovačiča lep in dragocen primer posodobljenega in v višjem smislu komunikativnega izraza, ki globoko človeško prizadetost smiselno in organsko posreduje občinstvu ..."

Tako je kritik ocenil življenjski vlogi amaterskega igralca, dolgoletnega gledališkega organizatorja, režiserja in mentorja Jožeta Kovačiča iz Kranja. Čeprav je vloga do konca zapitega Krefla v Potrčevih Kreflih, kakor sodi Kovačič, njegov igralski vrh, kronist ne more prezreti dolgoletnega gledališkega delovanja tega odličnega kranjskega igralca-amaterja.

Talijinemu hramu je Kovačič zvest polnih 34 let. Od let pred zadnjo vojno in po osvoboditvi je v 2000 predstavah in nastopih odigral več kot 100 vlog, za sabo ima 28 režij, 6 filmskih in 4 televizijske nastope ... Skratka, tudi suhoparna statistika zgovorno priča o zanesenjaku, idealistu, ki mu odrske deske pomenijo življenje.

Danes kot strokovni vodja gledališkega centra pri kulturni skupnosti v Kranju prenaša svoje bogate igralske izkušnje na mlajše. „Toda to ne pomeni", pravi, „da sem se kot igralec poslovil od gledališča. Kaj še, saj mi žilica ne da miru ... Ko človek spozna, da v zrelih igralskih letih uspeva bolj kot prej, zlepa ne more nehati ... Hvalo stran, toda kako sem zaigral Juro Krefla, pričajo v teh dneh številna priznanja Kranjčanov, znanih in neznanih ljudi, ki me ustavljajo na cesti in mi čestitajo za mojo – po njihovem prepričanju – najboljšo vlogo. Od srca sem jih hvaležen ... Mnogi med njimi pa prav gotovo ne vedo, kako sem sploh začel ... Da so mi bile vloge Jermana v Hlapcih, Maksa v Kralju na Betajnovi, Dacarja v Pohujšanju in Urha v Razvalini življenja prav tako pri srcu kakor vloga Krefla, ki predstavlja vrh mojega igralstva."

Kovačičevo prvo srečanje z odrskimi deskami sega še v čas pred vojno. Kot gimnazijec je najprej igral na amaterskem odru v Stražišču, v letih po osvoboditvi pa najprej v gledališču OF v Kranju in kasneje sedem sezon v Prešernovem gledališču.

Prižge si cigareto in sproščeno nadaljuje pomenek o svojem gledališkem delu:

„Spominjam se, da sem hkrati igral kar v dveh ansamblih, v Stražišču in v Kranju. Po uspešno opravljeni avdiciji sem končno obstal v Prešernovem gledališču. Od petdesetega naprej sem bil poklicni igralec, po ukinitvi gledališča pa sem se za nekaj časa zaposlil na kranjski občini. Čeprav sem kasneje deset let vodil mladinsko gledališče, sedaj pa že dobro leto gledališki center pri kulturni skupnosti, se nisem več odločil za poklicno igralsko delo. Vabili so me v mariborsko Dramo, toda ostal sem v Kranju, kjer že nekaj let sodelujem v amaterski dramski skupini pri Prešernovem gledališču ...

... Odločitev, da ostanem med amaterji in pomagam pri oživljanju podeželskih dramskih skupin, ni bila preuranjena. S svojim mentorstvom veliko bolj koristim tistim, ki jim amaterski odri pomenijo nenadomestljivo zadovoljstvo po vsakdanjem delu. Pa tudi sam sem bil kot član amaterske dramske skupine pri Prešernovem gledališču deležen v teh letih številnih priznanj. Za vlogo Urha v Razvalini življenja sem dobil devetinpetdesetega na hvarskem festivalu amaterskih dramskih skupin prvo nagrado za najboljšo moško vlogo, potem še Linhartovo plaketo, Severjevo nagrado in Prešernovo nagrado gorenjskih občin. Ta priznanja me spodbujajo, da z gledališkim delom nadaljujem, dokler bo šlo ..."

Torej ni dvoma, da je Jože Kovačič doslej veliko prispeval in še prispeva k razcvetu gledališke kulture ne samo v Prešernovem mestu, pač pa tudi v širšem slovenskem prostoru.

IVO VIRNIK

Doslej najboljša vloga – Jože Kovačič kot Jura Krefl

IX. JUGOSLOVANSKO SREČANJE »BRATSTVO IN ENOTNOST« V KRALJEVU

Široko delovno področje

Udeleženci letošnjega devetega jugoslovanskega srečanja „Bratstvo in enotnost" v Kraljevu so se odločili, da v okviru tradicionalnih pogovorov o najbolj aktualni politični temi iz svoje dejavnosti obravnavajo tudi položaj sindikatov v združenem delu. Tema ni bila izbrana po naključju: Osnutek zakona o združenem delu v več kot 50 členih povsem konkretno govori o pravicah in nalogah sindikatov oziroma osnovnih nalogah sindikatov.

V uvodni besedi je podpredsednik sveta Zveze sindikatov Srbije Šefčet Jašari opozoril, da osnutek zakona postavlja sindikalno organizacijo v prvo vrsto boja za uresničevanje samoupravnega položaja delavcev. Dejal je, da je ena najpomembnejših nalog te organizacije sklepanje samoupravnih sporazumov o pridobivanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Pri opravljanju te funkcije moramo osnovna sindikalna organizacija med drugim misliti na razredne interese delavcev in na njihovo solidarnost. Pri tem je opozoril tudi na vlogo in naloge osnovne sindikalne organizacije pri uresničevanju neposrednega odločanja na zborih delovnih ljudi, prek referendumov in delegatskega sistema. Sindikat mora na zborih članstva opraviti politične priprave za odločanje na zboru in na drugih mestih. Tako prispeva k oblikovanju meril za sprejetje najbolj smotrnih sklepov.

Osnutek zakona zavezuje osnovno organizacijo sindikata, da zagotovi razpravo tudi pri sprejemanju različnih investicijskih sklepov, oblikovanju TOZD, da sodeluje pri izbiri samoupravne delavske kontrole, kolegiskih poslovodnih organov, se zavzema za izpopolnjevanje sistema obveščanja delavcev. Skratka glas sindikata se mora slišati vselej, ko gre za življenjske interese kolektivov in ljudi v njih.

Da bi osnovna organizacija sindikata uspešno opravila te in številne druge naloge, mora biti dobro informirana, organizacijsko in kadrovsko usposobljena, njena delovna metoda in funkcija čimbolj natančno urejena, tako z normativnimi akti TOZD kot z lastnimi pravili.

V razpravi so sprožili več vprašanj z namenom, da bi dobili odgovore in da bi slišali priporočila za čimbolj plodno dejavnost osnovne organizacije. Slišati je bilo misel, da so se sindikalne organizacije doslej pogosto ukvarjale z načelnimi zadevami, da niso posvečale dovolj pozornosti metodi dela in usposabljanju za akcije. Obenem so pozdravili zakonska določila, s katerimi sindikalna organizacija dobiva bolj izrazito vlogo v svojem okolju, in prizadevanja, da bi iz metod dela odpravili vse tiste oblike delovanja, ki so težile k splošnim razpravam. Sindikalni sestanki morajo biti konkretni in kratki, je bilo slišati v razpravi.

Predsednik sveta Zveze sindikatov Srbije Djordje Lazić, ki je vodil ta pogovor, je v sklepni besedi poudaril, da ne more biti nobene osnovne organizacije sindikata, ki ne bo proučila svoje vloge in nalog s stališča novega zakona in ustave. Pri tem bomo vztrajali, je poudaril in dodal, da je treba do letnih skupščin ugotoviti, katera zakonska določila je treba vnesti v pravilnike in statutarne sklepe. Da bi pomagali osnovnim sindikalnim organizacijam bomo izdelali vzorčne pravilnike in predloge sklepov, je še poudaril predsednik sveta Zveze sindikatov Srbije.

V. M.

Stanovanja in odgovornost

Zagreb je mesto z močno in morda celo najmočnejšo gradbeno operativo v Jugoslaviji. Mesto potrebuje na leto 8 do 10 tisoč novih stanovanj. Po srednjeročnem načrtu bi morali do leta 1980 zgraditi 30.000 stanovanj. Trenutno je denarja za stanovanja dovolj, zemljišča za graditev, to je bil doslej največji problem, so sedaj pripravljena. Tako

DELAVSKE NOVINE

bodo v naselju Dugave lahko takoj začeli graditi 2.600 stanovanj, v naseljih Gajnice, Prečko in Grana pa 2.000 stanovanj.

To pomeni, da je v stanovanjski „tehnologiji" vse v redu, da ne manjka noben element. V osmih mesecih letos pa so dogradili le 711 stanovanj, smešno malo glede na potrebe. Normalno je, da se v takšnem položaju vsi družbenopolitični dejavniki v mestu, še bolj pa tisti tisoči brez stanovanj, sprašujejo – zakaj? Žal pravega odgovora ni pa tudi krivca še niso našli za zastoj v stanovanjski graditvi. Poskusi, da bi ga našli, so bili omejeni le na nekaj odgovorov brez prave „teže". Najprej so krivili „mestne očete", češ da ni pripravljenega zemljišča, vendar so to kmalu zanikali z dokumentacijo za zemljišče, kjer je možno zgraditi 8.000 stanovanj. Nekdo je skušal najti vzrok v stari zgodbi o pomanjkanju denarja, vendar je bil kmalu razočaran, saj je denarja za stanovanja dovolj.

Zmogljivosti gradbincev so premalo izkoriščene in zato utegnejo gradbinci biti krivi za zastoj, ker nočejo delati. Na koncu sta ostala samo dva „argumenta". Prvi „meri" na vakuum, ki je nastal med prehodom z graditve stanovanj za tržišče na usmerjeno stanovanjsko graditev, po drugem argumentu pa samoupravne interesne skupnosti za stanovanja še niso našle svojega „prostora" pod soncem, tako da ni dovolj pobud in želja za usmerjanje sredstev, ki so namenjena za stanovanjsko gradnjo.

Prvi in drugi razlog pa nikakor ne moreta biti pojasnilo za stagnacijo v stanovanjski graditvi. Prvega, tako imenovanega „vakuuma", ne bi smeli dovoliti, drugi argument pa je še bolj naiven, saj, ko bi ga sprejeli, bi to pomenilo, da se delavec ne zanima za streho nad glavo. Ta teza zlasti ustreza nasprotnikom ustave in samoupravljanja, ki na najrazličnejše načine želijo dokazati, da samoupravne interesne skupnosti niso opravile izpita.

Zaradi vseh teh in nasprotnih „argumentov" bi morali te dni, ko v družbi mnogo govorimo o socialni politiki in analizirano rezultate, dosežene v zadnjih treh letih, jasno in glasno reči, kdo je odgovoren za sedanje stanje v stanovanjski graditvi v Zagrebu? Na odgovor ne čaka samo 50.000 Zagrebčanov, ki so brez stanovanja, ampak čakajo vsi tisti, ki jim je do tega, da bi bili uresničeni dokumenti Zveze komunistov in sindikatov o socialni politiki.

B. ŽALAC

RAZŠIRJENA SEJA PREDSEDSTVA SVETA ZVEZE SINDIKATOV MAKEDONIJE

Priprave na volitve

Povečalo se je število osnovnih organizacij — Zelo kritično o dejavnosti v prejšnjem volilnem obdobju, da bi se izognili ponavljanju napak

Na zadnji seji predsedstva sveta Zveze sindikatov Makedonije so obravnavali družbenopolitične priprave na bližnje volitve osnovnih organizacij sindikatov. Sklenili so, da morajo vse osnovne organizacije volitve opraviti do konca leta, konstituiranje konferenc in njihovih predsedstev pa mora biti končano najkasneje do konca januarja.

Na seji so ocenili, da je sindikat razvil dokaj bogato dejavnost v tem obdobju priprav na volitve. Z uresni-

OD SKOPSKEGA DOPISNIKA

čevanjem statutarnega načela – ena temeljna organizacija združenega dela ena osnovna organizacija sindikata se je povečalo število osnovnih sindikalnih organizacij z 2120 na 2709. Povečanje njihovega števila, s tem pa tudi organizacijska in kadrovska izpolnitev, je prispevalo, da sta se obogatila vsebina dela in družbenopolitična dejavnost in da uspešenje rešujejo probleme.

Na seji so govorili tudi o organiziranju osnovnih organizacij sindikata s stališča uresničevanja zakona o združenem delu ter poudarili, da v posameznih okoljih zaostajajo z organiziranjem sindikata za procesom, ki poteka v združenem delu. Precej pozornosti so posvetili tudi kadrovski politiki oziroma socialni sestavi organov in vodstev sindikata. Ugotovili so, da je 50 odstotkov članov v organih iz vrst neposrednih proizvajalcev. V izvršnih odborih osnovnih organizacij na področju industrije in rudarstva so neposredni proizvajalci zastopani s 65 %, v storitveni dejavnosti s 66, v gradbeništvu z 62, prometu s 64, v kmetijstvu in tobačni industriji pa s 60 odstotki. V vodstvih sindikalnih organizacij so zastopane vse strukture sindikalnega članstva.

Na seji predsedstva so opozorili tudi na nekatere pomanjkljivosti in nedoslednosti, ki so se dogajale v prejšnjem volilnem obdobju. V nekaterih sindikalnih organizacijah kljub temu, da so mnogo govorili o merilih, ni bilo dovolj angažiranosti za njihovo konkretizacijo v lastnih okoljih. Bili so tudi primeri, ko so predlagali nekatere osebnosti, ki ne ustrezajo merilom in jih nekatere celo izvolili v vodstva. Nikjer ni bil zagotovljen demokratičen postopek kandidiranja, dogajalo pa se je tudi, da so popuščali pritiskom tehnobirokratskih sil.

V sprejetih smernicah predsedstvo poudarja, da morajo v predvolilni in volilni dejavnosti prevladovati vprašanja, kot so nadaljnji razvoj socialističnih samoupravnih in družbenekonomskih odnosov, konstituiranje in delovanje TOZD, samoupravno urejanje odnosov v pridobivanju, razporejanju in delitvi sredstev za osebne dohodke, krepitev bistva samoupravne delavske kontrole, delovanje delegatskega sistema in marksistično izobraževanje.

BRANISLAV STANČEVSKI

SINDIKATI BiH O OSNOVNIH ORGANIZACIJAH SINDIKATA

Nova in bogatejša vsebina dela

Zakon o združenem delu dovolj jasno opredeljuje pravice in odgovornosti sindikatov — Prednost organizacijskemu in kadrovskemu usposabljanju osnovnih organizacij

Osnovne organizacije sindikata se soočajo s pomembnimi in številnimi obveznosti. Te so bile sicer določene že prej z ustavnimi in kongresnimi dokumenti zveze komunistov in zveze sindikatov, z zakonom o združenem delu pa bodo zelo kon-

OD SARAJEVSKEGA DOPISNIKA

kretno opredeljene. Z zakonom so določene, tako vsaj predvideva njegov osnutek, številne pravice in obveznosti, vse tisto, kar je funkcija in zamisel obstoja sindikata kot razredne organizacije delavskega razreda.

Koliko pa so osnovne organizacije sindikata usposobljene za uspešno opravljanje teh nalog? Kaj se je v njihovem dosedanjem delu pokazalo kot dobro in kaj je treba spremeniti, dopolniti, prilagoditi novim razmeram in potrebam? Kaj je treba storiti, da bi dobili osnovno organizacijo, ki bi bila nenehno aktivna, ki bi z vsebino in obliko svojega dela zagotavljala akcijo sindikatov? Temu vprašanju je bila posvečena zadnja seja sveta Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine. S tem v zvezi je podpredsednik sveta Ljubo Ninković poudaril:

„Čeprav je čas od 4. kongresa razmeroma kratek, da bi lahko popolneje ocenili vsebino in delovno metodo osnovne organizacije, pa vseeno lahko ugotovimo, da so nastale velike spremembe v njenem delovanju. To je predvsem kvalitetno nova in bogata vsebina dela večine organizacij. Pomanjkljivosti, ki jih še zmeraj ugotavljamo, pa se kažejo predvsem v nepoznavanju osnovnih pravic, dolžnosti in odgovornosti sindikata, v forumskem delu, v formalizmu . . ."

Pri informiranju v osnovnih organizacijah združenega dela, zlasti pa v informiranju članov sindikata so bili doseženi pomembni rezultati, kar zadeva število glasil, prek katerih neposredni proizvajalci dobivajo informacije o vseh vprašanjih. Niso pa redki primeri, ko so v nekaterih okojih zastopane vse oblike obveščanja, delavci pa so kljub temu povsem neobveščeni. Prav zato je potrebno spremeniti način in kakovost tega informiranja.

O tem je govoril tudi predsednik sveta Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine Raif Dizdarević in poudaril, da je TOZD osnova za delovanje sindikata. Med drugim je dejal:

„V sindikatih bo vse manj prostora, da bi nekdo sam izbiral, ali bo nekaj storil ali ne, da se nekdo po svoji izbiri ukvarja z lažjimi, bolj priljubljenimi vprašanji oziroma vse bolj se bo zoževal prostor za tiste sile in težnje, ki so poskušale akcijo sindikatov ohraniti samo na področju socialne skrbi in pomoči, jo utesniti v nekaterih obrobnih in ne bistvenih vprašanjih položaja delovnega človeka in oblasti delavskega razreda. Pravice in odgovornosti sindikata so z zakonom o združenem delu zdaj še bolj natančno opredeljene. Vsaka organizacija in vsak organ sindikata jih mora konkretno uresničevati, mi pa se moramo usposobiti za takšno delo. Prav od tod izvira potreba, da se vprašamo: s katerimi problemi pri uresničevanju takšne vloge osnovne organizacije sindikata se bomo srečali, kakšne naloge nas čakajo in kaj ima absolutno prednost? Moramo seveda izhajati iz tega, da ima v skupnem nadaljnjem vsebinskem, organizacijskem in kadrovskem usposabljanju sindikatov osnovna organizacija absolutno prednost, saj brez nje ni sindikatov, životarili bomo, ne bomo delali tistega, kar moramo . . ."

ESAD NJEMČEVIĆ

ABC odnosov v kolektivu

Dežniki proti jezikom

Piše: Azra Kristančič, dipl. psihologinja

Znan družbeno politični delavec mi je pripovedoval o svojem šoku, ki ga je doživel ob prvi javni kritiki. Bil je takrat še mladinski funkcionar in zadolžen, da organizira zborovanje. Novinar, ki je ta miting spremljal, je o organizaciji in njegovem govoru napisal več slabega kot dobrega.

»Eksplodiral sem, vse skupaj sem vzel kot osebni obračun! Telefoniral sem glavnemu uredniku, ga napadel, zakaj je dovolil iskati takšen članek in to delanje označil kot politično diverzijo — namesto da bi mu pojasnil, kakšne napake je naredil novinar. Še danes me je sram, ko se spomnim, kako sem se takrat zlagal!«

Da, javna kritika. Če smo se na kritiko znotraj kolektiva delno navadili, jo tako ali drugače sprejeli kot pripomoček pri delu in odnosih, tega nikakor ne moremo trditi, če gre za kritiko v sredstvih obveščanja javnosti. Tu pa smo še sila občutljivi. Zlasti pa nas prizadene kritika, za katero mislimo (in morda tako tudi je), da je neupravičena. O možnostih, ki jih naša ureditev ponuja v takšnih primerih, ne bom pisala, ker so znane. Pač pa bi rada zapisala nekaj besed ob vprašanju: »Kako naj omejim vpliv neupravičene kritike, ki me vznemirja?«

Dejstvo je, da so med nami ljudje, ki jih nihče ne more zaustaviti v njihovem nepretrganem kritiziranju. In ker veliko in vse po vrsti kritizirajo, po navadi nimajo časa, da bi preverili, kaj govorijo in kar včasih napišejo za kakšen časnik. Takim ljudem je nedvomno treba tako ali drugače »stopiti na jezik«, nikakor pa ne smemo dovoliti, da nas vržejo s tira, kajti verjemite mi, v glavnem so to ljudje, ki ne razmišljajo o vas ali meni, temveč o sebi, in to vedno ter ob vsakem času. Tisočkrat bolj jih bo spravil v skrbi njihov prehlad, kot pa novica o vaši smrti.

Torej? Nikoli se ne bojte, kaj bodo rekli ljudje, vse dotlej, dokler mislite, da imate prav. Delajte tisto, kar mislite, da je prav, kajti delate ali ne, nekateri vas bodo vedno obsojali. Opravljajte svoje delo kot veste, da je najbolje, nato pa odprite dežnik in kritika naj pada.

Da ne bo nesporazuma: ne trdim, da je treba ignorirati vso kritiko. Daleč od tega. Pred neupravičeno pa se lahko vsaj delno izoliramo.

Samoudeležba pri pridobitvi družbenega stanovanja

VPRAŠANJE:

Zaposlen sem v organizaciji, ki je imela leta 1975 v novem stanovanjskem bloku naročeno dvoinpolsobno stanovanje. Po samoupravnem sporazumu o reševanju stanovanjskih vprašanj je stanovanjska komisija izdelala prednostno listo prosilcev, ki jo je potrdil tudi delavski svet. Na tej listi sem bil uvrščen na 3. mesto, prosilcev pa je bilo seveda več. Prva in druga delavka sta odklonili stanovanje (prva ga je dobila od solidarnostnega sklada, druga pa ni dobila potrebnih stanovanjskih prostorov pri zamenjavi), tako da sem prišel na vrsto za stanovanje. Prednostna lista je bila, kot rečeno, izdelana in potrjena lani, kar pomeni, da sem bil oproščen lastne udeležbe, ker člani moje družine v letu 1974 niso dosegali 50 % osebnega dohodka v SR Sloveniji v minulem letu, kar določa samoupravni sporazum kot kriterij za udeležbo. Vodilni delavci v naši organizaciji, ki so se pogovarjali o udeležbi tudi z organizacijo, kjer je zaposlena moja žena, so stvar toliko časa zavlačevali ter mi nagajali, da sem prejel ključe od stanovanja šele na pomlad letos. S tem pa so zahtevali od mene 5-odstotno udeležbo od vrednosti stanovanja, kajti osebni dohodek družinskega člana moje družine se je v letu 1976 v primerjavi z letom 1974 dvignil. Tako sem bil prisiljen najeti posojilo za lastno udeležbo. Šele tedaj sem dobil ključe od stanovanja.

Ali imam pravico zahtevati vračilo 5-odstotnega deleža?

N. A. – RADOVLJICA

ODGOVOR:

Kot razberemo iz vašega obširnega pisma, so pristojni organi v vaši organizaciji prednostno listo prosilcev izdelali in tudi sprejeli že v letu 1975. Lista prosilcev je bila torej izdelana in dokončno potrjena lani, na podlagi podatkov za posamezne prosilce iz leta 1974. Če so odgovorni delavci vaše organizacije brez potrebe zavlačevali z izročitvijo ključev, tedaj organizacija ni bila upravičena zahtevati od vas 5-odstotne udeležbe. Vaš prispevek je organizacija zahtevala na podlagi podatkov o osebnem dohodku, na družinskega člana za leto 1975, zato menimo, da imate pravico zahtevati, naj vam vrne vaš prispevek.

kupon §

PRAVNIK SVETUJE

TA TEDEN V ŽARIŠČU

Na sestanku koordinacijskega biroja neuvrščenih v New Yorku, na ravni stalnih predstavnikov v ZN, so obravnavali pobudo za sklicanje ministrskega zasedanja 25 držav, ki sestavljajo novo koordinacijsko telo neuvrščenih držav. Na tem zasedanju naj bi ministri proučili izvajanje sklepov, ki so jih sprejeli vodilni državniki neuvrščenega sveta na peti konferenci v Colombu. Kaže, da bo zasedanje že v prvi polovici prihodnjega leta, čas in kraj pa bodo še določili. Na sestanku koordinacijskega biroja so se poleg tega med drugim dogovorili, da se bodo neuvrščene države na sedanjem zasedanju generalne skupščine ZN posvetile predvsem problemom, povezanim z osvoboditvijo narodov afriškega juga, oboroževalni tekmi (in pri tem sklicanju posebnega zasedanja generalne skupščine o razorožitvi) ter ukrepom za okrepitev Združenih narodov in njihove vloge v življenju mednarodne skupnosti.

V pripravah na arabski vrhunski sestanek, ki naj bi se začel v ponedeljek, je šest arabskih voditeljev na sestanku v Riadu sprejelo obetaven načrt za odpravo libanonske krize, ki že drugo leto vznemirja arabski svet in odvrača pozornost od resničnega reševanja najvažnejših problemov Bližnjega vzhoda. V Riadu so se med drugim dogovorili, da se bodo boji med vsemi silami, zapletenimi v libanonske spopade, trajno končali 21. oktobra – vendar do zaključka redakcije še ni bilo novic o tem – in da bodo arabske mirovne sile, katerih glavna naloga bo nadziranje prenehanja bojev in zasedba položajev med sprtimi stranmi, povečali na 30 tisoč vojakov, ki jim bo poveljeval libanonski predsednik Sarkis. V Riadu so tudi potrdili, da je palestinska osvobodilna organizacija edini in zakoniti predstavnik palestinskega ljudstva; arabske države se ne smejo več vmešavati v njene notranje zadeve pa tudi palestinska osvobodilna organizacija se ne sme vmešavati v notranje zadeve drugih arabskih držav. Medtem so v Kairu objavili novico, da sta se predsednika Sirije in Egipta Asad in Sadat v Riadu sporazumela za ponovno navezavo diplomatskih stikov med državama, ki so jih pretrgali junija, in se dogovorila za ustavitev medsebojnih propagandnih napadov.

Pred bližnjo obletnico Francove smrti španska skrajna desnica spet dviga glavo in se nikakor noče sprijazniti niti z najmanjšimi in nepomembnimi spremembami, ki jih doživlja Španija. Korenitih premikov v demokratizaciji družbenega in političnega življenja pa tako ni. Madridska vlada je te dni prepovedala kongres španske socialistične delavske stranke, napovedan za 4. november. Program kongresa, ki ga je stranka poslala vladi, so zavrnili, tako da bo kongres španskih socialistov verjetno na tujem, v Lizboni ali Parizu, na njem pa bodo kot gostje sodelovali tudi nekateri zahodnoevropski socialnodemokratski in socialistični voditelji.

—aš

DOGODKI NA KITAJSKEM

DEJSTVA IN UGIBANJA

Prihodnost bo odgovorila na vprašanje, kako bo kitajsko ljudstvo uresničevalo razvojno pot, kot jo je začrtal Mao Ce-Tung

Razpletanje dogodkov na Kitajskem, ki je letos po predsedniku vlade Ču En-laju in legendarnem maršalu Ču Deju izgubila še tretjega velikana, svojega največjega moža, predsednika komunistične partije in tvorca sodobne socialistične Kitajske Mao Ce-tunga, je še daleč od takšnega razpleta, ki bi omogočil jasne in zanesljive trditve o kitajski prihodnosti. Številne so neznanke, ki prevevajo razmišljanje o nadaljnjih poteh notranjega razvoja te najbolj obljudene države sveta, a vendar je očitno, da bo vse tisto, kar preprosto imenujejo »Maova misel« in kar se je nedvomno zelo globoko zakoreninilo v osemstomilijonskem kitajskem ljudstvu, ostalo glavni temelj kitajske politike — temelj, na katerem bodo novi partijski voditelji Hua Kuo-feng in njegovi sodelavci zidali prihodnost. Številna znamenja pa opozarjajo, da to delo še zdaleč ne bo lahko. Tudi v prihodnje ni mogoče pričakovati, da bo kitajski razvoj premočrten, saj tudi pod Maovim vodstvom ni bilo tako. Mnoga notranja protislovja namreč obremenjujejo kitajsko politiko, v kateri nenehno odseva tudi »boj dveh linij znotraj partije«, kakor Kitajci pravijo razlikam v stališčih o razvijni politiki.

Osrednje vprašanje, okrog katerega se že dolgo krešejo mnenja in spopadajo različne ideje (pa tudi v prihodnje bo po vsej verjetnosti tako), je poenostavljeno tole: kako zagotoviti gospodarski in družbeni napredek dežele, katere gospodarstvo je še vedno oprto predvsem na kmetijstvo, medtem ko se industrija šele uveljavlja in prodira v gospodarsko strukturo. Številni odgovori na to vprašanje se, razumljivo, ponujajo kar sami in so v mejah miselnosti, ki izvira iz zahodne, denimo iz evropske civilizacije, tudi popolnoma logični in morda sprejemljivi. Toda Kitajska zaradi svojih posebnosti noče stopati po že znanih razvojnih poteh in zavrača uveljavljene modele družbenogospodarskega napredka. Eden od vzrokov za takšno ravnanje je nedvomno zelo številno prebivalstvo. Kajti, če se omejimo na en sam možen odgovor na omenjeno osrednje vprašanje, bi materialna stimulacija delavcev očitno zahtevala velika sredstva, ki jih na sedanji stopnji gospodarskega razvoja težko zagotovijo ali pa jih sploh ne morejo zagotoviti. Hkrati pa obstaja tudi nevarnost, da bi takšno nagrajevanje delavcev povzročilo socialne razlike, ustvarilo sloj »bogatejših, privilegiranih« prebivalcev, iz tega pa bi se lahko porodile nove notranje zaostritve in nezadovoljstvo med množicami tistih, ki bi ostali »prikrajšani«. Tudi zaradi tega je pokojni Mao postavil v ospredje — krepko na prvo mesto — politiko, ideologijo, razredni boj. To naj bi bilo glavni dejavnik notranjega napredka, medtem ko so ekonomske zakonitosti razvoja pitisnjene v ozadje in jim ne gre kakšna pomembnejša ali celo odločilna vloga.

Med tujimi spremljevalci dogodkov na Kitajskem se je uveljavila razporeditev raznolikih idej, ki jih zagovarjajo posamezni kitajski voditelji in visoki državni in partijski funkcionarji v dve skupini, ki so jima pogojno nadeli imeni »radikalna« in »zmerna«. Potem ko se je v prvih mesecih tega leta razbohotila kampanja proti podpredsedniku partije in vlade Teng Hsiao-pingu, ki so ga 7. aprila odstavili z vseh partijskih in državnih dolžnosti, so se pred nedavnim znašli na udaru ostre kritike (in tudi v zaporu, kakor pravijo poročila, ki jih uradno še vedno niso potrdili) voditelji druge, »radikalne« skupine, med njimi tudi Maova vdova Čiang Čing; torej prav tisti, ki so najbolj vneto, odločno in prepričljivo razpihovali gonjo proti Teng Hsiao-pingu. Zastavlja se vprašanje, ki tako kot številna druga ostaja brez odgovora, ali potemtakem Teng vendarle ni kriv vsega, česar so ga obdolžili. Zadnja poročila iz Pekinga pravijo, da zaprti »radikali« niso pripravljali le državnega prevrata, marveč so kovali zaroto in rovarili, še ko je Mao živel. Novi predsednik partije Hua Kuo-feng je odločno posegel v te »zarotniške namere« in pokazal, da ima kitajsko krmilo trdno v rokah in da namerava stopati po poti, ki jo je začrtal pokojni Mao Ce-tung. Na vprašanje, kakšni bodo Huovi koraki na tej poti, pa seveda lahko odgovori samo prihodnost.

V. BARABAŠ

kdo je kdo

KURT WALDHEIM

generalni sekretar OZN

Generalni sekretar Združenih narodov dr. Kurt Waldheim je pred dnevi izjavil, da je pripravljen opravljati to funkcijo tudi naslednjih pet let, če mu bo generalna skupščina ponudila mandat. Sedanji mandat se bo Waldheimu namreč letos iztekel in zato mora generalna skupščina na tem rednem zasedanju izvoliti novega generalnega sekretarja.

Waldheim se je rodil leta 1918 v Spodnji Avstriji. O diplomaciji, ki se ji je pozneje posvetil, je resno razmišljal že pred drugo svetovno vojno, ko je v letih 1937-38 študiral na dunajski konzularni akademiji. Diplomat je postal takoj po vojni, ko se je Avstrija, dotlej pokrajina tretjega rajha, rojevala kot neodvisna država. Uspešno se je vzpenjal po stopnicah diplomatske hierarhije, od pripravnika do zunanjega ministra. Leta 1971 se je na volitvah potegoval za položaj avstrijskega predsednika, a ga je bolj znani (zdaj že pokojni) Jonas premagal. Že v času tega volivnega boja je Waldheim želel, da bi nasledil U Tanta v palači Združenih narodov v New Yorku. To pričakovanje se je čez pol leta uresničilo. Kurt Waldheim, avstrijski diplomat po karieri, doktor prava, je postal četrti generalni sekretar svetovne organizacije. Ta položaj je dobil šele po treh glasovanjih. Velike sile sprva nanj niso računale, nato pa so med sedmimi kandidati vendarle namenile podporo prav njemu.

V eni prvih izjav je Waldheim, ko je prevzel položaj generalnega sekretarja ZN, med drugim poudaril: »Tisti, ki mislijo, da bom s premajhno trdnostjo opravljal dolžnost generalnega sekretarja ZN, ali pa me odpisujejo kot mehkužca, ki se noče zameriti — varajo sami sebe. Nisem človek, ki bi pred težavami apatično potisnil glavo v pesek.« Waldheimovo ravnanje je te besede potrdilo, hkrati pa je potrdilo tudi njegovo delovno geslo, da »ni samo ene poti k miru in je zato treba preveriti vse poti«.

V. BARABAŠ

S SEJE KOMISIJE ZA MEDNARODNO DEJAVNOST SVETA ZSJ

Okrepljeno sodelovanje s sindikati neuvrščenih dežel

V minulih dveh letih je mednarodna dejavnost ZSJ precej prispevala k nadaljnji krepitvi ugleda naših sindikatov v svetu in uveljavitvi njihovega avtonomnega položaja ter neuvrščene politike

Mednarodna dejavnost sveta Zveze sindikatov Jugoslavije po sedmem kongresu je bila usmerjena v širjenje in nadaljnjo uveljavitev politike neuvrščenosti. To so poudarili na nedavni seji komisije za mednarodno dejavnost sveta Zveze sindikatov Jugoslavije.

V skladu s celotno mednarodno usmeritvijo naše države je ZSJ v zadnjih dveh letih skušala okrepiti in poglobiti sodelovanje s sindikati neuvrščenih dežel in držav v razvoju. Obenem pa so si jugoslovanski sindikati prizadevali ohraniti doseženo visoko raven stikov s sindikati zahodnih in socialističnih držav ter bogatiti njihovo vsebino.

Svet Zveze sindikatov Jugoslavije je imel v omenjenem obdobju 236 neposrednih stikov in mnogo srečanj na kongresih in mednarodnih srečanjih. Med drugim so bili navezani tudi stiki s sindikati Kitajske in Irana, utrjeno pa sodelovanje s sindikalnimi gibanji iz Grčije, Portugalske in Španije, ki so do nedavna delovala v razmerah fašističnih diktatur.

Takšno delovanje je povečalo tudi zanimanje številnih sindikalnih organizacij, zdravstvenih ustanov, publicistov in novinarjev za sistem samoupravljanja in položaj sindikatov v Jugoslaviji. Ena od oblik tega zanimanja je tudi odločitev Mednarodne organizacije dela, da založi drugo izdajo knjige o jugoslovanskem samoupravljanju.

Poleg številnih študijskih skupin, ki jih je sprejela ZSJ, so jugoslovanski sindikati organizirali tudi sedem seminarjev za posamezne sindikalne organizacije ali regionalne skupine sindikatov. Več predavateljev je odšlo v posamezne države, kjer so gostitelje seznanili z značilnostmi jugoslovanskega samoupravljanja. Pozornost in zanimanje je vzbudilo sodelovanje naših predstavnikov na številnih simpozijih kolokvijih in mednarodnih srečanjih. Za širše in nenehno informiranje tuje sindikalne javnosti o Jugoslaviji in dejavnosti ZSJ je velikega pomena revija »Jugoslovanski sindikati«, ki izhaja v štirih jezikih.

Tudi izmenjava izkušenj in sodelovanje na področju samoupravljanja v Jugoslaviji ter sodelovanje delavcev v upravljanju v drugih državah je pomenilo eno pomembnejših oblik mednarodne dejavnosti.

V celotni mednarodni dejavnosti ZSJ imajo pomembno mesto zvezni odbori, republiški in pokrajinski sveti ter nekateri občinski sindikalni sveti in delovni kolektivi. Ti so sodelovali z velikim številom ustreznih sindikalnih organizacij v Evropi.

Mednarodna dejavnost Zveze sindikatov Jugoslavije je prispevala k nadaljnji krepitvi ugleda naših sindikatov v svetu in uveljavitvi njihovega avtonomnega položaja in neuvrščene politike, ki jo uveljavljajo.

V. V.

Kot gost Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije je tudi Slovenijo obiskala delegacija Sindikata kovinskih delavcev Nemške demokratične republike. Gosti iz NDR so obiskali Železarno Jesenice, Litostroj in Saturnus in si ogledali kulturne in zgodovinske znamenitosti Ljubljane. V omenjenih delovnih organizacijah so jih seznanili z načinom odločanja delavcev pri nas, delovnimi in življenjskimi razmerami, samoupravnim planiranjem, vprašanji ustvarjanja in razporejanja dohodka ter delitvijo sredstev za osebne dohodke, naposled pa še z vlogo in nalogami sindikata v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela. Med obiskom v RO Sindikata kovinskih delavcev Slovenije pa se je razgovor osredotočil na vsebino osnutka zakona o združenem delu in na organiziranost sindikatov pri nas. Foto: Andrej Agnič

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Preprečevanje padcev z višine

Dela na višini predstavljajo trajno možnost težkih in smrtnih nesreč zavoljo padca v globino. Številni predpisi urejajo varstvo pri delih na višini, kljub temu pa je vsako leto nekaj tipičnih smrtnih primerov zaradi padcev. Kaj je vzrok za takšne pojave?

Še vedno velja prepričanje, da so montažna dela na višini posebna skupinska dela, zidarska dela ali posebna vzdrževalna dela obrtnega značaja. Ta dela imajo po navadi kratke roke, cene storitev so določene po cenikih del. Obe okoliščini pa vzbujata vtis in prepričanje, da so temeljitejši in dosledni varnostni ukrepi predragi, kadar gre za storitve na višini.

Večkrat slišimo vprašanje: „Kdo nas bo še zaposloval, če bomo storitve podražili še za varnost? “ Gre za izrazito obrtniško miselnost, ki šteje za produktivno delo le neposredno ročno delo, ne pa tudi priprav za varnost. Podoben primer je bil pri dimnikarjih, ki se morajo po opravljenem delu okopati. Kopanja niso mogli razumeti, kot storitev, ki jo je treba plačati. V Franciji so to področje temeljito preuredili na zahtevo zdravstvenega varstva: po opravljenem delu se dimnikar mora okopati, naoljiti kožo ter opraviti še drugo za svojo higieno. Čas teh opravil traja dnevno 4 ure – poleg ur rednega dela na dimnikih in s sajami. Toda to opravljanje osebne higiene je vračunano v ceni storitev in je vračunano v osebnem dohodku delavca. Učinek takšne ureditve je izredno popravil zdravstveno stanje in dobo zaposlitve dimnikarjev.

Posebno bi morali urediti za vsa dela na višini. Postopke montaže in varnostne ukrepe je treba pri delih na višini temeljito predvideti tako v pripravi dela, v porabi časa, v kalkulacijah in v ceni. Na vsak način pa je treba s temeljitimi pregledi preizkusiti zanesljivost uporabe varnostnih ukrepov.

Posebno pomembna za varnost ljudi na višini pa je:

1.) specializacija delovodij skupin in tehničnih vodstev za delovne postopke na višini. Takšna specializacija bi morala biti prirejena po posebnem programu;

2.) posebni delovni pouk za delavce in opravila na višinah, ki obsega: znanje, izkušnje, spretnosti, vedenje, upoštevanje, montažo in demontažo varstvenih zahtev. Seveda je treba za ta del pouka z metodo študija dela in časa proučiti vse stopnje dela, vse elemente, gibe, kretnje ter tudi normirati vsa sredstva za delo (material, orodja, posode, zaboje, sestavne dele odrov in drugo);

3.) kompleksna standardizacija sredstev za delo, sredstev za varnost in vseh dejavnikov delovnega okolja na višini. Ta del standardizacije je še posebej pomemben za „nepropustno stanje organizacije dela na višini,“ ki ne dopušča nobenega dela, gibov ali opravil, ki niso vnaprej predvidena, določena in utrjena. Poleg tega je treba standardizirati tudi dvigala za material in ljudi, postopke nadzora, osebno opremo.

Da bi lahko zadostili zahtevam kompleksne standardizacije za delo na višini, moramo seveda izhajati iz profila osebnih delovnih sposobnosti in usposobljenosti za delo na višini. Le delavci v določeni življenjski dobi, z določenimi utrjenimi življenjskimi navadami, fizično zdržljivi in psihično popolnoma uravnovešeni lahko opravljajo takšna dela.

Skratka nevarnosti za ljudi, ki delajo na višini, je možno predvidevati, prav tako pa jih je možno tudi obvladovati, vendar je zato potreben podroben študij delovnih postopkov, delovnih razmer in dejavnikov, ki jih je treba glede varnosti in zdravja – tudi standardizirati.

IX. srečanje bratstva in enotnosti

Srečanja „Bratstva in enotnosti 76“ so potekala v duhu splošne jugoslovanske manifestacije kot dolg naše generacije do ustreljenih rodoljubov v oktobru 1941. Takrat so namreč okupatorji ustrelili 6000 delavcev, kmetov in otrok iz vseh krajev naše domovine.

Svet Zveze sindikatov občine Kraljevo želi s srečanji oživiti spomine na generacijo, ki se je oktobra 1941 leta golih rok uprla okupatorju. Športna srečanja delavcev zavzemajo v teh manifestacijah pomembno mesto. Letos je sodelovalo 19 ekip z 272 tekmovalci iz 19 mest naše domovine. Športniki so se pomerili v štirih športnih panogah. V šahu je v konkurenci 18 ekip in 72 tekmovalcev največ uspehov je dosegla ekipa iz Zagreba, v namiznem tenisu je od 17 ekip in 68 udeležencev dobila največ točk ekipa iz Novega Sada, v streljanju je v konkurenci 16 ekip in 64 tekmovalcev zmagala ekipa Kruševca, v keglanju pa je med 14 ekipami in 56 športniki dosegla največji uspeh ekipa Ljubljane.

Upoštevaje dosežene rezultate v vseh športnih disciplinah, je na letošnjem IX. jugoslovanskem srečanju BRATSTVA IN ENOTNOSTI ekipni zmagovalec ekipa mesta MARIBOR, ki je dobila prehodni pokal pokrovitelja te manifestacije sveta Zveze sindikatov Jugoslavije.

Hkrati s športnimi tekmovanji so v Kraljevu potekali pogovori samoupravljavcev na temo POLOŽAJ SINDIKATA V ZDRUŽENEM DELU, ki jih je vodil predsednik sveta Zveze sindikatov Srbije tov. ĐORĐE LAZIĆ.

Ljubljana je na IX. srečanju, sodelovala že petič. Zastopali so jo športniki Dela, Elektrotehne, IMP in Instalacij.

TATJANA ZADNIK

Prehodni pokal športnikom Talisa

S svečanim zaključkom in s podelitvijo pokalov, priznanj in medalj najboljšim so se v Mariboru končale V. športne igre delavcev industrije piva in slada Jugoslavije. Letošnje igre je odlično organiziral HP Talis, udeležilo pa se jih je rekordno število – 1300 športnikov iz 30 pivovarn Jugoslavije. Tekmovalci so se pomerili v petih panogah: v nogometu, namiznem tenisu, kegljanju, šahu in prvič tudi v streljanju.

K športnemu delu pa so letos dodali tudi večer bratstva in enotnosti, ki je dal „pivovariadi“ širšo družbenopolitično razsežnost. Na večeru bratstva in enotnosti so sodelujoči poslali protestno pismo, v katerem navajajo, da se tudi delavci piva in slada Jugoslavije pridružujejo mnenju delovnih ljudi Jugoslavije in vse napredne javnosti v svetu, ki protestirajo proti ravnanju uradne avstrijske vlade v zvezi s preštevanjem manjšin v Avstriji.

Organizator HP Talis, ki letos slavi 200-letnico pivovarstva v Mariboru, je zbrane športnike od Gevgelije do Triglava seznanil tudi s kulturno zgodovinskimi znamenitostmi Maribora.

Na športnem področju so poleg odlične organizacije presenetili domačini tudi z osvojitvijo prvega mesta v skupnem seštevku, čeprav v posameznih panogah niso osvojili nobenega prvega mesta. Izenačenost in borbenost je bila odlika domače ekipe, ki je zasluženo osvojila pokal poslovnega združenja industrije piva in slada Jugoslavije.

Rezultati – nogomet: Nova Gradiška, Čelarevo, Skopje, . . . 9. Maribor, . . . 19. Ljubljana; N. tenis: Zagreb, Maribor, Bečej, . . . 13. Laško, . . . 18. Ljubljana; Kegljanje: Beograd, Osijek, Zrenjanin, . . . 6. Maribor, . . . 11. Ljubljana, 12. Laško; šah: Tuzla, Osijek, Pančevo, . . . 10. Maribor, . . . 26. Laško . . . 28. Ljubljana; Streljanje: Karlovac, Laško, Svetozarevo, . . . 5. Maribor, . . . 12. Ljubljana;

Skupna uvrstitev: HP Talis 131 točke, 2–3. Osijek, Beograd 118, 4. Čelarevo 117, Banjaluka 112, Zrenjanin, Karlovac 109, . . . 19. Laško 78, 21. Ljubljana 75.

HOKEJSKI KLUB OLIMPIJA V SEZONI 1976-77

Preobrazba našega športa je nedvomno dobila svoje korenine tudi v hokejskem športu v Ljubljani. Hokejski klub Olimpija je zakorakal v novo sezono ne samo pripravljen, temveč tudi organiziran na osnovi znanih stališč in še posebej portoroških sklepov. Bistven napredek v delovanju Hokejskega kluba Olimpije je zlasti na področju množičnosti, rekreacije, utrjevanja in vzgoje mladine. Zapisana programska osnova že daje prve rezultate, čeprav je klub usmerjen v dolgoročno sistematično vključevanje in aktivno delovanje širokega kroga tistih, ki potrebujejo ne samo sprostitve, temveč tudi aktivno rekreacijo na ledu.

Hokejski klub Olimpija se je posebej usmeril v povezovanje z najmlajšimi in delovnimi kolektivi, saj le tako lahko pride z načrtnim delom do potrebne širine, ki bo ne le osnova za rekreacijo mladine in delovnih ljudi, temveč tudi osnova za razvoj vrhunskega hokeja pri nas. Klub je s podporo Hokejskega kluba Tivoli in z začetnimi dogovori s Hokejskim klubom Slavija že izoblikoval načela dela, ki bodo rodili sadove že v najbližnji prihodnosti.

Hokejski klub Olimpija prejema letno komaj 1,05 milijonov dinarjev, zato mora razliko do letnih izdatkov v višini 2,8 milijona pokrivati iz drugih virov, kot denimo iz vstopnin in podobno. To ni samo veliko breme za amaterske delavce kluba, temveč tudi onemogoča intenzivno delovanje na področju množičnosti. Eden pomembnih ukrepov za kvalitetno reševanje te problematike je povezava kluba s temeljnimi organizacijami združenega dela. Mestni sindikalni svet je posredoval vsem predsednikom osnovnih organizacij sindikata v vseh delovnih organizacijah v Ljubljani in okolici napotilo, kako naj najustrezneje pomagajo razvoju hokejskega športa v Ljubljani. Osnova tega napotila je, da bi sindikalne organizacije za člane svojih kolektivov nakupile stalne vstopnice za vse tekme, ki jih bosta imela Olimpija in Tivoli v letošnji sezoni.

Hokejski klub Olimpija pričakuje, da si bodo predsedniki sindikalnih organizacij in vsi člani sindikata prizadevali, da bo v najkrajšem času prišlo do dogovorov za stalne vstopnice in da se bodo sindikalne organizacije v svoji aktivnosti uveljavile tudi na področju hokejskega športa v Ljubljani.

SLAVKO TROŠT

LJUBLJANA

Smiselna reorganizacija

Že lani so se slovenski gradbinci odločili, da bodo reorganizirali svoje letne športne igre. Z leti so namreč postale tako množične, da jih je bilo možno organizirati le še v Ljubljani. Z množičnostjo so hitro naraščali tudi stroški prireditve, saj je bilo potrebno samo za najemnino športnih objektov odšteti že sto in sto tisoče dinarjev. Skratka, razlogov za reorganizacijo je bilo več kot dovolj.

Letos so bile športne igre gradbincev prvič „po novem“. Tekmovanja v posameznih panogah so bila po področjih, in to vsa na en dan – na prosto soboto, še lani pa se je srečanje gradbincev vleklo od četrtka do nedelje. Igre so torej „po novem“ poenostavljene, cenejše – manj je potovanj, manj dnevnic in nič več izrednega plačanega dopusta – in mimo vsega tudi bolj množične. Torej, reorganizacija je nedvomno dosegla svoj namen.

Letošnjega športnega srečanja slovenskih gradbenih delavcev se je udeležilo 73 organizacij združenega dela. Nastopilo je 350 ekip z blizu 3000 tekmovalci, kar predstavlja rekordno udeležbo. Kljub omenjenemu pa so bili stroški organizacije kar za tretjino manjši v primerjavi z lani, kar nedvomno govori samo v prid novemu tekmovalnemu sistemu.

-a

KRANJ V ZNAMENJU SINDIKALNIH TEKMOVANJ

PRIVLAČNA REKREACIJA

Razveseljivo in hkrati spodbudno je, da so prizadevni člani komisije za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu Kranj že pred začetkom letošnjih, 10. jubilejnih delavskih športnih iger pripravili več zanimivih tekmovanj in prireditev. Najprej je velemojster Bruno Parma na pomlad odigral simultansko na 40 deskah, sledilo je sindikalno šahovsko prvenstvo Kranja, na katerem je sodelovalo 20 štiričlanskih ekip, potem je prišel na vrsto šahovski hitropotezni turnir z udeležbo 42 tekmovalcev, itd. itd. Skratka, marljivi športni delavci v vodstvu kranjskih sindikatov so v zadnjih mesecih opravili precej dela. Zdaj so v polnem razmahu letne sindikalne igre.

„Najprej smo organizirali sindikalno prvenstvo Kranja v plavanju,“ pripoveduje Darko Šegula, sekretar komisije za šport in rekreacijo pri občinskem svetu Zveze sindikatov. „Zlasti zadovoljni smo bili z udeležbo žensk, saj je na tekmovanju nastopilo 35 plavalk, to pa je precej več kot lani. Sicer pa je na plavalnem prvenstvu sodelovalo v štirih starostnih skupinah 108 tekmovalcev in tekmovalk iz 12 organizacij združenega dela. Posebno pohvalo zaslužijo plavalci osnovne organizacije sindikata GP Projekt, ki so poskrbeli za najbolj množično udeležbo.“

Toda to je le del aktivnosti komisije. Kranjski sindikati so se namreč letos vključili tudi v akcijo za organizacijo plavalne šole. Ugotavljajo namreč, da je bilo njihovo sodelovanje v tej akciji več kot potrebno, zlasti ker želijo med zaposlenimi v delovnih organizacijah poživiti zanimanje za plavanje.

TEKMOVANJE PO PROGRAMU

Medtem ko je na lanskih sindikalnih igrah v Kranju sodelovalo več kot 1700 športnikov iz skoraj vseh delovnih organizacij občine, pričakujejo prireditelji, da bodo z udeležbo na letošnjih igrah presegli rekord iz leta 1975.

„S tekmovanji letos resda nekoliko kasnimo,“ nadaljuje Darko Šegula, „vendar to ne pomeni, da ne bomo uresničili zastavljenega programa. Tako smo pred nedavnim poleg tekmovanj v balinanju, kegljanju in v šahu končali košarkarsko prvenstvo. Naslov letošnjega občinskega prvaka je osvojilo moštvo osnovne sindikalne organizacije Iskre-elektromehanike. Ker je ta ekipa že tretjič zapored na košarkarskem turnirju osvojila prvo mesto, je dobila v trajno last prehodni pokal občinskega sindikalnega sveta. Podobno kot lani in predlani košarkarji Iskre tudi letos niso imeli enakovrednega tekmeca in so zlahka osvojili najvišji naslov. V zaključno tekmovanje so se poleg moštva Iskre uvrstile še ekipe Tekstilindusa in Industrije bombažnih izdelkov. Na skromno udeležbo, v dveh skupinah je nastopilo samo 8 moštev, je precej vplivalo slabo vreme, zato marsikatera ekipa ni prišla na igrišče, da bi odigrala prvenstveno srečanje. Naj bodo razlogi za slabo udeležbo na košarkarskem turnirju taki ali drugačni, odločili smo se, da bomo tekmovanje v bodoče organizirali v dvoranah. Prav tako pripravlja komisija za košarko pri občinski telesnokulturni skupnosti nov tekmovalni pravilnik, s katerim naj bi sindikalnim ekipam omogočili tekmovanje skozi vse leto . . .“

TEKSTILINDUS IN SAVA B

Pred dnevi so v okviru jubilejnih sindikalnih športnih iger končali tudi z moštvenim prvenstvom v balinanju. Prvo mesto so prepričljivo osvojili tekmovalci Tekstilindusa (Škrab in Lebar) pred ekipo GP Projekt (Ros in Pevec) ter dvojico telesnokulturne skupnosti Kranj (Lampret in Čadež).

Kljub izredno slabemu vremenu in skoraj nemogočim razmeram za igro, saj so bila igrišča podobna zorani njivi, so organizatorji srečno „pripeljali do konca“ tudi letošnje sindikalno prvenstvo v malem nogometu. Tekmovanja se je udeležilo rekordno število ekip – v 33 moštvih je aktivno sodelovalo več kot 300 delavcev, to pa pomeni, da je dosegel mali nogomet poleg smučanja in kegljanja na sindikalnih športnih igrah največjo množičnost. Prvo mesto je osvojila druga ekipa Save pred podjetjem IKOS, Tekstilindusom in Planiko. Slednjič so v teh dneh začeli s tekmovanjem tudi vaterpolisti. Na turinirju nastopa 10 ekip osnovnih sindikalnih organizacij.

I. V.

SKRB ZA AKTIVEN ODDIH V GIP GRADIS

Zelena luč za poklicnega organizatorja

Kegljaški klub Gradis je slavil svoj srebrni jubilej

Kegljaški klub Gradbenega industrijskega podjetja Gradis je te dni slavil srebrni jubilej. Velika proslava, povezana s 25. obletnico organiziranega športnega kegljanja v Sloveniji, je bila na novem štiristeznem avtomatskem kegljišču Gradisa, zato je bila proslava še toliko bolj slovesna, saj nam takih in podobnih športnih objektov v Sloveniji še kako primanjkuje.

Pravimo, da je bila proslava jubileja velika. Za to je bilo več razlogov. Med drugim tudi ta, da so Gradisovi kegljači resnično veliko prispevali k uveljavljanju kegljanja doma in v svetu in da so razmeroma že zelo zgodaj omogočili svojim delavcem zelo prijetno in zdravo obliko športne rekreacije.

IGRE MORAJO OSTATI!

Danes ima Gradis znotraj svojih 18 temeljnih organizacij združenega dela številne športne klube in sekcije po vsej Sloveniji. Delovna organizacija namreč zaposluje več kot 6500 ljudi, zato so tudi potrebe po možnostih za aktivno razvedrilo razmeroma zelo velike.

»Da bi približali športno rekreacijo čim večjemu številu zaposlenih, si v Gradisu prizadevamo, da bi aktivno razvedrilo postalo vsakdanja skrb . . .«, nam je pripovedoval Jernej Jeršan, ki v Gradisu vodi komisijo za šport in rekreacijo pri konferenci sindikata. »Zato naši športniki nikoli ne počivajo saj so srečanja na sporedu skozi celo leto. Enkrat letno organiziramo tudi svoj športni dan na ravni organizacije združenega dela, na katerem se zbere do 600 ljudi. Omenjeno športno srečanje je postalo že tradicionalno. Doslej smo ga organizirali že dvaindvajsetkrat in za vse nas predstavlja nekak pregled opravljenega dela na športnem področju in obenem seveda priložnost, da si sežemo v roke Gradisovci iz najrazličnejših krajev . . .«

Na svojih letnih športnih igrah tekmujejo delavci Gradisa v enajstih športnih panogah. Tekmovalni program je enak programu letnih športnih iger gradbenih delavcev Slovenije, kar seveda ni naključje. Na športno srečanje na republiški ravni se namreč Gradisovci pripravljajo zelo resno, kar dokazujejo med drugim tudi njihove osvojene lovorike, prav interna tekmovanja pa predstavljajo najboljšo priložnost za organizacijo množične rekreacije. Iz množičnosti pa raste tudi kvaliteta.

Dejali smo, da poteka športna aktivnost v tej organizaciji združenega dela skozi vse leto. In res, tudi v zimskih mesecih Gradisovci ne držijo križem rok. Radi obiskujejo najrazličnejša smučišča, še posebej pa Pohorje in Golte, kjer imajo svoji počitniški postojanki, ki sta dostopni v vseh letnih časih. Da so športniki Gradisa tudi navdušeni smučarji, dokazujejo med drugim tudi njihova redna srečanja na snegu. Letošnjo zimo bodo organizirali že svoje šestnajste zimske igre!

V Gradisu pravijo, da predstavljajo tradicionalna športna srečanja za mnoge delavce veliko spodbudo pri njihovem športnem udejstvovanju in da se jim zato tudi v prihodnje ne mislijo odpovedati. Ob tem zatrjujejo, da se vložena sredstva v športna srečanja nekajkrat obrestujejo.

VEČ POZORNOSTI LJUDEM NA GRADBIŠČIH!

»Ker številni naši delavci žive na gradbiščih zunaj mestnih središč, si v Gradisu prizadevamo, da bi kar najbolj poskrbeli tudi za te naše ljudi, ki so že tako za marsikaj prikrajšani . . .«, je razlagal Jernej Jeršan. »Zato gradimo na najrazličnejših gradbiščih igrišča in športne naprave, čeprav pogosto zelo improvizirane, da si ljudje lahko na zdrav in prijeten način krajšajo prosti čas. Marsikaj je že bilo storjenega za naše delavce na terenu, seveda pa še vedno ne dovolj. Tega se v polni meri tudi zavedamo, zato smo sklenili, da bomo našim ljudem posvetili še več pozornosti . . .

Ob tem v Gradisu ugotavljajo, da bo treba vnesti v skrb za aktivno razvedrilo zaposlenih tudi več strokovnosti. Zato so se odločili, da bodo zaposlili človeka, ki se bo poklicno ukvarjal z rekreacijo zaposlenih. S tem namenom so letos že sistematizirali delovno mesto organizatorja rekreacije. Pravijo, da bo imel kljub razvejani športni dejavnosti kar veliko dela. In nedvomno imajo prav. Marsikaj se namreč da storiti s prostovoljnim delom, vsega pa gotovo ne. Še posebno, če šteje kolektiv več kot šest tisoč ljudi.

A. ULAGA

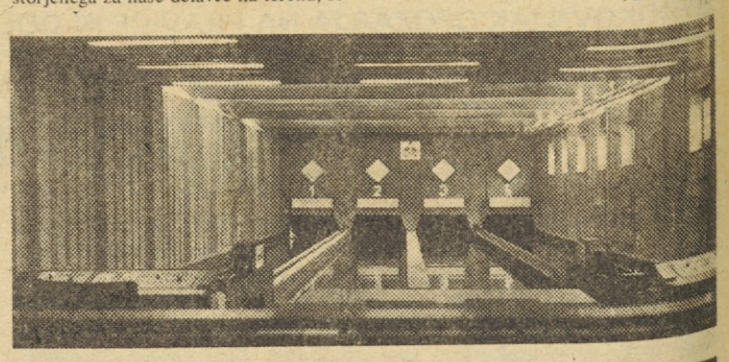

Notranjost novega športnega objekta Gradisa, ki nedvomno šteje med najlepše v Sloveniji.

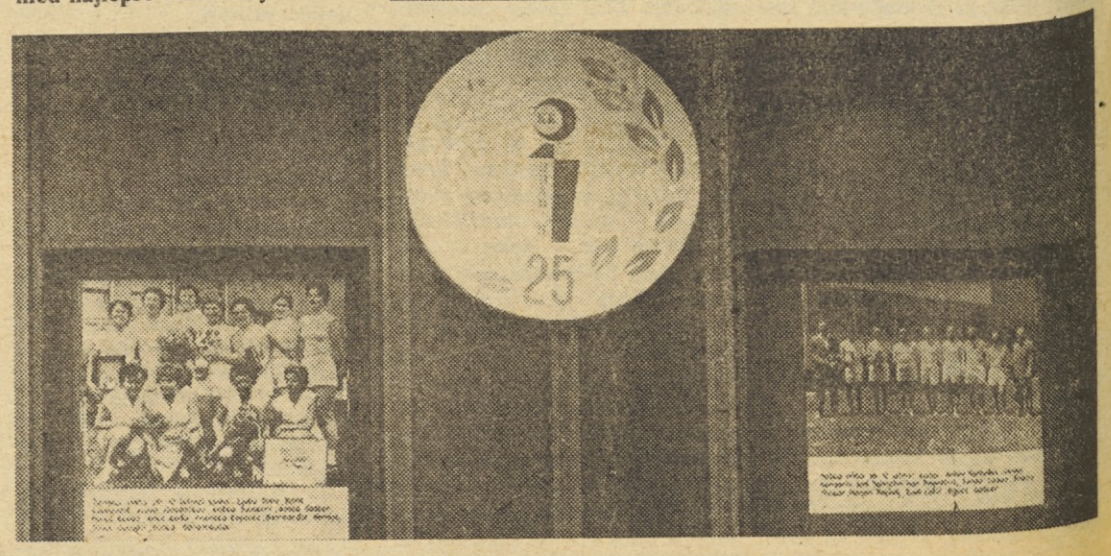

STAVKOVNO GIBANJE V TOVARNI VERIG LESCE (II.)

Enotni tudi v najtežjih trenutkih

Ob 40-letnici stavkovnega vala 1935-1936

Piše: Zorka Tribušon

STAVKA ROČNIH IN ELEKTROVARILCEV

Na razredno osveščanje delavstva tovarne verig je močno vplivalo tudi napredno delavsko društvo „Svoboda", ki je bilo v Lescah ustanovljeno jeseni 1923. leta. Društvo je bilo zelo delavno, razpolagalo je z dokaj bogato knjižnico, imelo je dramski krožek in pevski zbor. Zelo priljubljeni so bili prvomajski delavski izleti, ki jih je organizirala „Svoboda". Gotovo je bila podjetnost podružnice v Lescah povod za to, da so poleti 1928. leta organizirali prvi festival gorenjskih „Svobod". Oblasti so najprej odobrile festival, zadnji trenutek pa so ga prepovedale in orožniki so razgnali zgodnje dopoldanske udeležence. Niso pa mogli preprečiti glavnega dela festivala – popoldanskega programa, na katerega so se pripeljali z vlaki pevski zbori „Svobod" iz Krope, Gorij, Blejske Dobrave in Javornika in še kovinarska godba z Jesenic skupaj z drugimi udeleženci. Festival je bil izraz enotnosti in razredne zavesti gorenjskega delavstva.

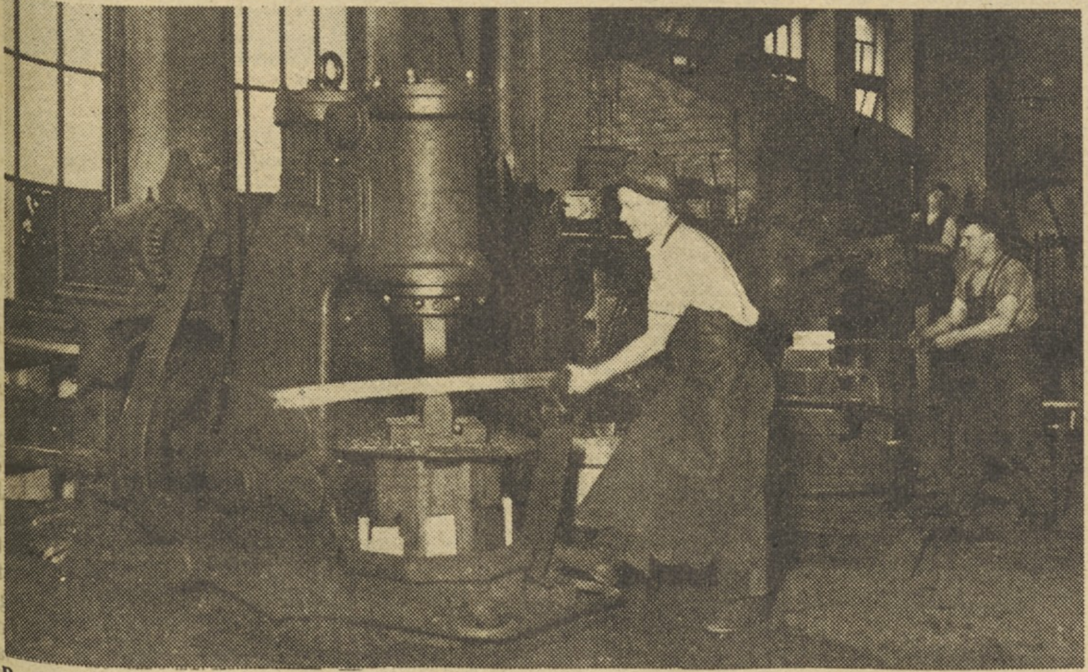
Predsednik stavkovnega odbora Lenat Petrač pri delu v tovarni leta 1935

Zanimivo spremembo je sprožil v tovarni verig pojav fašistične organizacije jugoslovanskih nacionalistov – Orjune. Njen član Ivan Magušar je namreč postal tudi namestnik ravnatelja. Organiziral je svoje somišljenike, ki so s kamenjem razbili okna na stanovanju ravnatelja Haberleja, ki je takoj zapustil Lesce. Magušar je računal na njegovo službeno mesto, a je bil razočaran. Upravni odbor delniške družbe je za novega ravnatelja imenoval inž. Hienga. Magušar je kmalu zapustil službeno mesto, nato pa so ga izločili tudi kot delničarja.

Leta 1925 se je Društvo kovinarjev in sorodnih strok preimenovalo v „Druženje radničkih sindikalnih saveza Jugoslavije" (SMRJ), v katerega so se po reorganizaciji vključili tudi kovinarji iz tovarne verig v Lescah. Tedaj je bil za predsednika podružnice izvoljen Anton Dežman st., za tajnika pa Marija Justinova.

Podružnica SMRJ v Lescah je v začetku leta 1926 dosegla novo zmago: organizirala je namreč dvodnevno stavko ročnih in elektrovarilcev. Dosegli so 15-odstotno zvišanje mezd, kar je bil pomemben uspeh. Tokrat je posebno dobro nastopal glavni delavski zaupnik Franc Mulej. Ker uprava podjetja ni uspela preprečiti enotnega nastopa, neposredno po stavki pa ni uspela izvajati represalij proti organizatorjem stavke in najbolj odločnim delavcem, je po nekaj dneh začela s šikanami. Premeščala je najbolj „borbene" na slabše plačana mesta, hoteč tako povzročiti demoralizacijo med delavci. Tokrat sta bila prizadeta delavca Edo Paulus in Saksida. Ker intervencija delavskih zaupnikov zanju ni uspela, sta zapustila tovarno.

Devetega maja 1926. leta je podružnica SMRJ v Lescah razvila svoj prapor. Slovesnosti so se udeležili predstavniki oblastnega odbora SMRJ iz Ljubljane, člani SMRJ z Jesenic s kovinarsko godbo, člani „Svobode" z Jesenic, Blejske Dobrave in Krope. Tako je slavje prešlo v množično manifestacijo.

V LETIH ŠESTOJANUARSKE DIKTATURE IN GOSPODARSKE KRIZE

Šestojanuarska diktatura je s svojim nasiljem segala tudi v vrste delavcev v tovarni verig. Orožništvo je na vsakem koraku skušalo razbijati napredno delavsko gibanje. Vohunili so za delavskimi organizatorji, vdirali v njihova stanovanja in delali preiskave pri funkcionarjih: Martinu Brencetu, Mariji Justinovi, Pavlu Magdiču, pri Triplatovih in drugih. Aretirali so Janeza Gašperšiča, Pavleta Magdiča in Jožeta Podobnika ter jih zasliševali na orožniški postaji v Radovljici. Ker pri nikomer od njih niso našli obremenilnega gradiva, niso mogli izvajati represalij ne nad njimi ne nad njihovo organizacijo.

Leta gospodarske krize so močno poslabšala položaj delavstva tudi v tovarni verig. Vodstvo tovarne je delavce odpuščalo, drugim pa določalo vsak mesec 3 do 7-dnevni brezplačni dopust. Seveda so bili prvi na udaru kompromitirani organizatorji delavskega gibanja: bolj kot delavcem, ki so bili odvisni samo od dela svojih rok, so prizanašali polproletarcem. V teh letih pomanjkanja in bede so se delavci še bolj strnili okrog svoje strokovne organizacije. Po medsebojnem dogovoru so z enotnim nastopom prek svojih zaupnikov dosegli glede na to, da podjetje ni imelo dovolj naročil, da so bili vsi delavci zaposleni s skrajšanim delovnim časom.

Ob vseh teh organiziranih delavskih prizadevanjih ne moremo mimo vodilnega gorenjskega komunista Staneta Žagarja, učitelja na Srednji Dobravi pri Kropi. Ta ni pomagal samo na kulturnoizobraževalnem področju DKD „Svoboda" Lesce, temveč je nenehno spremljal tudi delo podružnice SMRJ v tovarni in ga usmerjal.

V tem času, ko so socialne razmere delavstva postale kritične, je Žagar predlagal podružnici SMRJ sestanek vsega delavstva, na katerem so delavcem razlagali politiko izigravanja, ki jo je vodila uprava podjetja. 3)

Olja je prilival ognju ob razmerah, v katerih so se znašli delavci v tovarni, še leščanski župan Gabrijel Ažman. Odnos do izkoriščanega delavstva kaže njegova izjava v letih krize: „Kruh bi bilo obesiti tako visoko, da bi ga delavci težko dosegli." 4)

Po tem svojem geslu je mož skušal z župansko avtoriteto tudi ukrepati. Ko je Delavska zbornica iz Ljubljane leta 1932 poslala podporo, namenjeno brezposelnim delavcem, članom podružnice (SMRJ) na občino, jo je hotel razdeliti delavcem s podeželja, zaposlenim pri komunalnih delih. Šele po intervenciji Delavske zbornice je takratni predsednik sindikata Lenart Petrač lahko razdelil podporo brezposelnim članom, ki jim je bila namenjena. S takimi akcijami je Ažman skušal jemati ugled podružnici (SMRJ) in spodbuditi nesoglasja med delavstvom, ki pa je bilo razredno že dovolj osveščeno, da ni nasedlo tem poskusom.

Ko je svetovna gospodarska kriza začela popuščati in so v tovarni uvedli proizvodnjo nekaterih novih izdelkov, se je gospodarski položaj podjetja občutno izboljšal. Uprava je seveda zdaj ponovno uvedla poln delovni čas. Hotela je to prikazati kot plod svoje izredne prizadevnosti in razumevanja za delavstvo. Delavci so položaj dobro razumeli in so začeli organiziran boj za izboljšanje svojega ekonomskega položaja. Vodstvo podjetja je zdaj začelo zniževati akordne postavke v posameznih obratih z namenom, da zniževanje prej ali slej razširi na vso tovarno. Prišlo je do mezdnih pogajanj, na katerih so delavci odločno zahtevali prek svojih zaupnikov upoštevanje vsakoletne podpisane kolektivne pogodbe. Uprava pa se je tem dogovorom skušala izmikati in je še naprej izigravala, kjer je le mogla. Kršitev kolektivne pogodbe je delavstvo vse bolj razburjalo in prav zaradi tega se je boj za delavske pravice v letu 1934 še bolj zaostroval. Ob naraščajoči draginji so delavci vse odločneje zahtevali zvišanje mezd, plačan 6-dnevni bolniški dopust in plačan letni dopust.

3) Lenart Petrač: Spomini na Staneta Žagarja

4) Ustni vir: Lenart Petrač

— Vidite, nas pomanjkanje premoga sploh ne skrbi. Kurili bomo z odvečnimi produkti naše administracije!

Karikatura: I. Antič

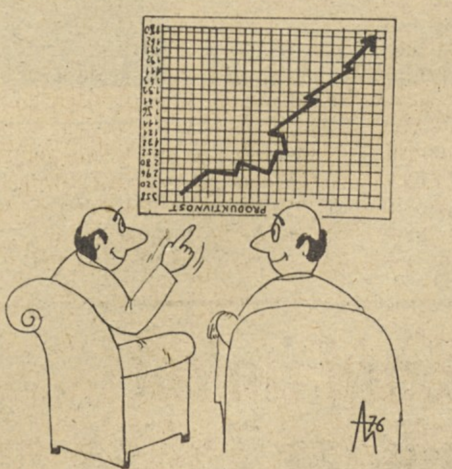

— Če vse skupaj pogledamo iz malce drugega zornega kota, pravzaprav ni slabo . . .

Karikatura: M. Alaševič

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 28. 10.1976 na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA. Nagrade 200, 150 in 100 din.

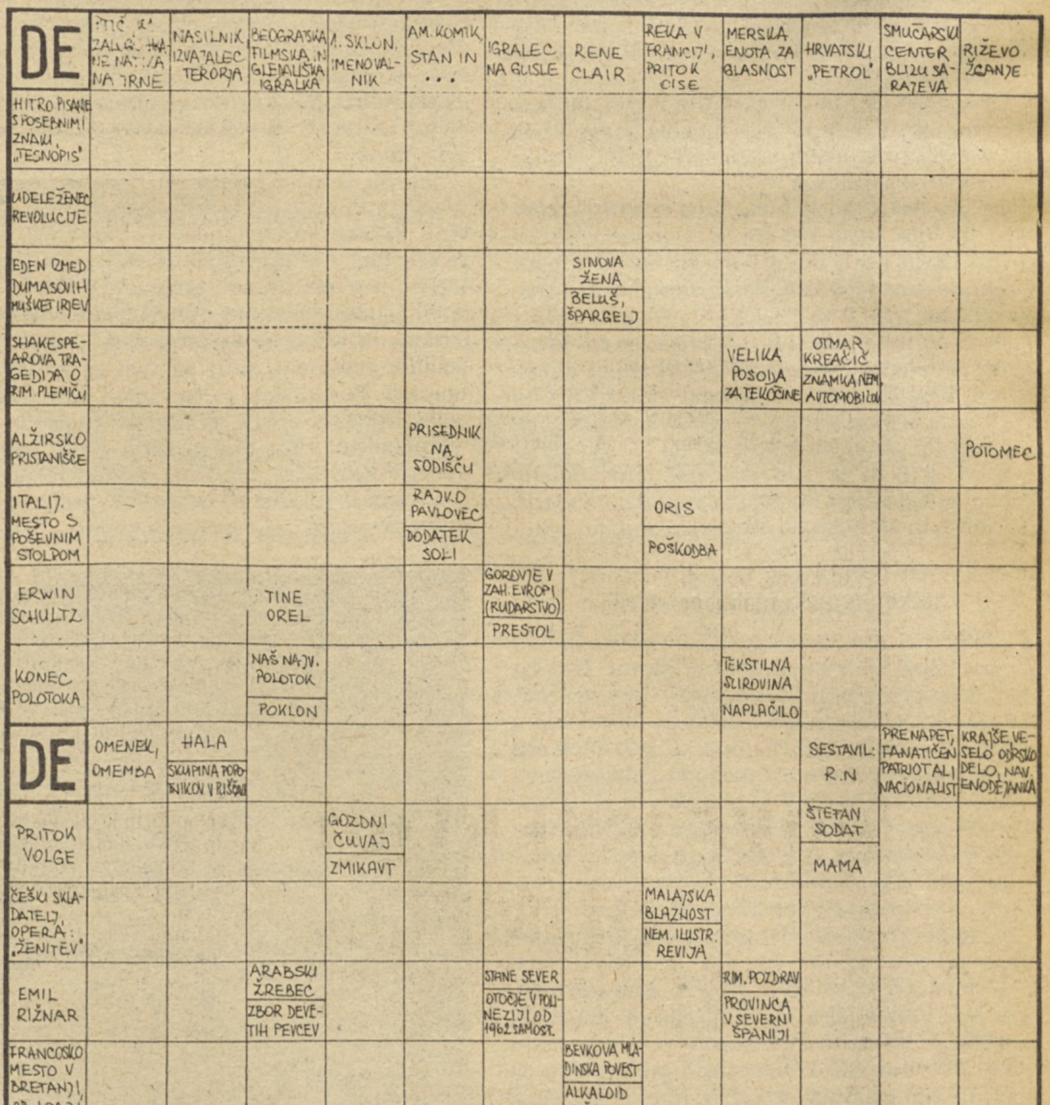

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE:

SEVERNA IRSKA, ELEKTROMOTOR, LENA, ARABIJA, OKER, VIM, KOR, TT, IRIS, BATA, ERATO, TEOL, KE, ATILA, PIK, EVA SRŠEN, NAK, KRTAČKA, EDDA, LIM, EA, DUAL, IHAN, RV, OS, IND, NENNI, UTIKA, REAL, ARGO, KLAVORA, RIM, RAAB, LIJ, DJAKOVO, LICE, ANANAS, ETAT.

1. nagrada, 200 din: Jože Rajtmajer, Titov trg 1, 63000 Celje;

2. nagrada, 150 din: Giuliana Medoš, Tomšičva 22, 66330 Piran;

3. nagrada, 100 din: Ištvan Lukačevič, Koritenska cesta 9/b, 64260 Bled

Nagrade bomo poslali po pošti.

OB OBČINSKEM PRAZNIKU OBČINE CERKNICA – 19. OKTOBRU – PREDSTAVLJAMO BREST

Dosedanji razvoj — poroštvo za prihodnost

Delovni vsakdan v BRESTU

Proizvodni prostori v tovarni pohištva BREST Cerknica

BRESTA, Industrije pohištva Cerknica, skorajda ni potrebno posebej predstavljati. V skoraj tridesetih letih svojega dela se je iz nekdaj malo pomembnih žagarskih obratov razvil v moderno pohištveno proizvodnjo in zdaj pomeni skorajda simbol sodobnega pohištva.

Delovna organizacija BREST je bila ustanovljena jeseni 1947. leta in je nastala z združitvijo sedmih manjših žagarskih obratov na področju Cerkniške in Loške doline, v srcu Notranjske in njenih bogatih gozdov. Začela je s proizvodnjo žaganega lesa, zabojev in barak.

Z razvojem tovarne se je spreminjalo tudi gospodarstvo tega območja. Nekdaj zaostalo in odrinjeno kmetijsko območje pa se danes uvršča med razvitejše slovenske občine. BREST je ustvaril ekonomsko osnovo, na kateri so se začele razvijati tudi druge gospodarske in družbene dejavnosti. Zato vidijo prebivalci tega območja prav v Brestovem prihodnjem razvoju tudi bogatejši razmah celotnega gospodarskega potenciala v občini in s tem tudi hitrejšo rast družbenega in osebnega življenjskega standarda.

BREST namreč ustvari 45,3 % celotnega družbenega proizvoda v občini Cerknica. Kar 41 % vseh zaposlenih v občini dela v Brestu.

TEŽAVNA, A NAGLA RAST

V začetku petdesetih let so obenem s prvimi koraki samoupravljanja v Brestu sprejeli pomembne odločitve: napravljen je bil odločen premik iz zgolj primarne proizvodnje v finalizacijo izdelkov. Tako je v naslednjih letih zrasla moderna proizvodnja furniranega pohištva, v tem času pa so bili napravljeni prvi, a vse učinkovitejši koraki na tuja tržišča.

Leta 1960 je v Brestu zrasla tudi prva tovarna ivernih plošč v Sloveniji, ki je dolga leta proizvajala najbolj kvalitetne iverke, kar jih je bilo dobiti na jugoslovanskem trgu.

Od leta 1961, ko so bile glavne investicije končane, je bilo treba zagotoviti intenzivno izkoriščanje novih kapacitet ter na tej osnovi krepiti življenjski standard zaposlenih in njihovo socialno varnost.

Da bi se v tehnološkem, organizacijskem in kadrovskem pogledu prilagodili potrebam na domačem in tujem trgu, so se v Brestu v letih 1968 do 1970 lotili velike rekonstrukcije, s katero so modernizirali proizvodne kapacitete.

Leta 1970 se je k Brestu pripojilo podjetje Gaber, proizvajalec kuhinj, ki je prav v teh letih zaključilo modernizacijo svoje proizvodnje.

POGLABLJANJE SAMOUPRAVNIH ODNOSOV

Hkrati s hitrim razvojem so se v Brestu krepili in poglabljali tudi samoupravni odnosi. Globlja vsebina samoupravljanja se je kazala v nenehni skrbi za socialno varnost delovnega človeka in v urejanju medsebojnih odnosov. Z leti sta se ob zapletenih in vedno novih pogojih gospodarjenja krepila tudi strokovnost samoupravnih odločitev in vpliv neposrednih proizvajalcev. Posebno pozornost posvečajo tudi izobraževanju in izpopolnjevanju zaposlenih, še zlasti, da bi si zagotovili strokovni kader z domačega območja.

Skladno z ustavnimi usmeritvami o povezovanju proizvodnje in trgovine je BREST leta 1974 pristopil v sestavljeno organizacijo združenega dela Slovenijales. Ob tem velja poudariti, da si BREST intenzivno prizadeva za oblikovanje trdnih ekonomskih odnosov med proizvodnjo in trgovino na ustavnih temeljih. Brest tudi zelo aktivno sodeluje v akciji za povezovanje gozdarstva in lesne industrije, s čimer naj bi zagotovili usklajeno rast teh dveh vej gospodarstva.

Poudariti velja tudi tesno sodelovanje Bresta s krajevnimi in samoupravnimi interesnimi skupnostmi, saj je njihovo delovanje v znatni meri odvisno od gospodarskih rezultatov Bresta in od pripravljenosti njihovih delavcev, da samoupravno sodelujejo pri rasti in razvoju celotne občine.

Brest je leta 1975 dobil od republiškega sveta Zveze sindikatov posebno priznanje samoupravljavcem za izjemne dosežke pri razvijanju in utrjevanju samoupravnih družbenih odnosov. Prav tako je lani dobil najvišje občinsko priznanje ob petindvajsetletnici samoupravljanja.

BREST sestavlja danes pet temeljnih organizacij združenega dela, ki so tehnološko in proizvodno specializirane, tako da podjetje nastopa na trgu s celovitim in zaokroženim proizvodnim programom, ki je rezultat dela vseh temeljnih organizacij.

Brest je prejšnje desetletje blizu 40 odstotkov svoje proizvodnje plasiral v izvoz, predvsem na konvertibilno področje. Zaradi recesije, podražitve surovin, reprodukcijskih materialov in prevoznih stroškov, sprememb izvoznih režimov ter dogajanj na domačem tržišču je izpadel naročilniški program za ameriško tržišče, zato je bila nujna delna preusmeritev na domače tržišče, čeprav so še vedno velika prizadevanja tudi za čimvečji izvoz.

Sedanji Brestov proizvodni program omogoča opremo celotnega stanovanjskega prostora. V največji TOZD Tovarna pohištva Cerknica temelji proizvodnja na furniranem ploskovnem pohištvu; težišče je v sestavljivem programu DRAGICA, ki je bil ugodno sprejet na domačem in na vzhodnih tržiščih in ki omogoča predvsem opremo individualnih stanovanj, služi pa tudi za investicijsko opremo. Pomembno mesto imajo tudi samostojne zaključene omare (Katarina, Tanja) in jedilniške omare, s katerimi je Brest znova prodrl na ameriško tržišče. Načrti za prihodnje obdobje določajo, naj bi do 40 odstotkov proizvodnje te temeljne organizacije namenili izvozu.

Iz Brestovega proizvodnega programa: sestavljiva dnevna soba Dragica

V Brestu iščejo tudi nove rešitve in možnosti ter pripravljajo osvežitve z novimi programi.

Brestov proizvodni program obsega tudi masivno pohištvo in tapetništvo. Prihodnji razvoj teži predvsem v naslednje: v proizvodnjo jedilniških stolov, proizvodnjo kvalitetnih kuhinjskih stolov za dopolnilo k bivalnim kuhinjam in v izdelavo sedežnih garnitur zahtevnejše izvedbe.

Omeniti velja, da je 50 odstotkov masivnega pohištva namenjenega izvozu.

Tretji pomembni del Brestovega proizvodnega programa je kuhinjsko pohištvo. Dolgoletno spremljanje gibanj konkurence v proizvodnji kuhinjskega pohištva je narekovalo preusmeritev v moderno kuhinjsko pohištvo. Tržišču je bilo treba ponuditi novo kuhinjo, čimbolj funkcionalno, tudi novo v tehnoloških rešitvah. Temu ustreza nova kuhinja BREST, ki jo je od nedavnega moč najti na tržišču.

Lani je Brest slavil dve pomembni delovni zmagi: zgrajeni sta bili nova tovarna ivernih plošč in nova moderna žagalnica, obe predvsem za potrebe lastne proizvodnje; pa tudi prodaja preostanka ivernih plošč je že za nekaj let vnaprej zagotovljena.

SEDANJI GOSPODARSKI TRENUTEK IN PRIHODNJE USMERITVE

Na gospodarjenje v Brestu imajo odločilen vpliv tržna nihanja na zunanjem in domačem tržišču. Ta nihanja, ki so posledica recesije v zahodnem svetu, vplivajo tudi na naše tržišče. Brest je kot eden največjih jugoslovanskih proizvajalcev pohištva občutil te razmere izredno ostro. Znano je, da so proizvajalci pohištva glede na to, da gre za dobrino trajnejše vrednosti, med prvimi občutili ostrino recesije in gospodarskih kriz. Tudi že več kot tri leta zamrznjene cene pohištva ne morejo kljubovati nenehnemu naraščanju cen surovin in reprodukcijskih materialov kljub velikim prizadevanjem za zniževanje stroškov.

Kljub takšnim pogojem gospodarjenja pa so letos v Brestu dosegli ugodne rezultate gospodarjenja. Obseg proizvodnje bo za 23 odstotkov presegel lanskega, celotni dohodek pa bo večji za 30 odstotkov. Na te ugodne kazalce gospodarjenja vplivajo predvsem proizvodnja v novi tovarni ivernih plošč, večja produktivnost, podvojen izvoz predvsem na konvertibilno področje in oživljanje domačega trga v zadnjih mesecih. Letos bodo v Brestu dosegli približno milijon dinarjev celotnega dohodka, od tega četrtino z izvozom.

V stabilizacijskih prizadevanjih dosega Brest znatne rezultate: že lani so uvoz zmanjšali za polovico, letošnji pa bo še za 30 odstotkov nižji od lanskega. Znotraj delovne organizacije je čutiti stabilizacijska prizadevanja na vseh ravneh: čimbolj zvišati produktivnost dela z uvajanjem novih metod vrednotenja dela in s čimbolj racionalno organizacijo dela ter zniževati stroške, kjer je možno. Stabilizacijski program je sestavni del plana in v Brestu sproti preverjajo uveljavljanje njegovih ukrepov. Žal pa je minimalen vpliv notranjih rezerv v primeri z objektivnimi gospodarskimi gibanji, ki vplivajo na razmere v lesni industriji.

V BRESTU so tudi srednjeročni plan, v katerem je z novimi kapacitetami čutiti naglo rast najpomembnejših gospodarskih kazalcev. Nova struktura proizvodnje bo omogočila lažje premagovanje težav in zagotovitev potrebne surovinske osnove, izkoriščanje lesnih odpadkov, kar je s stališča ekonomičnosti izredno pomembno. V srednjeročnem planu je močno poudarjeno področje razvojnega in raziskovalnega dela, tako da bi z minimalnimi vlaganji dosegli večjo produktivnost dela, skladnost razvoja ter večjo prodajo na domačem in na tujih tržiščih.

V prihodnjih samoupravnih povezavah bo BREST utrjeval odnose v SOZD Slovenijales, se vključeval v regijsko samoupravno organiziranost in v poslovne interesne skupnosti.

Stopnja rasti proizvodnje je v obdobju 1976–1980 nekoliko višja, kot je predvidena v srednjeročnem planu SR Slovenije, kar je razumljivo glede na nove proizvodne kapacitete, zgrajene lani. Naj nanizamo nekaj osnovnih podatkov iz srednjeročnega plana za leto 1980:

– proizvodnja	995.500.000
– izvoz	185.000.000
– uvoz	56.000.000
– družbeni proizvod	258.000.000
– število zaposlenih	2.027

Družbeni proizvod naj bi v srednjeročnem obdobju rastel letno s poprečno stopnjo 10,8 odstotka, proizvodnja z 9,3 odstotka, izvoz s 4,8 odstotka in produktivnost dela s 5,1 odstotka.

Da bi v BRESTU v srednjeročnem razvojnem obdobju laže premagovali tržna nihanja ter zagotovili skladen in celovit razvoj, so v razvojnih ciljih opredelili prednostni vrstni red investicijskih vlaganj in vlaganj v prestrukturiranje proizvodnje. Na osnovi lanskih delovnih zmag (nova tovarna ivernih plošč in žagalnica) in in z osvojitvijo novih proizvodnih programov se delež pohištva v celotni proizvodnji v srednjeročnem obdobju s sedanjih 90 odstotkov zmanjšuje na 65 odstotkov.

S prestrukturiranjem proizvodnje in z osvajanjem novih proizvodov se bo tudi samoupravna organiziranost delovne organizacije bistveno izpopolnila. V Brestu sodijo, da se bodo konstituirale tri nove temeljne organizacije združenega dela. Z novo samoupravno organiziranostjo bodo še dosledneje uveljavili dohodkovne odnose v delovni organizaciji in tudi zunaj nje.

Na področju družbenega standarda je poleg stanovanjske gradnje, za katero so že doslej dajali 8,5 odstotka od bruto osebnih dohodkov, zelo pomembna odločitev, da bodo gradili počitniški dom za svoje delavce v vrednosti 8,5 milijona dinarjev.

Brest se zaveda uspehov v svojem dosedanjem razvoju in svojega sedanjega gospodarskega trenutka, jasni pa so tudi prihodnji cilji. Nedvomno je dosedanja uspešna rast te delovne organizacije poroštvo, da bodo cilji tudi doseženi.

E. P.

DE

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČZP Delavska enotnost. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. List urejajo: ANDREJ AGNIČ, VOJKO ČERNELČ (glavni urednik in direktor), SONJA GAŠPERŠIČ, MILAN GOVEKAR, MARJAN HORVAT, RAFAEL LINDIČ (tehnični urednik), BORIS RUGELJ, BOJAN SAMARIN (odgovorni urednik), JANEZ SEVER, IGO TRATNIK, ANDREJ ULAGA, IVO VIRNIK in JANEZ VOLJČ. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313/VI; naročninski oddelek tel.: 310-033, int. 278; uredništvo, tel.: 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033; komerciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, tel.: 312-691. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 3,00 din, letna naročnina je 150,00 din. Rokopisov ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tisk »Ljudska pravica«, Ljubljana.